

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CHŁOPICE

2022-2030

Spis treści

1.	Wstęp.....	4
2.	Metodologia Strategii Rozwoju Gminy Chłopice na Lata 2022-2030	7
2.1.	Pojęcie Strategii Rozwoju.....	8
2.2.	Wymogi prawne opracowania	8
2.3.	Procedura formułowania Strategii Rozwoju Gminy Chłopice.....	8
3.	Diagnoza Gminy Chłopice	9
3.1.	Położenie geograficzne i podział administracyjny	10
3.2.	Sytuacja demograficzna	12
3.3.	Oświata i wychowanie	19
3.4.	Ochrona zdrowia	20
3.5.	Pomoc społeczna	21
3.6.	Kultura i sport	25
3.7.	Aktywność obywatelska mieszkańców	28
3.8.	Bezpieczeństwo publiczne	30
3.9.	Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody	32
3.10.	Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja	35
3.11.	Planowanie przestrzenne.....	37
3.12.	Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny.....	39
3.13.	Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo	40
3.14.	Infrastruktura techniczna.....	43
3.15.	Rynek pracy i bezrobocie	49
3.16.	Gospodarka i rolnictwo	53
3.17.	Gospodarka finansowa	58
4.	Gmina w oczach mieszkańców.....	63
5.	Wnioski z diagnozy – Analiza SWOT.....	68
6.	Główne problemy w obszarach strategii	72
7.	Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy	74
7.1.	Misja i wizja.....	75
7.2.	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	77
8.	Wieloletni Plan inwestycyjny	88
9.	Część planistyczna.....	92
9.1.	Rozwój strategiczny Gminy Chłopice w latach 2022-2030	93

9.2.	Drzewo problemów	94
9.3.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	94
9.4.	Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.	97
9.5.	Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy	113
10.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 120	
10.1.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	121
10.2.	Wdrażanie Strategii	122
10.3.	System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Chłopice	124
10.4.	Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Chłopice	124
10.5.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	127
10.6.	Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii	128
11.	Ramy finansowe oraz źródła finansowania	129
	Spis tabel	136
	Spis map	139
	Spis wykresów	141

ROZDZIAŁ 1

WSTĘP

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy Gminy Chłopice, nowa Strategia Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022 – 2030 jest efektem wspólnych prac, zarówno pracowników urzędu i jednostek podległych, ekspertów zewnętrznych, a przede wszystkim Państwa – aktywnych mieszkańców, którzy poświęcili swój czas, by wspólnie odpowiedzieć na nurtujące nas pytania i przedstawić swoją wizję gminy Chłopice za lat 10, wesprzeć nas w próbie odpowiedzi na pytanie: w jakim miejscu chcemy być, mieszkać, żyć, odpoczywać, czego oczekujemy i pragniemy dla siebie, dla naszych dzieci, rodziców, przyjaciół?

Efektom tej wspólnej refleksji jest niniejsza Strategia i zawarte w niej cele, które nakreśliliśmy, a także obszary, w których razem chcemy działać i zmieniać naszą gminę. Podsumowując efekty kilkumiesięcznych prac, patrzę w przyszłość z optymizmem i dostrzegam Chłopice, które są ponadlokalnym liderem współpracy, gminą, która podejmuje i podejmować będzie liczne inicjatywy, wprowadzać innowacyjne pomysły służące poprawie życia mieszkańców.

Chcemy budować dobre relacje sąsiedzkie z gminami ościennymi, których potrzeby i oczekiwania należy rozumieć, ale równocześnie podejmować działania oparte na obopólnych korzyściach. To, co szczególnie dla nas istotne i co można uznać za kluczowy czynnik sukcesu, to współpraca i relacje partnerskie z gminami sąsiednimi. Już dzisiaj bardzo mocno na siebie oddziałujemy, mamy liczne powiązania funkcjonalne. Wykorzystanie potencjału tej współpracy w znaczący sposób przyspieszy rozwój gminy Chłopice.

Po przejściu procesu tworzenia Strategii widzę, że jesteśmy dumni z naszej gminy i 7 sołectw, które ją tworzą. Jesteśmy społecznością, o bogatych tradycjach, a z naszej Gminy wywodzi się wiele znamienitych osobowości, które w różnorodny sposób zapisały się w historii kraju. Dziedzictwo pokoleń oraz lokalna różnorodność stanowią o naszej sile, jako wspólnoty samorządowej. Mieszkańcy są nie tylko celem Strategii, ale równocześnie siłą te rozwiązania wprowadzającą.

Wybiegając w przyszłość widzimy Gminę Chłopice, jako miejsce przyjazne mieszkańcom, małą Ojczyznę, z którą się identyfikują, gminę w ludzkiej skali, w której usługi są łatwo dostępne, znalezienie pracy nie stanowi problemu, sieć dobrze zorganizowanych szkół zapewnia wysoki poziom nauczania i każde dziecko ma zapewnione miejsce w przedszkolu oraz żłobku. Liczne atrakcje zapewniają możliwość spędzania wolnego czasu, a dobrze zorganizowana i sprawnie działająca komunikacja zbiorowa zapewniająca szybkie, komfortowe i bezpiecznie przemieszczanie się sprawia, że posiadanie samochodu staje się niekoniecznym luksusem. Powietrze, którym oddychamy jest czyste, nie obawiamy się wyjścia na spacer w zimowe popołudnie, nie sprawdzamy przed wyjściem, jaka jest jakość powietrza, bo zawsze jest co najmniej dobra.

Zależy nam bardzo, by przyciągać do gminy inwestorów, którzy z troską podchodzą do ochrony środowiska, a swoje firmy chcą rozwijać w sposób zrównoważony. Takich przedsiębiorców i inwestorów będziemy wspierać, wspólnie z nimi planować i budować rozwój gospodarczy naszej gminy.

Szanowni Mieszkańcy

To jest nasza wspólna wizja, nasza odpowiedź na pytanie, jakich Chłopic chcemy. To wskazanie dalekosiężnego kierunku rozwoju, swego rodzaju "latarnia morska", która wyznaczać będzie kierunek.

Życzę sobie i Państwu, aby to nasze wspólne marzenie opisane w „Strategii 2030” jak najszybciej się ziściło.

Andrzej Homa
Wójt Gminy Chłopic

ROZDZIAŁ 2

**METODOLOGIA
STRATEGII ROZWOJU
GMINY CHŁOPICE
NA LATA 2022 - 2030**

2.1. Pojęcie Strategii Rozwoju

2.2. Wymogi prawne opracowania

2.3. Procedura formułowania Strategii Rozwoju Gminy Chłopice

ROZDZIAŁ 3

**DIAGNOZA GMINY
CHŁOPICE**

3.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Chłopice jest gminą wiejską, położoną w południowo - wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie jarosławskim, w południowym paśmie Pogórza Dynowskiego. Zajmuje powierzchnię 4911 ha. Teren gminy usytuowany jest we wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie jarosławskim i stanowi 4,80% jego powierzchni. Gmina Chłopice posiada korzystny układ komunikacyjny. Położona jest w odległości 8 km na południe od Jarosławia i rozciąga się wzdłuż szlaków komunikacyjnych łączących Jarosław z Pruchnikiem, Kidałowice – Żurawica, Chłopice – Radymno. Przez teren gminy przebiega odcinek autostrady A – 4.

Mapa 1 Gmina Chłopice na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne

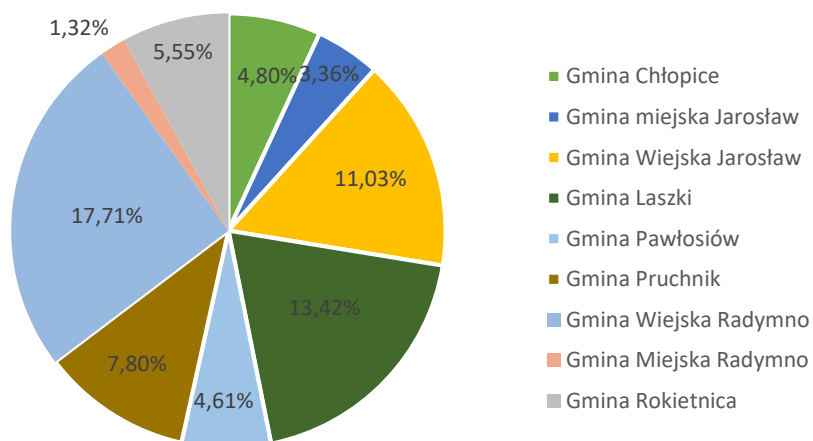
Mapa 2 Gmina Chłopice na tle powiatu Jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne

Gminami sąsiadującymi z gminą Chłopice są: gmina Radymno od wschodu, od południa gmina Rokietnica oraz gmina Orły, od północnej strony gmina Pawłosiów i gmina Jarosław, natomiast od zachodu gmina Roźwienica.

Wykres 1 Powierzchnia gmin powiatu jarosławskiego w ujęciu procentowym

Źródło: Opracowanie własne

Powierzchnia Gminy to 4911 ha, czyli 49,1 km². W skład gminy Chłopice wchodzi 7 sołectw: Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce i Zamiechów. Siedziba władz gminy mieści się w Chłopicach. Do największych sołectw gminy należą Łowce, Chłopice i Boratyn.

Mapa 3 Gmina Chłopice z usytuowaniem poszczególnych sołectw

Źródło: Urząd Gminy Chłopice

Gmina Chłopice jest gminą o typowo rolniczym charakterze. Użytki rolne stanowią 82% powierzchni gminy, tylko 3% to użytki leśne. Przez Chłopice przepływa rzeka Łęka Rokietnicki.

Na terenie gminy Chłopice nie ma żadnej miejscowości posiadającej status miasta, najbliższą aglomeracją jest miasto Jarosław. Funkcję centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Chłopice

3.2. Sytuacja demograficzna

Jednym z głównych czynników, determinujących procesy rozwojowe oraz mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą w każdej gminie są jej mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Chłopice, według danych GUS na koniec 2020 roku to 5524 osoby, co stanowi 4,61%

ludności powiatu jarosławskiego. Z kolei średnia gęstość zaludnienia wynosiła 112 osoby/km². Gmina Chłopice stanowi 4,80% powierzchni powiatu jarosławskiego

Stan ludności gminy Chłopce na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu jarosławskiego

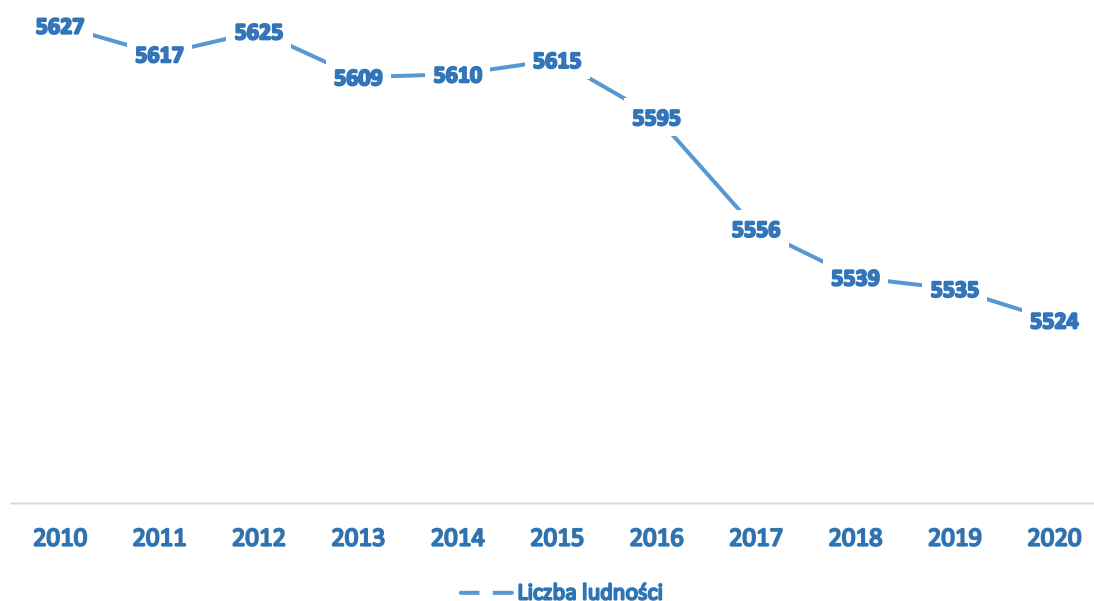
Jednostka terytorialna	Ludność					Powierzchnia w km ²
	2016		2020		Wzrost/spadek (%)	
	ogółem	osób / km ²	ogółem	osób / km ²		
Gmina Chłopice	5595	114	5524	112	-1,28	49,1
Gmina Miejska Jarosław	38217	1104	37073	1071	-3,08	34,6
Gmina Wiejska Jarosław	13174	116	13228	117	0,40	113,5
Gmina Laszki	6993	51	6903	50	-1,30	138
Gmina Pawłosiów	8412	177	8429	178	0,20	47,4
Gmina Pruchnik	9807	122	9654	120	-1,58	80,3
Gmina Miejska Radymno	5358	393	5214	383	-2,76	13,6
Gmina Wiejska Radymno	11458	63	11394	63	-0,56	182,2
Gmina Rokietnica	4375	77	4313	76	-1,44	57,1
Gmina Roźwienica	6225	91	6252	91	0,43	68,8
Gmina Wiązownica	11685	48	11743	48	0,49	244
Razem powiat jarosławski	121299	118	119727	116	-0,69	698

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni ostatnich lat, w większości gmin powiatu jarosławskiego można zauważyć tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców. Spadki te były jednak nieznaczne – najwięcej mieszkańców biorąc pod uwagę rok 2016 i 2020 ubyło w gminie miejskiej Jarosław, tj. 1572 osoby (spadek liczby mieszkańców o 1,29 %). Wzrost liczby mieszkańców nastąpił w gminach: Jarosław, liczba mieszkańców w roku 2020 w stosunku do 2016 wzrosła o 54 osoby, Wiązownica, o 58 osób, W gminie Roźwienica o 27 osób i w gminie Pawłosiów o 17osób . Z kolei w gminie Chłopice, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 71 osób, tj. o 1,27 %

Na przestrzeni ostatnich 10 lat, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 103 osób. Wzrost liczby mieszkańców wystąpił jedynie w latach 2011 - 2012 oraz w latach 2013 – 2015, w pozostałych latach obserwujemy sukcesywny spadek liczby mieszkańców gminy Chłopice Sytuacja ta została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 2 Stan ludności w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

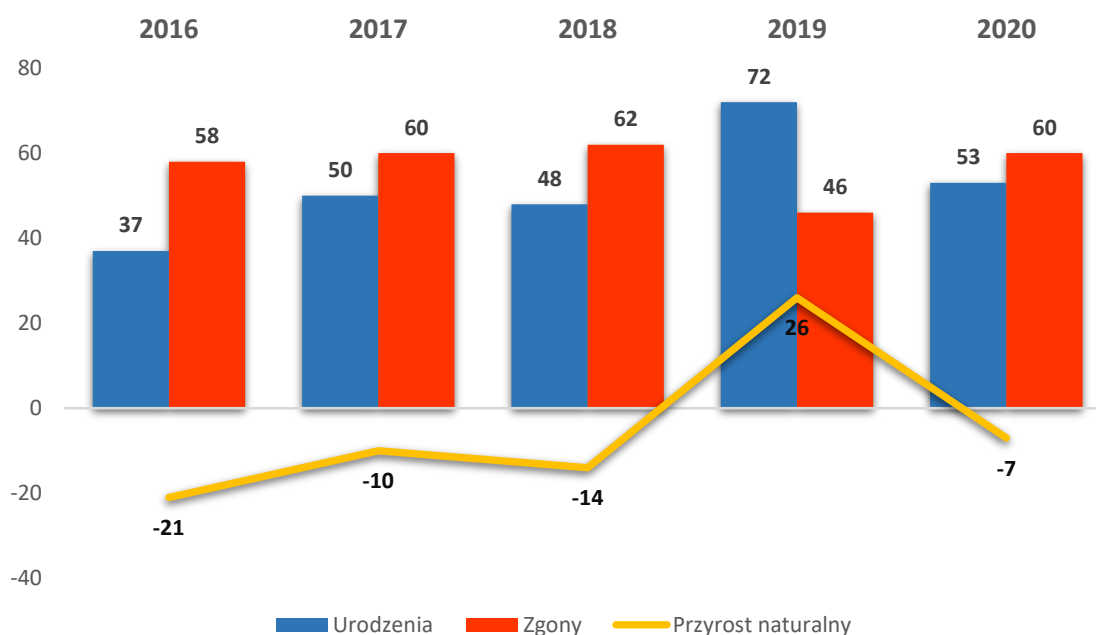
Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmianę liczby ludności jest ruch naturalny ludności oraz wynikający z niego przyrost naturalny. Liczbę urodzeń i zgonów w gminie Chłopice, a także wartość przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	37	50	48	72	53
Zgony	58	60	62	46	60
Przyrost naturalny	-21	-10	-14	26	-7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020

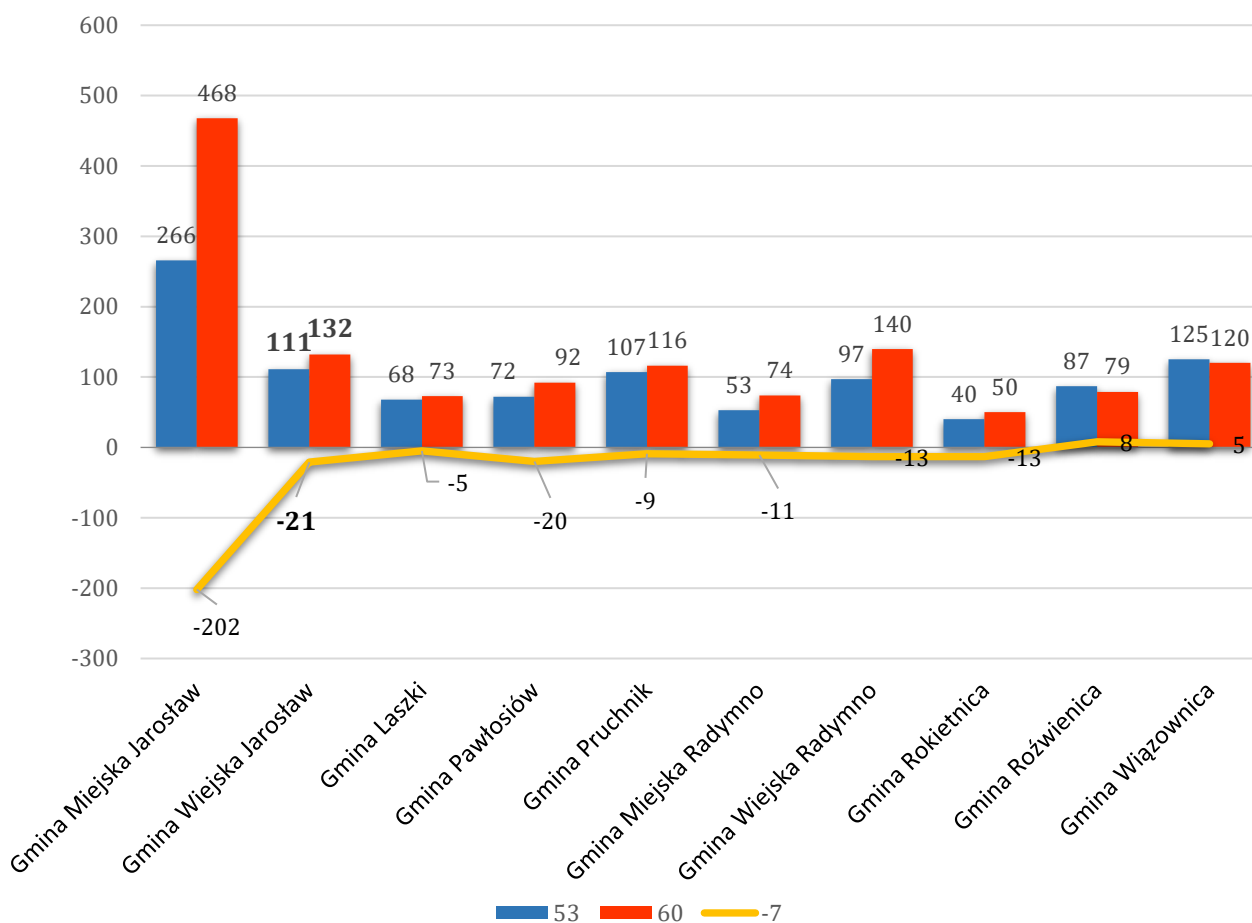

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że ujemne wartości przyrostu naturalnego w gminie Chłopice występowały w latach 2016, 2017, 2018 i 2020, jedynie w roku 2019 przyrost naturalny przybrał wartość dodatnią.

Lepiej sytuacja gminy wygląda na tle całego województwa i kraju. Przyrost naturalny w 2020 roku w Gminie Chłopice wynosił -1,8, w województwie podkarpackim – 2,2, zaś w całym kraju – 3,2. Pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Chłopice zajmuje czwarte miejsce w powiecie. Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2020 r. na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020

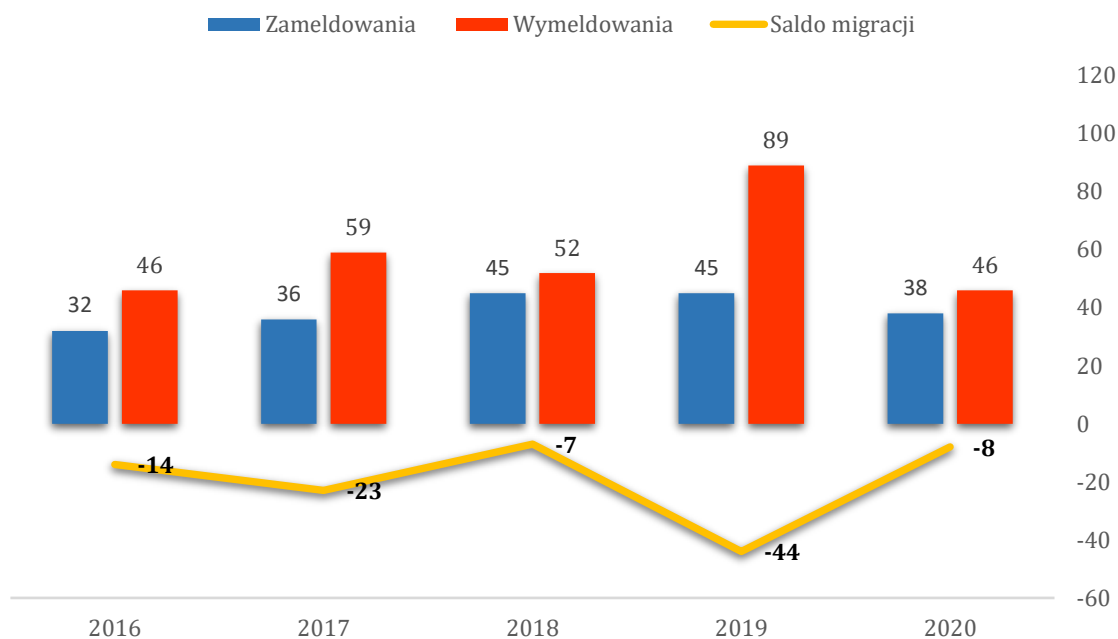
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę liczbę urodzeń w 2020 roku, na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, gmina Chłopice jest na dziewiątym miejscu jeśli chodzi o liczbę urodzeń i na dziesiątym jeżeli chodzi o liczbę zgonów.

Innym zasadniczym czynnikiem, mającym wpływ na liczbę ludności w gminie jest saldo migracji. W 2020 roku, według danych GUS zarejestrowano 38 zameldowań, w tym 0 zameldowanie z zagranicy oraz 46 wymeldowań, w tym 0 wymeldowania za granicę, w wyniku czego saldo migracji wyniosło dla gminy Chłopice wartość - 8. Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższy wykres.

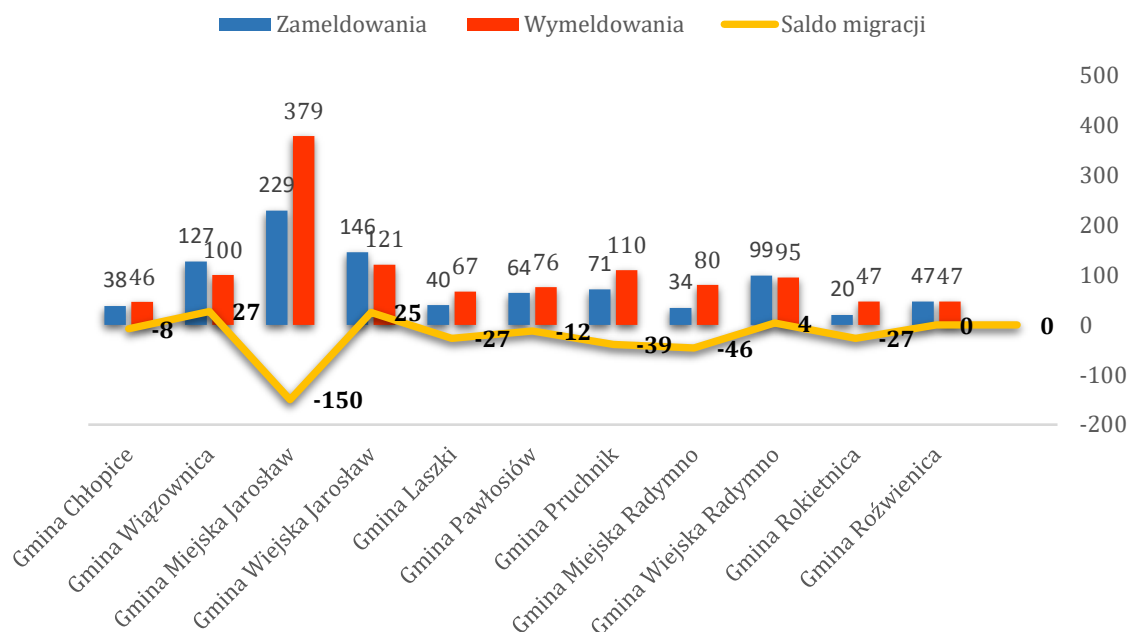
Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych można przyjąć, że główny wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców w gminie w ostatnich latach ma malejący przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji, co z kolei wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy. Istotnym problemem jest również odpływ ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i innowacyjnych, co przyczynia się do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy, a także obniżania ich jakości. Ujemne saldo migracji występuje w większości gmin powiatu jarosławskiego, najniższe saldo migracji ma Gmina Miejska Jarosław oraz Gmina Miejska Radymno. Dodatkowo saldo miały jedynie trzy gminy, tj. gmina Wiązownica, Gmina Wiejska Jarosław i Gmina Wiejska Radymno, W Gminie Chłopice saldo migracji w 2020 roku wynosiło -8. Dane te zostały przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 6 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wśród mieszkańców gminy Chłopice, najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku 0-19 lat, których liczba na koniec 2020 roku wyniosła 1 072 osoby, co stanowiło 19,41 % ogółu ludności gminy. Kolejne miejsca w strukturze wiekowej mieszkańców gminy zajmują grupy wiekowe: 65 i więcej lat (16,89 % ogółu) oraz osoby w wieku 30 – 39 lat (16,65 % ogółu). Szczegółowe dane w tej kwestii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Chłopice w 2020 roku

Przedziały wiekowe	Ogółem		w tym kobiety		w tym mężczyźni	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Ilość kobiet	% ogółu kobiet	Ilość mężczyzn	% ogółu mężczyzn
0 – 19	1072	19,41	503	18,26	569	20,60
20 – 24	346	6,26	146	5,30	200	7,23
25 – 29	429	7,77	211	7,66	218	7,82
30 – 39	920	16,65	441	16,00	479	17,30
40 – 49	801	14,50	380	13,79	421	15,20

50 – 59	659	11,93	342	12,42	317	11,45
60 – 64	364	6,59	176	6,39	188	6,79
65 i więcej	933	16,89	556	20,18	377	13,61
Razem	5524	100	2755	100	2769	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.3. Oświata i wychowanie

Oświata pełni niezwykle istotną rolę w sferze społecznej i kształtowaniu kapitału ludzkiego. Gmina Chłopice realizuje zadania oświatowe wynikające z ustawy Prawo oświatowe oraz rozporządzeń wykonawczych poprzez zabezpieczenie działalności przedszkoli, szkół podstawowych, a także zapewnienie dostępu do edukacji uczniów niepełnosprawnych, finansując dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół poza terenem gminy. Zadania oświatowe realizowane są przy pomocy środków otrzymywanych z budżetu państwa w formie subwencji oświatowej, budżetu gminy oraz pozyskanych dotacji i dofinansowań. Na terenie gminy Chłopice funkcjonuje pięć szkół podstawowych, w tym:

- Szkoła Podstawowa im Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego w Chłopicach;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dobkowicach;
- Szkoła Podstawowa im. prof. Stefana Myczkowskiego w Jankowicach;
- Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Łowcach
- Szkoła Podstawowa Stefanii Lanoszanki w Zamiechowie

Na terenie Gminy Chłopice działa również przedszkole samorządowe w miejscowości Łowce z dwoma oddziałami – „zerówka” i oddział dla dzieci młodszych. Ponadto we wszystkich szkołach prowadzone są oddziały przedszkolne

Spawy związane z obsługą organizacyjną, administracyjną, finansowo-księgową i prawną dla szkół, których organem prowadzącym jest Gmina Chłopice prowadzone są przez pracowników urzędu gminy Chłopice.

Według danych GUS z 2020 roku, do wszystkich placówek oświatowych na terenie gminy Chłopice uczęszczało 280 uczniów. W stosunku do 2016 roku, liczba uczniów w szkołach podstawowych zwiększyła się o 95 osób. Główną przyczyną tego było zlikwidowanie trzech funkcjonujących na terenie gminy gimnazjum i utworzenie VII i VIII klas w szkołach podstawowych. Dane dotyczące liczby uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było danych z 2021 roku.

Tabela 4 Liczba uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2016 i 2020

Rodzaj placówki	2016		2020	
	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Szkoły podstawowe ogółem	280	29	375	37
Szkoły podstawowe, prowadzone przez Gminę Chłopice	280	29	375	37
Gimnazjum	150	10	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego młodzież kontynuuje naukę w szkołach ponadpodstawowych w pobliskim Jarostawiu i Radymnie.

We wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy Chłopice w 2020 roku zatrudnionych było 83 nauczycieli na 66,38 etatu, 4 osoby zatrudniane jako pomoc nauczyciela na 3,25 etatu oraz 22 osoby do administracji i obsługi.

W kwestii dostępności architektonicznej budynków szkolnych dla osób z niepełnosprawnością, przeprowadzone autodiagnozy wskazały liczne braki. Jedynie Szkoła Podstawowa w Jankowicach posiada windę oraz toaletę dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Szkoła Podstawowa w Łowcach posiada podjazd oraz parking dla niepełnosprawnych. Szkoła Podstawowa w Chłopicach posiada podjazd, zainstalowany przy wejściu dzwonek przywołujący pracownika, toalety dla niepełnosprawnych na każdym piętrze oraz 3 miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych. W pozostałych szkołach braki te dotyczą m. in. braku miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnością, barier pionowych w dostaniu się do określonych pomieszczeń, braku pochwytów w drzwiach, braku antypoślizgowych powierzchni, braku windy, czy też braku zewnętrznych ciągów pieszych o szerokości min. 180 cm, dostosowanych do osób z niepełnosprawnością. Stąd konieczne będą działania samorządu w celu dostosowania budynków i spełnienia wymagań prawnych w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnością.

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2020 roku na terenie gminy Chłopice zameldowanych było 212 dzieci w wieku do lat 3, które nie korzystały z opieki żłobkowej.

3.4. Ochrona zdrowia

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy. Na terenie gminy Chłopice opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają dwa ośrodki zdrowia:

- Ośrodek Zdrowia w Łowcach, w którym przyjmuje lekarz medycyny rodzinnej;
- Ośrodek Zdrowia w Chłopicach, w którym przyjmuje lekarz medycyny rodzinnej, lekarz stomatolog, oraz znajduje się punkt pobrań badań oraz wykonywane są badania USG i EKG;

Placówki świadczące opiekę zdrowotną na terenie gminy Chłopice, realizują działania związane w szczególności z badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy

podstawowej opieki zdrowotnej, opieką stomatologiczną, pielęgniarstwem środowiskowo-rodzinnym i szkolno-wychowawczym, a także szczepieniami ochronnymi i działaniami profilaktycznymi.

Dane dotyczące liczby praktyk lekarskich oraz porad lekarskich na terenie gminy Chłopice w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Chłopice w 2016 oraz 2020 roku

Wyszczególnienie	2016	2020
Przychodnie ogółem	2	2
Praktyki lekarskie	2	1
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie	21 980	19 103
Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie	21 980	19 103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na niewystarczający zakres usług medycznych, jeśli chodzi o badania specjalistyczne, pacjenci z terenu gminy Chłopice korzystają również z przychodni w miastach Jarosław oraz Przeworsk, Rzeszów i Przemyśl. Znajdują się tam również szpitale powiatowe i wojewódzkie.

Ponadto w gminie znajduje się jedna apteka ogólnodostępna w Chłopicach oraz punkt apteczny w Łowcach .

3.5. Pomoc społeczna

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Chłopice realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach. Głównym celem działań Ośrodka jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które we własnym zakresie nie są w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych. Ośrodek wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia tych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.), a także na podstawie innych ustaw tj.:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym.

Realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa z zakresu osłony socjalnej i polityki społecznej, w tym prorodzinnej.

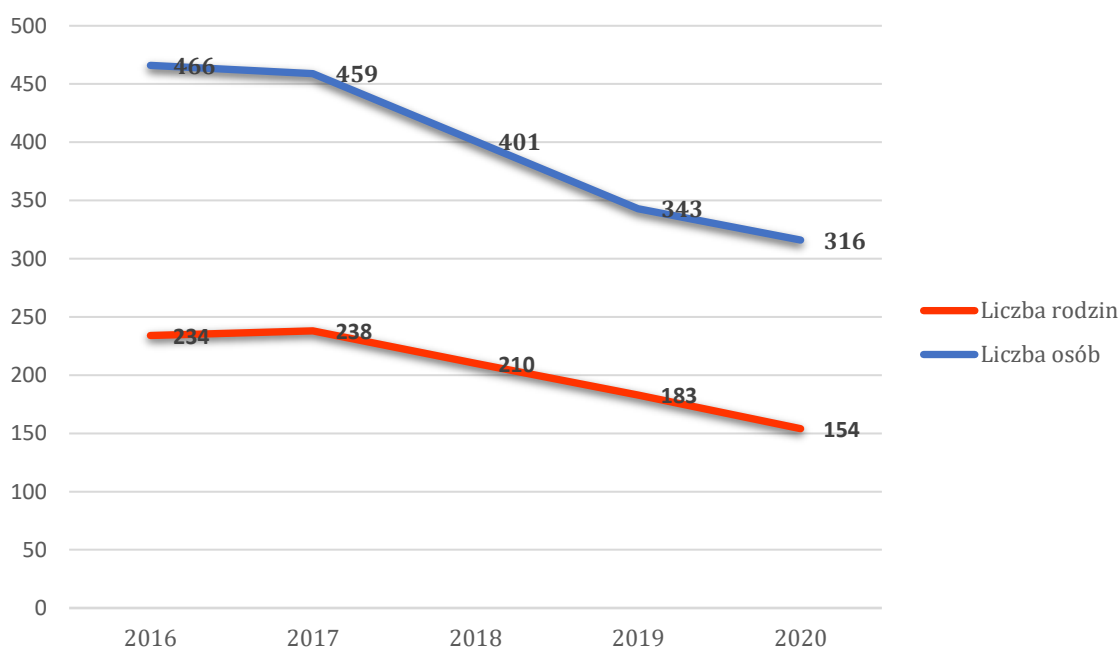
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach udziela pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego. Od 1 stycznia 2022 r. wynosi 776 zł dla osoby samotnej i 600 zł dla osoby w rodzinie. Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2016-2020, przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 6 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2020

ROK	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	234	238	210	183	154
Liczba osób w rodzinach	466	459	401	343	316

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

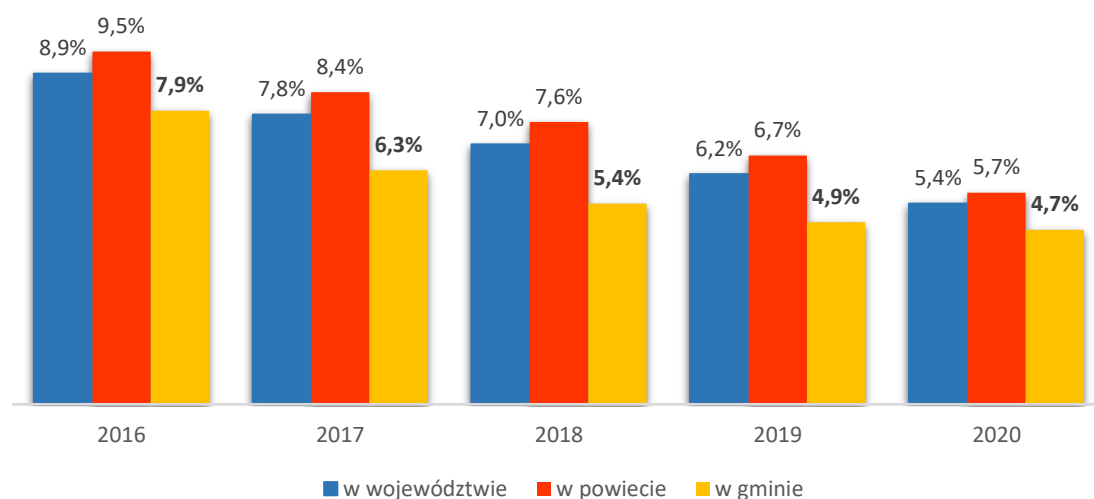
Wykres 7 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższej tabeli oraz wykresu, na przestrzeni lat 2016-2020, zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka o 80 (spadek o 34,19 %), w tym liczba osób objętych wsparciem zmalała o 150 osób (spadek o 47,47 %). Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które korzystały dotychczas ze świadczeń pomocy społecznej. Wpływ na to miało uruchomienie świadczenia „Rodzina 500+”, a także wzrost najniższego wynagrodzenia oraz minimalnych emerytur i rent. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie jarosławskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Poniższy wykres pokazuje, że sytuacja osób mieszkających na terenie Gminy Chłopice jest lepsza od sytuacji w powiecie jarosławskim i województwie podkarpackim. Świadczy o tym niższy odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 8 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2016-2020 w województwie podkarpackim, powiecie Jarosławskim oraz gminie Chłopice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczbę rodzin i osób, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej objętych pomocą społeczną przedstawia powyższy wykres.

Tabela 7 Przyczyny trudnych sytuacji życiowych rodzin w latach 2019-2020

Powód korzystania z pomocy	2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Bezrobocie	63	187	50	152
Niepełnosprawność	71	165	58	139
Długotrwała lub ciężka choroba	58	114	48	94

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	30	126	25	125
Przemoc w rodzinie	3	7	2	11
Alkoholizm	12	15	14	27
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	0	0	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach

Jak przedstawiają powyższe dane, w 2020 roku podobnie jak w 2019 roku, najczęstszą przyczyną objęcia rodzin pomocą społeczną była niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezrobocie jednak w porównaniu do 2019 r., w 2020 liczba rodzin objętych pomocą z tych przyczyn zmniejszyła się o 26. W dalszej kolejności przyczyną objęcia rodzin pomocą społeczną była bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (w 2020 r. liczba rodzin mniejsza była o 5 w porównaniu do 2019 r.) Kolejną z przyczyn objęcia rodzin pomocą był alkoholizm (w 2020 r. liczba rodzin objętych pomocą zwiększyła się o 2).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach realizuje również świadczenia rodzinne, którymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Liczbę korzystających ze świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłacanych świadczeń w gminie Chłopice w latach 2016-2020, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Chłopice oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	234	238	210	182	154
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	466	459	401	343	316
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	422	409	362	317	295
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	41,6	40,9	37,6	33,3	30,6
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem w tys. zł	1956	2136	2084	2188	2317

Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	908	913	775	705	653
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w tys. zł	287	297	315	401	419

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych możemy zaobserwować spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci - spadek o ok. 34 %, a przez to i spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – spadek o 32 %. Warte uwagi jest również wskaźnik, dotyczący udziału dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2020 roku udział ten wynosił 30,6 %, natomiast w 2016 było to 41,6 %. Może to świadczyć o poprawie warunków życia rodzin, podobnie jak w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, spowodowanej realizacją świadczenia „Rodzina 500 +” oraz wzrostem minimalnych wynagrodzeń.

Podobnie przedstawia się sprawa w kwestii kwot wypłacanych świadczeń rodzinnych, gdzie wystąpiło ich obniżenie na przestrzeni lat 2016-2020, od 2016 roku łączny spadek tych kwot wyniósł ok. 361 tys. zł. Występował przy tym spadek kwoty wypłacanych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz wzrost kwoty zasiłków pielęgnacyjnych. Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach, wzrastały również kwoty wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych, co z kolei spowodowane jest wzrostem wysokości tych świadczeń.

Program Rodzina 500+ to pomoc finansowa ze strony państwa, którą mogą otrzymać rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18 roku życia. Celem świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Program Rodzina 500+ wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku i początkowo świadczenie było przyznawane na drugie i kolejne dziecko oraz pierwsze w przypadku spełnienia określonego kryterium dochodowego, natomiast od lipca 2019 roku przyznawane jest na każde dziecko niezależnie od dochodu i przysługuje rodzinie bez względu na stan cywilny rodziców.

W 2020 roku przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 +” wyniosła 832, natomiast łączne wydatki w tej kwestii w 2020 roku na terenie gminy Chłopice wyniosły 5 199 790,00 zł.

Na terenie gminy Chłopice nie funkcjonują środowiskowe domy samopomocy, osoby potrzebujące tego typu opieki, kierowane są do placówek w innych gminach.

3.6. Kultura i sport

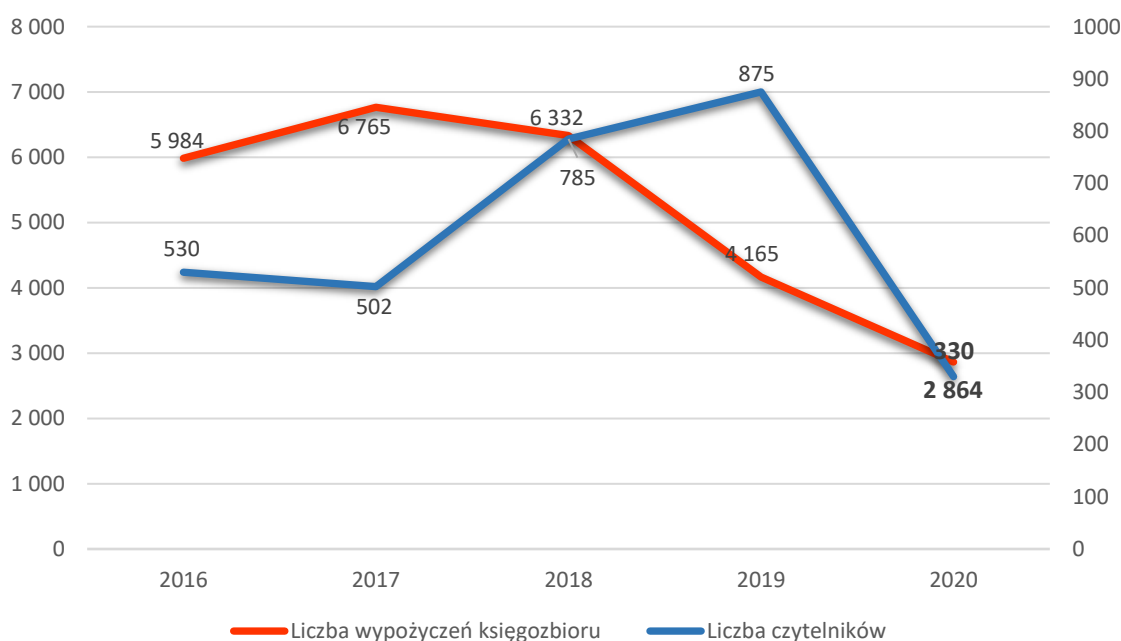
Kultura

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W gminie Chłopice funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, który realizuje zadania w zakresie kultury oraz rozwijania zainteresowań głównie najmłodszych mieszkańców gminy poprzez organizowanie zajęć i wydarzeń kulturalno – rozrywkowych. Ponadto GOK aktywnie współpracuje i wspiera działalność Kół Gospodyń Wiejskich z terenu gminy. Działania te mają na celu upowszechnianie kultury oraz rozwijanie i zaspokajanie potrzeb społecznych w tym zakresie.

W Gminnym Ośrodku Kultury w Chłopicach zatrudnione są 3 osoby na etatach, dodatkowo 5 osób na umowach zlecenia, są to instruktorzy prowadzący zajęcia plastyczne, taneczne, wokalne. Drugą instytucją, prowadzącą szeroką działalność w zakresie kultury jest Biblioteka Samorządowa w Chłopicach z filią w Łowcach. W swej podstawowej działalności ma zaspokajać potrzeby edukacyjne, kulturalne i informacyjne mieszkańców Gminy Chłopice jak również promować wartościowe wykorzystanie czasu wolnego przez czytelników.

Księgozbiór Biblioteki liczy 8848 woluminów, liczba czytelników w 2020 roku wyniosła 330 osób, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz - 2864. W stosunku do roku 2016 nastąpił spadek liczby czytelników oraz liczby wypożyczeń księgozbioru. Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz na przestrzeni lat 2016-2020, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Chłopice w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zbiory w Bibliotece udostępniane są na miejscu oraz w formie wypożyczeń na zewnątrz i odbywa się w warunkach wolnego dostępu do półek. Biblioteka obsługuje czytelników w programie MAK +, który pozwala na kompleksowe objęcie wszystkich procesów bibliotecznych. W obu placówkach bibliotecznych znajduje się kącik multimedialny z X-box oraz TV, z których użytkownicy mogą korzystać bezpłatnie.

Sport

Sport w gminie Chłopice odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. W zakresie zaspokajania potrzeb lokalnej społeczności w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji Gmina Chłopice ściśle współpracuje z działającymi na jej terenie klubami sportowymi. Większość boisk sportowych gmina przekazała klubom na podstawie umowy użyczenia, są to boiska do gry w piłkę

nożną w miejscowościach: Chłopice, Łowce, Dobkowice, Jankowice i Lutków. Pozostałe obiekty sportowe to:

- Hala Sportowa przy budynku Szkoły Podstawowej w Chłopicach – służy zarówno do realizacji zajęć wychowania fizycznego dla uczniów, jak również umożliwia prowadzenie dodatkowych zajęć sportowych, rekreacyjnych oraz imprez kulturalnych dla mieszkańców gminy Chłopice
- Kompleksy boisk sportowych „Orlik” w Zamiechowie – zarządzany przez dyrektora Szkoły Podstawowej w Zamiechowie oraz Boratynie – w zarządzie Gminy Chłopice.
- Boiska ze sztuczną nawierzchnią w miejscowościach Łowce i Jankowice.
- „Siłownia pod chmurką” w miejscowościach Boratyn, Chłopice, Jankowice, Lutków i Łowce

Gmina Chłopice wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Na terenie Gminy Chłopice działalność sportową prowadzą piłkarskie kluby sportowe zrzeszone w Podkarpackim Związku Piłki Nożnej

Kluby sportowe zrzeszone w Polskim Związku Piłki Nożnej – Okręg Jarosław – stan grudzień 2021r.:

- Ludowy Klub Sportowy „Dąb” Dobkowice
- Ludowy Klub Sportowy „Wiraz” Chłopice
- Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” Jankowice
- Ludowy Klub Sportowy „Łęg” Łowce

Kluby piłkarskie biorą udział w rozgrywkach ligowych zgodnie z regulaminem PZPN, prowadzą szkolenie zawodników, utrzymują stadiony i boiska piłkarskie, z których mogą korzystać również mieszkańcy danych miejscowości. Głównym źródłem utrzymania klubów jest dotacja Gminy Chłopice na prowadzenie działalności szkoleniowej.

Tabela 9 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Chłopice w roku 2018 i 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	4	4
Członkowie	osoba	130	38
Trenerzy	osoba	4	3
Instruktorzy	osoba	1	1
Inne osoby prowadzące zajęcia	osoba	0	0
Ćwiczący			
ogółem	osoba	115	133
mężczyźni	osoba	115	133

kobiety	osoba	0	0
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	45	61
chłopcy	osoba	45	61
dziewczęta	osoba	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL i danych Urzędu Gminy Chłopice

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni lat 2018-2020 zwiększyła się nieznacznie liczba osób ćwiczących (wzrost o 13,50 %), w tym liczba ćwiczących do lat 18 (wzrost o 26,20 %). Mężczyźni na koniec 2020 roku stanowili 100 % osób ćwiczących i wartość ta nie zmieniła się od 2018 r. (mężczyźni stanowili również 100 % ogółu ćwiczących)

3.7. Aktywność obywatelska mieszkańców

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także ich zaangażowaniem w życie społeczne gminy i poszczególnych miejscowości

Na terenie gminy Chłopice funkcjonuje 18 organizacji pozarządowych:

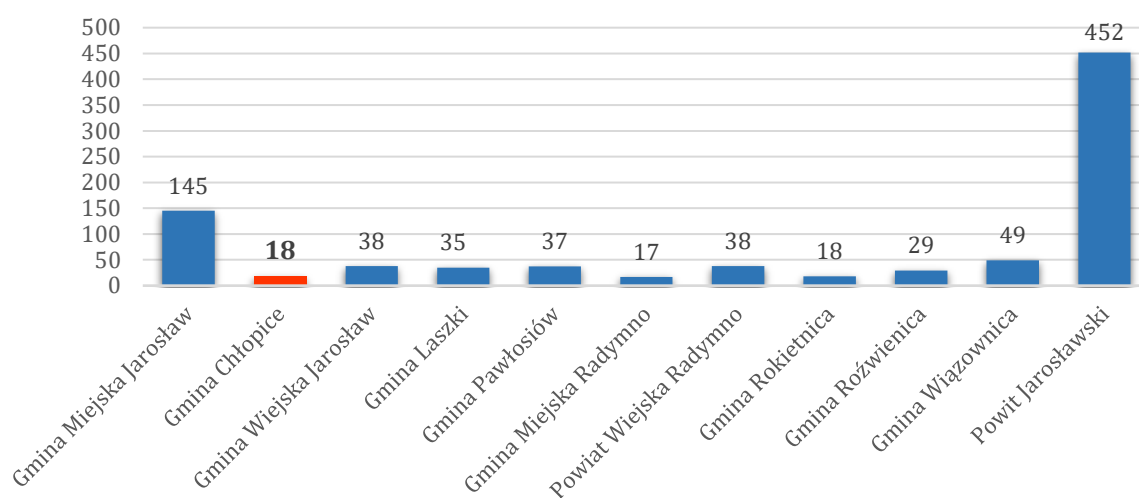
- 1) Stowarzyszenie Miłośników Chłopic w Chłopicach;
- 2) Stowarzyszenie „Jankowiczanie” w Jankowicach
- 3) Stowarzyszenie Miłośników Lutkowa w Lutkowie
- 4) Koło Gospodyń Wiejskich w Boratynie;
- 5) Koło Gospodyń Wiejskich w Chłopicach;
- 6) Koło Gospodyń Wiejskich w Dobkowicach;
- 7) Koło Gospodyń Wiejskich w Lutkowie;
- 8) Koło Gospodyń Wiejskich w Łowcach;
- 9) Koło Gospodyń Wiejskich w Zamiechowie;
- 10) Ochotnicza Straż Pożarna w Boratynie;
- 11) Ochotnicza Straż Pożarna w Chłopicach
- 12) Ochotnicza Straż Pożarna w Dobkowicach;
- 13) Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowicach;
- 14) Ochotnicza Straż Pożarna w Lutkowie ;
- 15) Ochotnicza Straż Pożarna w Łowcach;
- 16) Ochotnicza Straż Pożarna w Zamiechowie;

Znaczący udział wśród funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych mają ochotnicze straże pożarne, które oprócz prowadzenia działalności przeciwpożarowej i ratowniczej, prowadzą również działalność kulturalną i oświatową. Kluby sportowe realizują cele z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz promocji gminy Chłopice, z kolei pozostałe stowarzyszenia skupiają się na wspieraniu rozwoju gminy Chłopice, integracji jej

mieszkańców, promowaniu i kultywowaniu bogatych tradycji, również tych kulinarnych, wspieraniu i budowaniu społeczeństwa obywatelskiego oraz prowadzeniu szerokiej działalności kulturowej na terenie gminy.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w gminie Chłopice w roku 2020 funkcjonowało 18 organizacji pozarządowe, co daje przedostatnie miejsce, obok Gminy Rokietnica, w powiecie. Najmniej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Miejskiej Radymno, z kolei najwięcej w gminie Miejskiej Jarosław. Średnia dla powiatu jarosławskiego wyniosła wartość 42. Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu jarosławskiego według stanu na 2020 rok, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu jarosławskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Kolejnym czynnikiem pozwalającym na pomiar zaangażowania mieszkańców w sprawy obywatelskie jest frekwencja wyborcza. Podając analizie dane z wyborów, mających miejsce w kraju na przestrzeni lat 2018-2020 tzn. wyborów samorządowych w 2018 r., do Parlamentu Europejskiego oraz do sejmu i senatu RP w 2019 r., a także wyborów Prezydenta RP w roku 2020r.można zauważyć że relatywnie mała aktywność, przejawiająca się w niskiej liczbie organizacji społecznych widoczna jest również w sferze udziału w wyborach. W porównaniu do innych gmin powiatu jest na dość niskim poziomie, oscylując wokół średniej w powiecie. Frekwencję na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 10 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu jarosławskiego

Jednostka terytorialna	Wybory samorządowe w 2018 r. - frekwencja	Wybory do PE w 2019 r. - frekwencja	Wybory do sejmu i senatu RP w 2019 r. - frekwencja	Wybory Prezydenta RP w 2020 r.- frekwencja I tura / II tura
Gmina Chłopice	54,06%	41,31%	56,54%	61,04% / 64,50%
Miasto	51,72%	44,56%	58,59%	60,79% / 63,48%

Jarosław				
Miasto Radymno	51,23%	41,66%	56,74%	57,87% / 60,82%
Gmina Jarosław	52,15%	41,38%	55,83%	61,99% / 65,01%
Gmina Laszki	59,39%	39,93%	54,98%	59,25% / 62,11%
Gmina Pawłosiów	52,40%	44,32%	59,72%	64,98% / 66,89%
Gmina Pruchnik	56,55%	47,10%	59,88%	64,92% / 67,42%
Gmina Radymno	59,58%	39,00%	54,48%	60,18% / 63,77%
Gmina Rokietnica	57,45%	35,93%	52,19%	56,82% / 60,41%
Gmina Roźwienica	43,47%	41,44%	56,13%	62,29% / 65,39%
Gmina Wiązownica	58,02%	45,30%	62,55%	61,33% / 66,72%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie gminy i jej atrakcyjność turystyczna powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak i dla innych znajdujących się tam osób. Poziom przestępczości oszacowanej w gminie Chłopice jest niższy od poziomu w województwie podkarpackim i znacznie niższy niż w całym kraju. W 2020 roku w gminie miało miejsce 72 przestępstwa, z czego największą ilość stanowiły przestępstwa przeciwko mieniu - 37, kolejną pozycję zajmowały przestępstwa kryminalne – 33, przestępstwa gospodarcze – 26, zaś przestępstw drogowych oszacowanych było 11 oraz 1 przestępstwo przeciwko zdrowiu i życiu. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura Ochotniczej Straży Pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w razie ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. W gminie Chłopice jednostki ochotniczej straży pożarnej działają we wszystkich miejscowościach:

- 1) Ochotnicza Straż Pożarna w Boratynie;
- 2) Ochotnicza Straż Pożarna w Chłopicach
- 3) Ochotnicza Straż Pożarna w Dobkowicach
- 4) Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowicach;
- 5) Ochotnicza Straż Pożarna w Lutkowie;
- 6) Ochotnicza Straż Pożarna w Łowcach ;
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Zamiechowie;

Dwie jednostki OSP, tj. w Chłopicach i w Jankowicach włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, dzięki czemu są wspomagane finansowo przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz mają możliwość pozyskiwania specjalistycznego sprzętu.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11 Miejskowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2021

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń			
	2018	2019	2020	2021
Silne wiatry	0	10	5	2
Opady deszczu	0	6	4	7
Komunikacyjne	9	9	5	13
Medyczne	7	3	3	19
Ogółem	16	28	17	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 12 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Chłopice na przestrzeni lat 2018-2020

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń			
	2018	2019	2020	2021
Požary	3	24	11	12
Miejscowe zagrożenia	13	26	27	59
Fałszywe alarmy	0	0	0	1
Zdarzenia ogółem	16	50	38	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, największa liczba zagrożeń oraz zdarzeń wystąpiła w 2021 roku. Można jednak zauważyć postępujący wzrost liczby zagrożeń komunikacyjnych, których liczba wyniosła w 2021 roku 13 i od 2020 roku wzrosła o 8, oraz zagrożeń medycznych, których liczba w 2021 roku wyniosła 19 i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła aż o 16.

Teren gminy Chłopice i powiatu jarosławskiego obejmuje swoim działaniem jednostka ratowniczo-gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu.

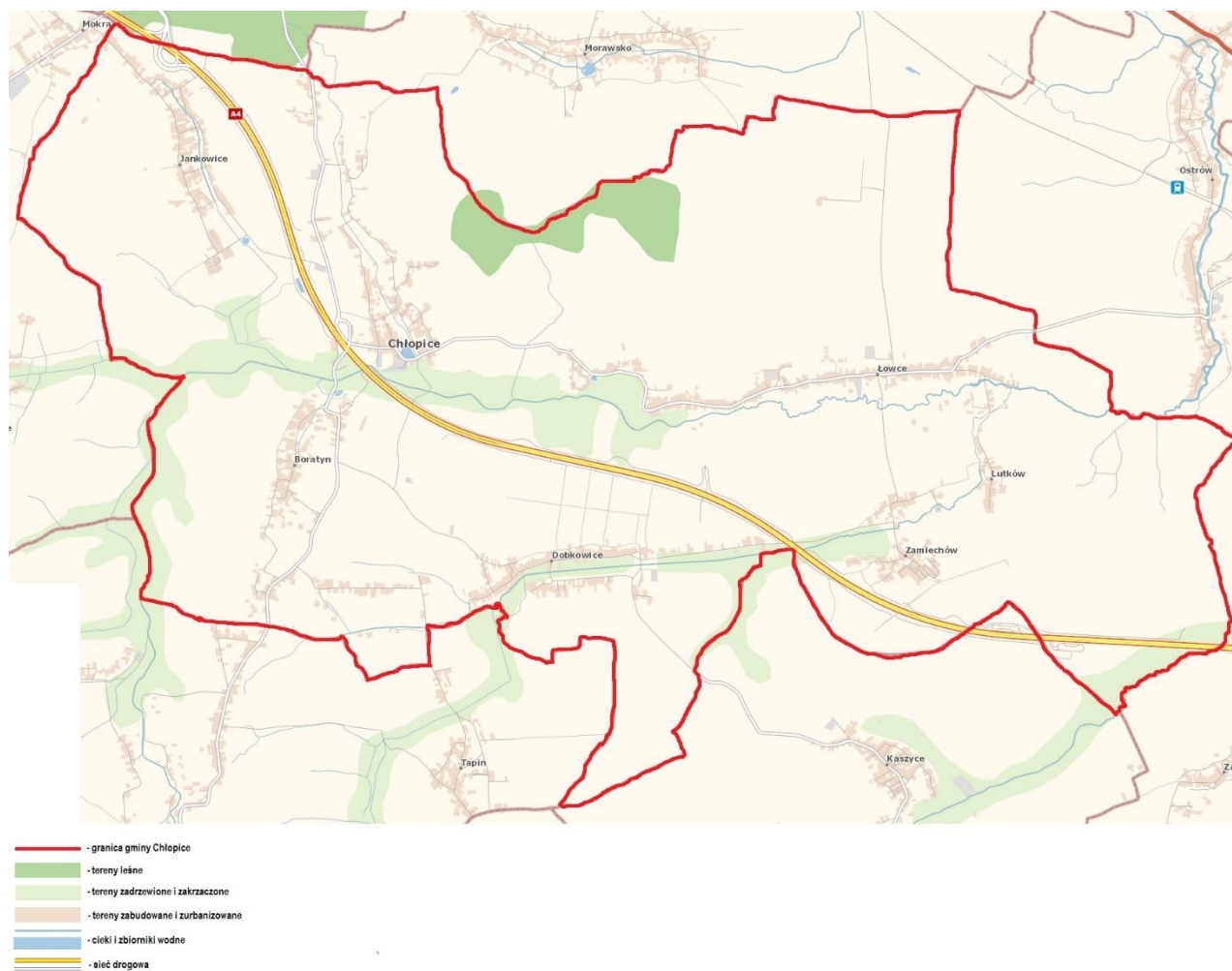
3.9. Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Środowisko naturalne

Gmina Chłopice położona jest na południowej granicy Kotliny Sandomierskiej podchodzącej w tym rejonie po stoku Pogórza Dynowskiego. W krajobrazie jej terenu dominują rozległe wysoczyzny przecięte niewielkimi dolinami bocznych dopływów rzeki San. Gmina należy do obszarów o niskim poziomie zanieczyszczenia środowiska. Na terenie gminy wydzielono następujące formy morfologiczne: wysoczyzny lessowe wznoszące się przeciętnie na wysokość 210 – 260 m n.p.m., doliny boczne (płaskie i przeważnie podmokłe – o szerokości w granicach 30 – 600 m) oraz terasę nadzalewową rzeki San, która wkracza w granice gminy niewielkim fragmentem od strony północno-wschodniej. Sieć hydrograficzna na terenie Gminy Chłopice jest dość uboga – występują tam niewielkie ciek wodne wspomagane dość gęstą siecią rowów melioracyjnych. Głównym ciekim w tym rejonie jest łąg Rokietnicki, płynący w korycie o szerokości 1,5 – 2 m – przepływa on przez cztery wsie w gminie. W okresie powodzi zalewa najniższe położone tereny. Najbardziej narażone na zalanie są tereny wsi Łowce i Lutków. Na odcinku Łowce – Ostrów rzeka łąg wymaga pilnego uregulowania. Teren gminy nie jest zasobny w surowce naturalne. Z przeprowadzonych badań i obserwacji terenowych wynika, że na terenie gminy pozyskiwać można stropowe partie pyłów eolicznych dla celów ceramicznych oraz nieliczne piaski i żwiry wodno-lodowcowe dla celów budowlanych. Ponadto w obrębie wsi Dobkowice istnieją niewielkie wyrobiska, w których niegdyś systemem gospodarczym pobierano piaski i żwiry polodowcowe dla celów betoniarskich i do zaprawy murarskiej. Klimat lokalny na terenie Gminy Chłopice kształtowany jest pod wpływem warunków panujących w Kotlinie Sandomierskiej – ma on cechy charakterystyczne zarówno dla pogórza, jak i klimatu nizinnego. Występują tam większe sumy opadów, nieco większe dobowe amplitudy temperatur oraz wyrównane niższe amplitudy roczne. Usłonecznienie i nasłonecznienie są mocno zróżnicowane, od dużego do minimalnego – zależnie od nachylenia i ekspozycji terenu. Wilgotność względna powietrza wykazuje duże różnicowanie – zimą jest duża, a latem mniejsza. Obszar gminy charakteryzuje się większą częstotliwością występowania mgieł i zamglań. W północnej części gminy przeważają równiny, które występują również wzdłuż rzeki łąg i potoków gminy, południowa część natomiast ma charakter lekko pagórkowaty o łagodnych stokach. Nie stwierdzono zjawisk osuwiskowych. Lasy zajmują jedynie ok. 3 % powierzchni gminy. Istniejące lasy są lasami młodymi o gęstym poszyciu, lokalnie są to plantacje topoli, nie wskazane dla rekreacji. Niemniej pejzaż ziemi chłopickiej jest wyjątkowo piękny i bogaty. Na szczególną uwagę zasługują specyficzne układy zabudowy osiedli wiejskich. Rzeka łąg Rokietnicki płynie pośród malowniczych, barwnych pól i łąk, w jej rozlewiskach (zakolach zalewowych) żyją liczne gatunki ptactwa wodnego. Dolina łągu stanowi bazę i stwarza możliwości rozwoju agroturystyki w gminie.

Mapa 4 Elementy środowiska przyrodniczego na terenie gminy Chłopice

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

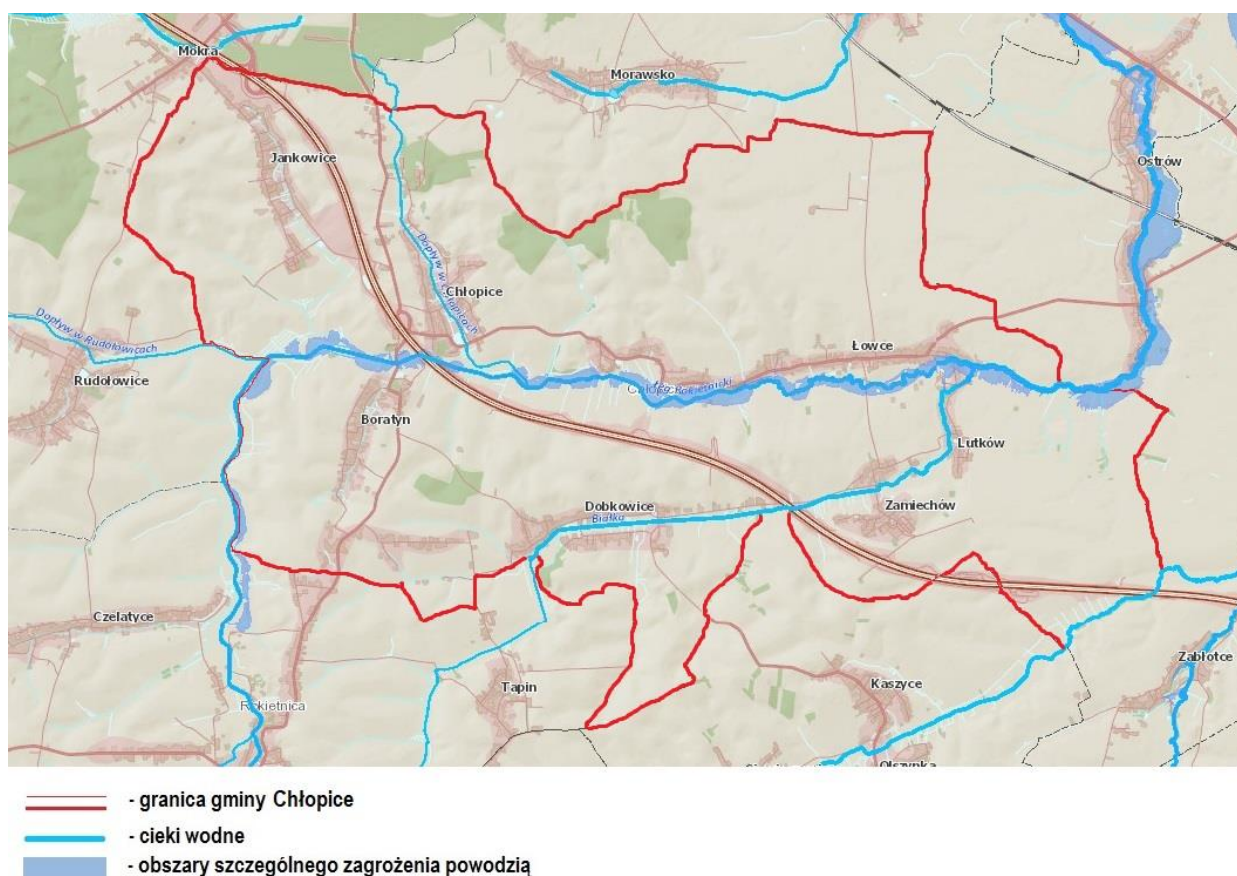
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
  - ✓ wału przecipowodziowego,
  - ✓ wału przeciwsztormowego,
  - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy. Obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, są mapy zaktualizowane w ramach II cyklu planistycznego.

Sieć hydrograficzna na terenie Gminy Chłopice jest dość uboga – występują tam niewielkie cieki wodne wspomagane dość gęstą siecią rowów melioracyjnych. Głównym ciekim w tym rejonie jest Łęg Rokietnicki, płynący w korycie o szerokości 1,5 – 2 m – przepływa on przez cztery wsie w gminie. W okresie powodzi zalewa on tereny najniższej położone – najbardziej narażone na zalanie są tereny wsi Łowce i Lutków. Na odcinku Łowce – Ostrów rzeka Łęg wymaga pilnego uregulowania. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na mapach zagrożenia powodziowego wyznaczone zostały w środkowym pasie terenu gminy Chłopice, wzdłuż przebiegu rzeki Łęg Rokietnicki.

Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Chłopice przedstawia poniższa mapa.

Mapa 5 Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Chłopice

Źródło: <https://www.wody.isok.gov.pl>

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin,

zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

W gminie Chłopice występującą formą ochrony przyrody są pomniki przyrody, tj.:

Dwory - parki krajobrazowe chronione znajdujące się w gminie Chłopice :

- 1) m. Boratyn - Zespół Dworski Krasickich i Stadnickich-park krajobrazowy 2 połowa XVIII wieku
- 2) m. Chłopice - Zespół Dworski - park krajobrazowy - 2 połowa XVIII wieku
- 3) m. Jankowice - Pozostałości Zespołu Dworskiego - park krajobrazowy -połowa XVIII wieku
- 4) m. Zamiechów - Pozostałości Zespołu Dworskiego

Na obszarze gminy występuje szereg drzew i roślin objętych ochroną prawną. Pomniki przyrody żywej ujęte w wojewódzkim rejestrze pomników przyrody żywej to : w m. Jankowice :

- 1) Platan
- 2) Orzech szary

Na stan obszarów i obiektów objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody mają wpływ czynniki : bezpośrednie, związane ze sposobem zagospodarowania i użytkowania przestrzeni, eksploatacją surowców mineralnych, uprawą i zbiorem roślin, polowaniami i masową turystyką oraz pośrednie, związane ze stanem komponentów środowiska tj. stopień zanieczyszczenia powietrza, wód, powierzchni ziemi. Rozwiązywanie problemów z zakresu ochrony przyrody zależy od : decyzji administracyjnych, tak na szczeblu lokalnym jak i centralnym oraz zapewnienia niezbędnych środków umożliwiających realizację ochrony obszarowej, ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, a także całych zespołów roślinnych.

3.10. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja

Dziedzictwo kulturowe

Gmina Chłopice ma bogatą przeszłość historyczną. Pierwsze unormowane prawa powołujące gminę Chłopice pochodzą z roku 1933 jednakże w dokumentach Chłopice pojawiają się po raz pierwszy już w 1435 i 1444 roku. W owych zapiskach wymieniony zostaje właściciel wsi „Nobil Stanislaus (Stanko) Chłopski de Chłopice”. Przez wieki wieś przechodziła pod opiekę różnych rodów, aż do wybuchu II wojny światowej, kiedy to cały majątek przejęty został przez państwo. **Na terenie gminy znajdują się godne uwagi obiekty, takie jak:**

1. **Dwór w Chłopicach** W głównym dworze były dwa budynki mieszkalne, tzw. nowy i stary dwór - obydwie murowane. Budynek nowego dworu był bardzo duży, urządzone meblami pochodzącymi z 2 poł. XIX w., które zostały zrabowane i zniszczone w czasie I wojny światowej, gdy właściciele uciekli do Wiednia. Ostatnim właścicielem wsi był Marian Lisowiecki. Był on doktorem nauk rolniczych, posiadał dobra w województwie lwowskim. Prowadzone przez niego gospodarstwa rolne stały na bardzo wysokim poziomie wraz z cegielnią, kopalnią torfu, ujęciem wody, stawami rybnymi oraz młynem wodnym. Na miejscu starego dworu wybudował końcem lat 30 XX wieku nowy "pałac". Do 1982 roku w pałacu mieściła się siedziba władz gminy, obecnie znajduje się tu szkoła podstawowa. Przy dworze znajduje się park, który założono początkiem XIX w. Występują w nim buki, dęby, graby, jesiony, świerki, sosny i. in. oraz kilka rzadkich i egzotycznych gatunków, jak: platany, robinie akacjowe, oliwnik, magnolie, tulipanowce i derenie.

2. **Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (Sanktuarium Matki Boskiej Chłopickiej)** Jest to najciekawszy zabytek Gminy Chłopice. Jest reprezentantem malejącej liczby drewnianych zabytków architektury sakralnej. Usytuowany na skraju wsi Chłopice, na wzgórzu otoczonym lasem, w odległości ok. 9 km na południe od Jarosławia. Nieopodal znajdują się budynki starej i nowej plebanii, zabudowania gospodarcze probostwa oraz drewniany budynek zakonny Sióstr Służebniczek. Świątynia była cerkwią greko - katolicką, którą rząd austro -węgierski przekazał katolikom po zabranii im na cerkiew kościoła w sąsiedniej miejscowości. Do dziś jest celem pielgrzymek ludzi żyjących na pograniczu kultury łańskiejskiej i bizantyjskiej. Świątynia zachowała się do naszych czasów w niezmiennym stanie, z wszelkimi nawarstwieniami i elementami architektonicznymi. Obecny kościół usytuowany jest na wzniesieniu, nazwanym przez ks. Jakubowskiego "górną Korniaktą". Legendarny kupiec - Mikołaj Korniakt związany z założeniem kaplicy w 1495 roku., miał przybyć z Krety do Polski na jarmarki w Jarosławiu. W lesie chłopickim, w którym schroniły się jego spłoszone konie, doznał cudownego objawienia Matki Boskiej. Po tym zdarzeniu przeszedł na wiarę katolicką i ufundował w tym miejscu kaplicę. Wyposażenie kościoła pochodzi z czasów powstania świątyni i jest utrzymane w stylu barokowym. Znajduje się tam kilka XIX-wiecznych epitafiów. Nieopodal kościoła stoi murowana dzwonnica z początku XX w. Przed kościołem jest usypany kopiec ku czci parafian poległych w latach 1918-1920 w czasie walk o niepodległość Polski.
3. **Kościół murowany pw. św. Jana Chrzciciela i św. Marcina w Łowcach z XIX wieku.** Obecny budynek kościoła został wybudowany w 1901 r., gdy proboszczem był ks. Rudolf Beneszek. Bazylika posiada cechy stylu eklektycznego. Posiada trzy wejścia, z drewnianymi drzwiami: jedno główne i dwoje bocznych. Kościół zaopatrzony jest w trzy krzyże umieszczone na dachu. To duża świątynia posiadająca nawę główną z prezbiterium oraz dwie nawy boczne, oddzielone od głównej parami prostokątnych filarów.
4. **Zespół dworsko - parkowy z XVIII wieku w Boratynie** Zespół dworsko - parkowy położony jest na wzniesieniu, po którego zachodniej stronie biegnie droga relacji Jarosław - Boratyn. Dwór powstał ok. 1820 roku wykorzystując mury poprzedniej budowli. Budynek dworu znajduje się w centrum dworsko - parkowego i zwrócony jest frontem na północ. Dwór jest murowany i posiada zróżnicowaną bryłę, która składa się z trzech części: niepodpiwniczonej parterowej strony północnej z trójkondygnacyjną wieżą, która jest gładko otynkowana, dwukondygnacyjnej strony wschodniej oraz ze strony zachodniej, parterowej. Całość utrzymana jest w stylu neoklasycyzmu. W czasie I wojny światowej dwór służył jako szpital dla żołnierzy austriackich. W okresie międzywojennym dwór - z ośrodka pańskiego - zszedł do rangi ośrodka gospodarczego. W czasie II wojny światowej wykorzystano go do przechowywania zboża, a po jej zakończeniu oddano go na mieszkanie dla repatriantów. Dwór oraz park zostały wtedy znacznie zniszczone. Dwór razem ze wsią należały do rodziny Krasickich, co najmniej od XVII w. do XX w. Jedynie w 1 poł. XIX w. przeszedł w ręce rodziny Stadnickich. Od 1914 r. do II wojny światowej właścicielami był M. Lisowiecki. Obecnie został odrestaurowany i zaadaptowany na hotel z salą restauracyjną oraz barem.

Gmina Chłopice charakteryzuje się skromnym potencjałem turystycznym. Na jej terenie brak jest dużych kompleksów leśnych czy elementów zróżnicowanego krajobrazu – dominują łagodnie pofałdowane pola i łąki z elementami zieleni śródpolnej. Dużą atrakcją gminy są zespoły parkowo-pałacowe w Boratynie i w Chłopicach. W Boratynie znajduje się murowany pałac z końca XVIII wieku, murowana kaplica z tego samego okresu oraz pozostałości parku krajobrazowego. Właściciele Dworu w Boratynie udostępniają posiadaną bazę na organizację imprez okolicznościowych wraz z noclegami dla gości. Dwór w Boratynie jest udostępniony do korzystania osobom zainteresowanym przez cały rok.

Z kolei w Chłopicach znajduje się murowany dwór z przełomu XVIII i XIX wieku (w którym obecnie mieści się Szkoła Podstawowa) wraz z parkiem krajobrazowym. Wśród zabytków zinwentaryzowanych na terenie gminy, najcenniejszy jest Kościół i Kaplica Parafialna p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Chłopicach. Są to obiekty o konstrukcji drewnianej wybudowane w 1761 roku, z cennymi polichromiami i pięknymi ołtarzami. Fundatorem Kościoła był Jan III Sobieski, który wracając spod Wiednia zatrzymał się w Chłopicach. Na terenie gminy, w miejscowości Dobkowice, znajduje się również interesująca cerkiew grekokatolicka z 1903 roku - obecnie nieużytkowana.

Turystyka i rekreacja

Ze względu na swoją bogatą historię, walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz nieskażone środowisko naturalne gmina Chłopice dysponuje potencjałem rozwojowym opartym o turystykę. Podstawą dla niej są urokliwe, zabytkowe parki dworskie oraz unikatowe zabytki sakralne, jak drewniany kościół – sanktuarium Matki Boskiej Chłopickiej w Chłopicach. Również położenie z dala od ruchliwych dróg i ciekawe ukształtowanie terenu stwarza możliwości do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Problemem jest brak dostępnych miejsc noclegowych i zorganizowanej bazy turystycznej. Na terenie gminy jedyne miejsca noclegowe znajdują się w odrestaurowanym pałacu w Boratynie – 10 miejsc noclegowych oraz w „Rezydencji Jankowice” – 15 miejsc noclegowych

Przez teren gminy Chłopice nie ma wytyczonych tras pieszych ani ścieżek rowerowych, nie mniej jednak położenie gminy i piękne krajobrazy zachęcają do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki niezwykle istotne znaczenie ma rozwój bazy noclegowej. Ze względu na swoje położenie, walory krajobrazowe oraz bogate dziedzictwo kulturowe i tradycje ludowe gmina Chłopice ma spory, dotychczas niewykorzystany potencjał.

Oferta turystyczna gminy Chłopice pod względem walorów krajobrazowych, przyrodniczych, architektonicznych oraz przede wszystkim rekreacyjnych jest szczególnie istotna w dobie wzrastającego popytu na ekologię, eko i agroturystykę. Wskazuje na to duży potencjał rozwojowy w tej dziedzinie gospodarki, mogący w istotny sposób uzupełniać obecne dochody mieszkańców. Wskazane jest stworzenie innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej dążącej do wykreowania marki gminy wykorzystującej duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej, aktywnej i rekreacyjnej. Istotny jest rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, a także bazy noclegowej i gastronomicznej. Nie mniej istotne jest wskazanie mieszkańcom gminy możliwości wykorzystania posiadanego potencjału i zasobów naturalnych w ich otoczeniu.

3.11. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Chłopice określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chłopice przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr XVII/110/2001 z dnia 26 lutego 2001 r.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie

zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Zgodnie z danymi GUS z 2021 r. na terenie gminy Chłopice nie ma obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej gminy byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich terenów zurbanizowanych gminy Chłopice. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej gminy oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji.

Ze względu na brak terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2021 r. wydanych zostało 32 decyzji o warunkach zabudowy oraz 11 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021

Rodzaj decyzji	2017	2018	2019	2020	2021
----------------	------	------	------	------	------

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	12	16	9	13	11
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	30	26	20	21	32
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	26	24	16	20	25
- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	0	0	3	1	2
- decyzje dotyczące innej zabudowy	4	2	1	0	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL oraz danych Urzędu Gminy Chłopice

3.12. Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będący elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez obszar gminy Chłopice przebiegają drogi powiatowe (o łącznej długości na terenie gminy – 26,72 km) oraz gminne (o łącznej długości 40 km). Oprócz tego, na terenie gminy znajdują się również drogi wewnętrzne (osiedlowe) oraz drogi rolnicze, służące dojazdowi do pól.

Drogi gminne są utrzymywane poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę. Najwięcej trudności sprawia utrzymanie dróg o nawierzchni żwirowej oraz tłuczniowej, na których często na skutek niesprzyjających warunków powstają liczne wyboje i koleiny, co daje konieczność kolejnych remontów. W miarę posiadanych środków finansowych na drogach gminnych są wykonywane nawierzchnie asfaltowe. W latach 2018-2020 położono nawierzchnię asfaltową na ponad 1,5 km długości dróg gminnych. Na bieżąco są również remontowane drogi dojazdowe do pól.

Na terenie gminy Chłopice nie ma przepraw mostowych.

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Chłopice jest brak podziału przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyka rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają

się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy. Niewielka część dróg gminnych o niskim natężeniu ruchu spełnia techniczne warunki ciągów pieszo – jezdnych.

Potrzeby mieszkańców gminy Chłopice w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpieczane są przez dwóch przewoźników: Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Jarosławiu S.A. oraz prywatnego przewoźnika firma DAMIL-TRANS, obsługujących mieszkańców poszczególnych miejscowości. Przewoźnicy dowożą pasażerów do pobliskich miast Jarosławia i Radymna. Komunikacja ta zaspokaja większość potrzeb mieszkańców, nie jest to jednak idealne rozwiązanie, satysfakcjonujące wszystkich użytkowników komunikacji autobusowej. Na terenie gminy zlokalizowane jest 28 przystanków autobusowych.

3.13. Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Gmina powinna posiadać własny zasób mieszkaniowy, który powinien być zarządzany w taki sposób, żeby potrzeby rodzin mających dochody niepozwalające na zakup własnego mieszkania zostały zaspokojone. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Chłopice, na terenie gminy w chwili obecnej nie ma lokali stanowiących gminny zasób mieszkaniowy. Planowane jest w przyszłości zaadaptowanie części budynku po byłym ośrodku zdrowia w Chłopicach na takie lokale

Według danych GUS z 2020 roku, na terenie gminy Chłopice znajdowało się 1 298 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 285 560,00 m², a w odniesieniu do roku 2016 ich liczba wzrosła o 41. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było dostępnych danych z 2021 roku.

Tabela 14 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Chłopice

Zasoby mieszkaniowe	Jednostka miary	2016	2020
Mieszkania	szt.	1257	1298
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	szt.	5,5	6
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	139,5	122
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	24,1	25,3
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	2,0	1,8

Źródło Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych – Główny Urząd Statystyczny

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gminy do urządzeń techniczno – sanitarnych. Od roku 2016 do końca 2020, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej, wyposażonych w ustęp spłukiwany oraz łazienkę wzrosła o 80 posiadających centralne ogrzewanie wzrosła o 27, jeżeli chodzi o korzystanie z sieci gazowej, liczba przyłączeń wzrosła o 32.

Tabela 15 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne

Wyszczególnienie	2016	2020
------------------	------	------

	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Wodociąg	1 240	98,65	1 266	97,53
Ustęp spłukiwany	1192	91,83	1 219	93,91
Łazienka	1 167	89,91	1 194	91,99
Centralne ogrzewanie	912	70,26	939	72,34
Gaz sieciowy	883	68,03	915	70,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2017 - 2021 na terenie gminy Chłopice oddano łącznie do użytkowania 41 budynków - 37 budynków mieszkalnych oraz 4 budynków niemieszkalnych. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2017 – 2021. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych oraz rozbudowywanych.

Tabela 16 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	6	8	9	10	4
Ilość izb ogółem	szt.	28	44	55	60	19
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	887	1145	1387	1220	546

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok budownictwa mieszkalnego, na terenie gminy powstają także budynki niemieszkalne, których w okresie ostatnich 5 lat powstało 4. Podstawowe informacje o oddanych do użytkowania nowych budynkach niemieszkalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki handlowo-usługowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0

Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	1036	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	6400	0
Budynki garaży						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	0	0
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	0	0
Ogólnodostępne obiekty kulturalne						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	0	0
Budynki szkół i instytucji badawczych						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	1542	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	8730	0	0	0	0
Budynki gospodarstw rolnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	1	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	756	0	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	4766	0	0
Budynki niemieszkalne, gdzie indziej niewymienione						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	77	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	380	0
RAZEM						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	1	2	0

Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	1542	0	756	1113	0
Kubatura ogółem	m ³	8730	0	4766	6780	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.14. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gminy Chłopice realizowane są przez Gminny Zarząd Gospodarka Komunalna Gminy Chłopice, gdzie zatrudnieni są pracownicy zajmujących się obsługą sieci wodociągowej. Gmina realizuje zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludność oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Na terenie gminy Chłopice znajduje się dwa ujęcie wody pitnej wraz ze stacjami uzdatniania wody w miejscowościach Jankowice i Chłopice, które zaopatrują w wodę pitną wszystkie miejscowości gminy.

Według danych GUS z 2021 roku, do sieci wodociągowej podłączone jest 87,8 % budynków mieszkalnych z obszaru gminy Chłopice, natomiast z sieci korzystało 85,7 % ogółu mieszkańców gminy. W 2021 roku sprzedano 177 300 m³ wody, w tym podmiotom gospodarczym 2300 m³. Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2017 oraz 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2017 oraz 2021

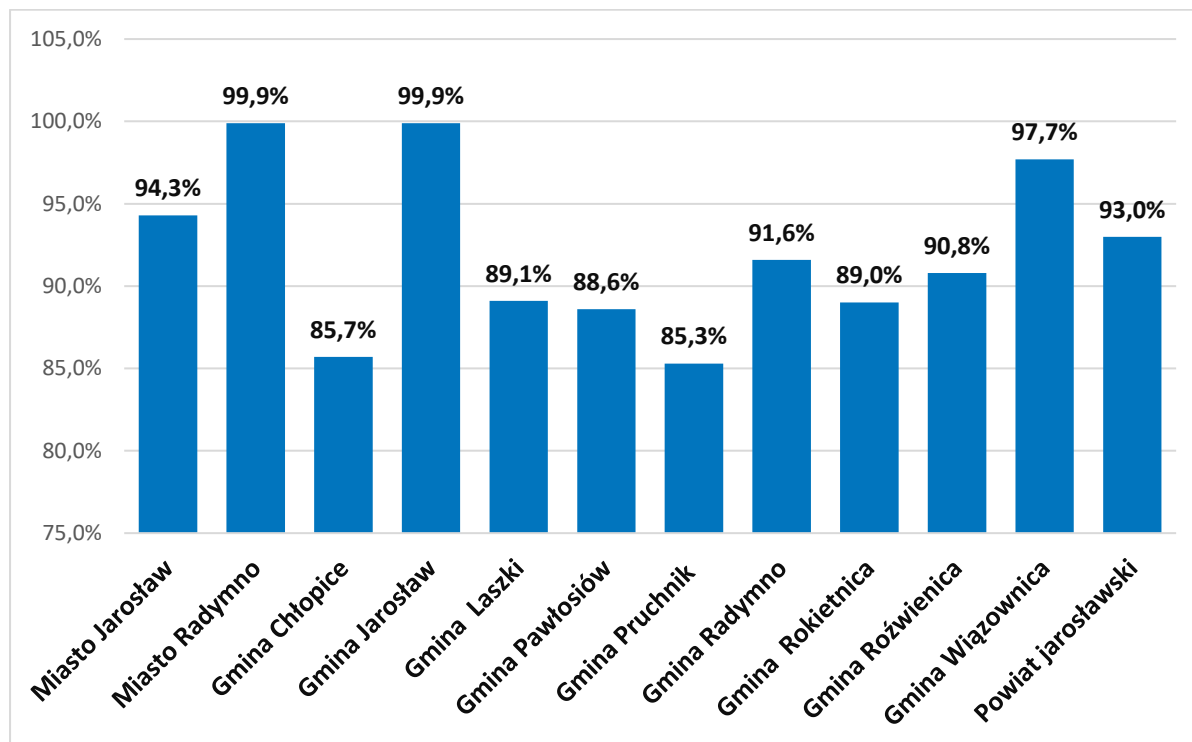
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	60,4	60,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 154	1 182
Awarie sieci wodociągowej	szt.	3	7
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	128,3	177,3
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	23	32,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując dane dotyczące ilości osób korzystających z sieci wodociągowej w gminach powiatu jarosławskiego, Gmina Chłopice wypada słabo wśród wszystkich gmin wiejskich osiągając poziom 85,7% podłączonych. Gorzej sytuacja wygląda jedynie w Gminie Pruchnik, gdzie ilość korzystających z sieci wodociągowej jest na poziomie 85,3%. Najwyższym poziomem liczby osób podłączonych do sieci wodociągowej w powiecie może pochwalić się Gmina Wiejska Jarosław oraz Miasto Radymno – 99,9%. Warto zwrócić również uwagę na fakt, że cały powiat jarosławski jest

bardzo dobrze rozwinięty pod względem zbiorowego zaopatrzenia w wodę bowiem średnia powiatu wynosi 93%.

Wykres 11 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć kanalizacyjna

W gminie Chłopice działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, tak samo jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, prowadzi Gminny Zarząd Gospodarką Komunalną Gminy Chłopice. Na terenie gminy działają dwie mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Chłopice i Zamiechów. Oczyszczalnia w Chłopicach typu BIOVAC SBR-0265-1 o przepustowości 350 m³/dobę oddana do użytku w 1998 roku, zmodernizowana w 2020 r., do której odprowadzane są ścieki z Chłopic, Jankowic i Boratyna. Oczyszczone ścieki są odprowadzane do potoku Łęg Rokietnicki. Druga podobna oczyszczalnia ścieków w Zamiechowie została oddana do użytku w 1997r. , zmodernizowana w latach 2014 – 2015 odbiera ścieki z miejscowości Zamiechów, Lutków, Łowce i Dobkowice. Oczyszczone ścieki z tej oczyszczalni trafiają do potoku Białka, który jest dopływem Łęgu Rokietnickiego.

Według danych GUS, w 2020 roku gospodarstwa domowe oraz jednostki gospodarki odprowadziły gminną siecią kanalizacyjną 150,0 dam³ ścieków, a w stosunku do roku 2016 ilość odprowadzonych ścieków uległa niewielkiej zmianie, zwiększyła się o 9,6 dam³. Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w roku 2016 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

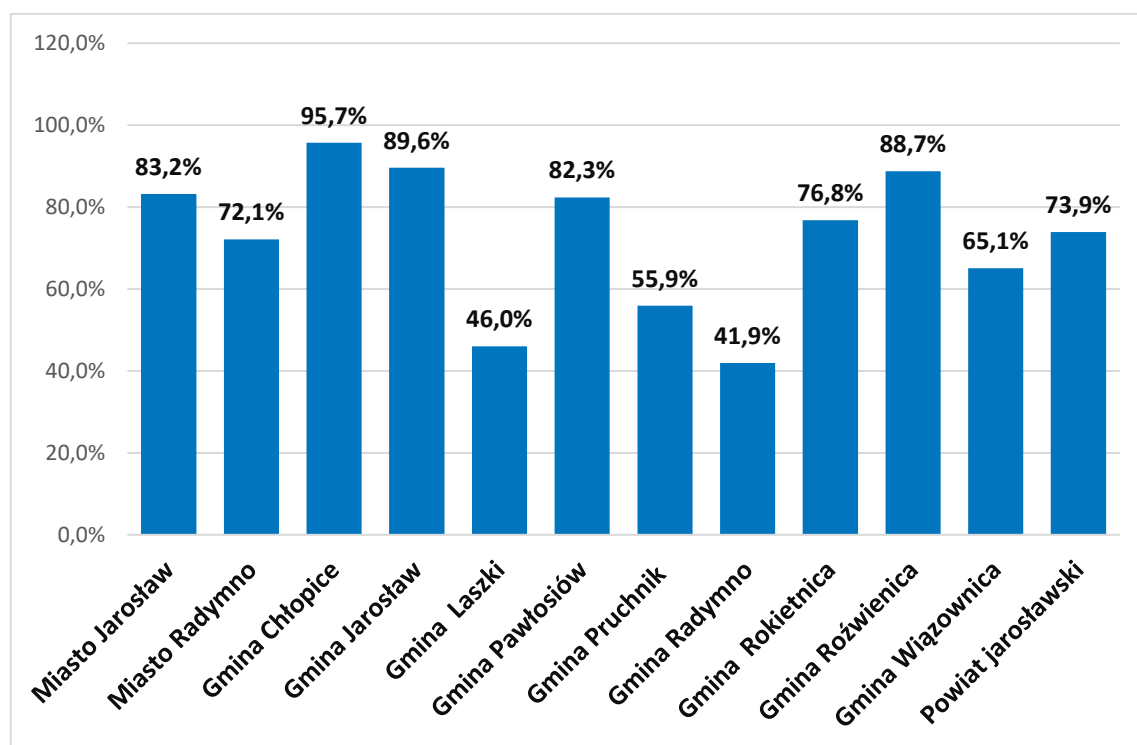
Tabela 19 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Chłopice

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	80,4	80,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 145	1 172
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	4	16
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	140,4	150
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	os.	5349	5285

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2020 roku zgodnie z danymi GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 5285 mieszkańców gminy Chłopice, tj. 95,7 % ogółu ludności, z kolei do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 1172 budynki mieszkalne. W powiecie jarosławskim, gmina Chłopice pod względem ilości osób korzystających z sieci kanalizacyjnej znajduje się na 1 miejscu z wynikiem 95,7% ogółu ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej. Najgorzej w powiecie jarosławskim pod względem osób korzystających z kanalizacji sanitarnej wypadają gminy Radymno i Laszki z wynikiem poniżej 50%.

Tabela 20 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat trwa na świecie dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest bardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

Według danych GUS z 2020 roku, odbiorcami gazu było 893 gospodarstwa domowe, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 3623 osoby, tj. 65,60 % ogółu mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Chłopice w roku 2016 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Chłopice

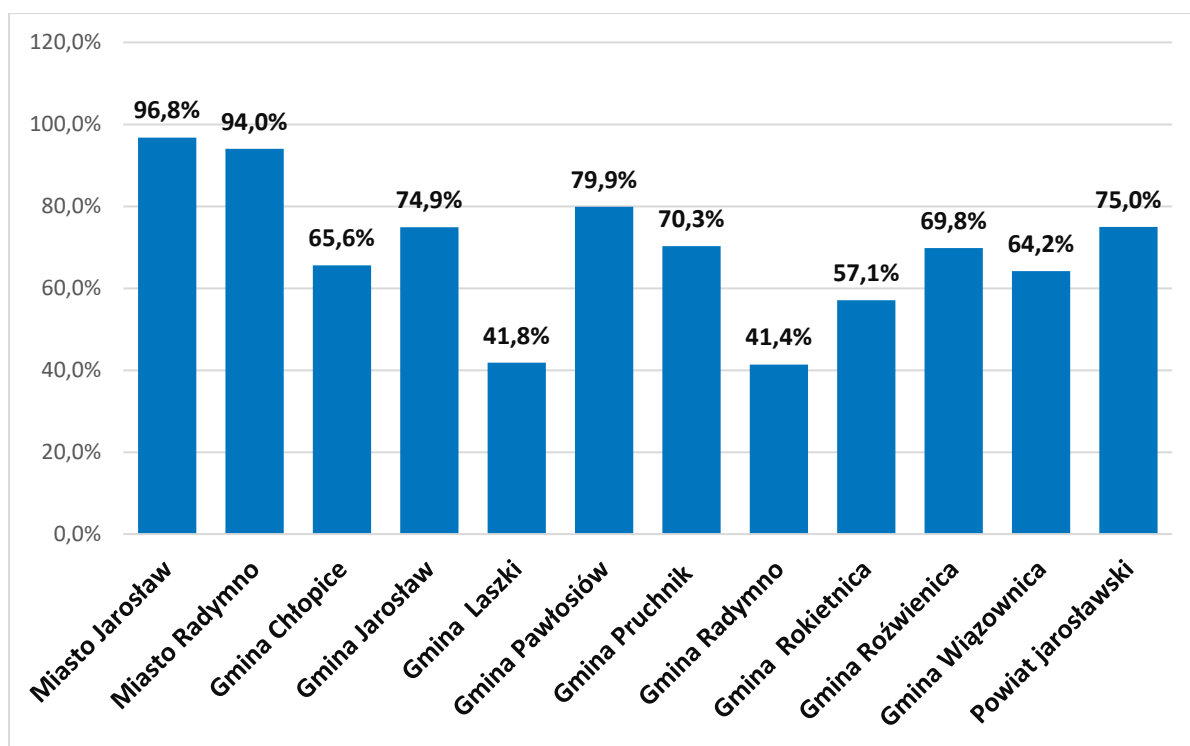
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci gazowej	m	86 527	82 958
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	1 129	1 153
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 088	1 115
Liczba odbiorców gazu	gosp.	861	893
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	225	273
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3 603	3 623
Zużycie gazu	MWh	3 937,4	5 002,6
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	1 718,6	2 521,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na przestrzeni lat 2016-2020 zwiększyła się liczba odbiorców gazu o 32 gospodarstwa oraz wzrosła o 48 gospodarstw liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. Może to świadczyć o zwiększeniu świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie wyboru źródeł ciepła niemających negatywnego wpływu na środowisko. Taki stan rzeczy może mieć związek z coraz większą popularnością wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych. Wciąż jest to jednak mały odsetek mieszkańców i konieczne jest podjęcie działań w tej kwestii.

Poziom zgazyfikowania w Gminie Chłopice wypada słabo wśród pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, kształtujący się według danych GUS z 2020 r. na poziomie 65,6 %. Dla porównania, poziom gazyfikacji w powiecie jarosławskiego jest na poziomie 75 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 72,7 %. Korzystających z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w podziale na poszczególne gminy powiatu jarosławskiego na koniec 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.

Wykres 12 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło : Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 poz. 888 z póź. zm.), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gminy. Gmina jest zobowiązana do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

W 2020 roku odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych zajmowało się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu zgodnie z zawartą umową przetargową. Z kolei nieruchomości niezamieszkałe, na których powstają odpady wskutek prowadzenia działalności gospodarczej, zobowiązani są do zawarcia indywidualnej umowy z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej. Na terenie gminy od 2013 roku funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy oczyszczalni ścieków w Chłopicach, gdzie mieszkańcy mogą oddawać między innymi meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, powstałe w wyniku remontów w gospodarstwach domowych, wykonywanych we własnym zakresie, w ilości 0,5 t od gospodarstwa domowego rocznie.

Na podstawie złożonych przez mieszkańców deklaracji do Urzędu Gminy Chłopice, według danych na dzień 31.12.2020 r. ilość gospodarstw zamieszkałych wynosiła 1593, zamieszkiwanych przez 4067 mieszkańców.

W 2021 roku z terenu gminy Chłopice odebrano 691,32 Mg odpadów zmieszanych (66,6 % odpadów ogółem) oraz 345,66 Mg odpadów selektywnych (33,4 %). W porównaniu do roku 2020 ilość odpadów zmieszanych zmniejszyła się o 6,52 Mg, natomiast ilość odpadów zebranych selektywnie zwiększyła się o 95,92 Mg. Wskazane dane zostały przedstawione w poniższej tabeli oraz wykresie.

Tabela 22 Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Chłopice w latach 2018-2021

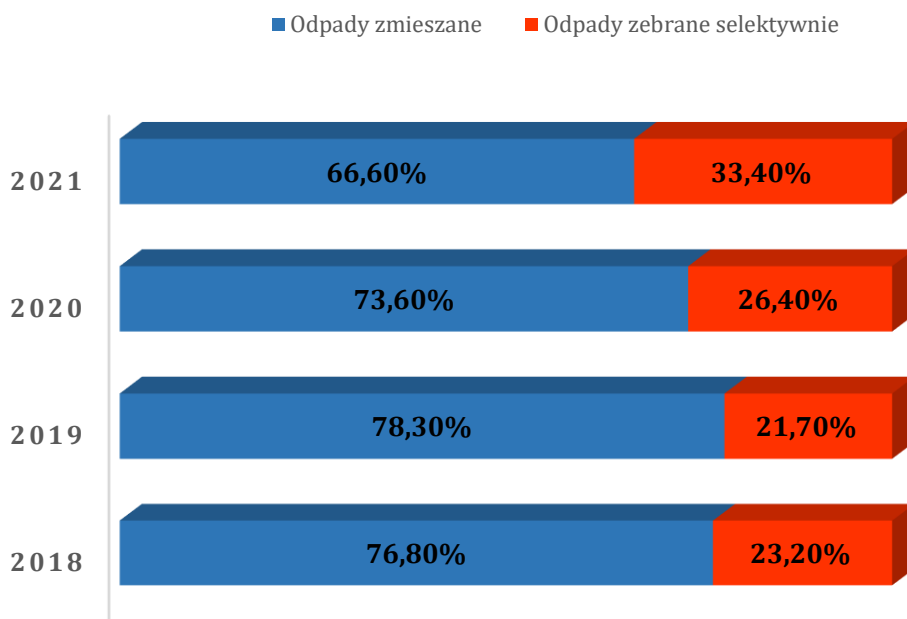
Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (w Mg)			
	2018	2019	2020	2021
Zmieszane odpady komunalne	669,34	696,22	696,54	690,02
Opakowania z tworzyw sztucznych	1,43	0,00	0,00	0,00
Zmieszane odpady opakowaniowe	71,62	81,92	115,28	124,60
Opakowania z papieru i tektury	30,69	2,99	4,90	10,74
Opakowania ze szkła	54,98	65,87	85,08	91,64
Opady wielogabarytowe	37,08	37,76	26,40	42,70
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	1,43	3,87	9,86	14,54
Baterie i akumulatory niebezpieczne	0,00	0,00	0,00	0,00
Odpady ulegające biodegradacji	4,94	1,06	8,22	61,44
Razem	871,51	889,69	946,28	1035,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Relację odpadów zmieszanych oraz odpadów zebranych w sposób selektywny w latach 2018-2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Chłopice w latach 2018-2021 w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych danych, w gminie Chłopice stosunek odpadów zebranych selektywnie do odpadów zmieszanych niesegregowanych nie wypada korzystnie. Problemem jest występowanie wciąż sporych ilości odpadów zmieszanych w zebranych odpadach ogółem oraz ryzyko nieosiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia niektórych frakcji odpadów. Tym co może cieszyć jest fakt, że w ostatnich latach zwiększa się procentowy udział odpadów zebranych selektywnie.

Na terenie gminy Chłopice występują również odpady w postaci wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z danymi zawartymi w Bazie Azbestowej, na obszarze gminy zinwentaryzowano 2 555, 329 Mg tych wyrobów. Gmina na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych podejmuje działania w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest, korzystając ze wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Do 2022 roku, wskutek podjętych działań usunięto 347, 927 Mg wyrobów.

3.15. Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Chłopice obserwujemy niepokojącą tendencję starzenia się społeczeństwa, można zauważyć przyrost na koniec 2021 roku w odniesieniu do 2017 roku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym – grupa mieszkańców w wieku powyżej 65 lat zwiększyła się o 106 osób. Najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (65 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 178 osób, Zmniejszyła się również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym o 11 osób. Struktura wiekowa mieszkańców gminy nie odbiega od ogólnej sytuacji występującej na terenie

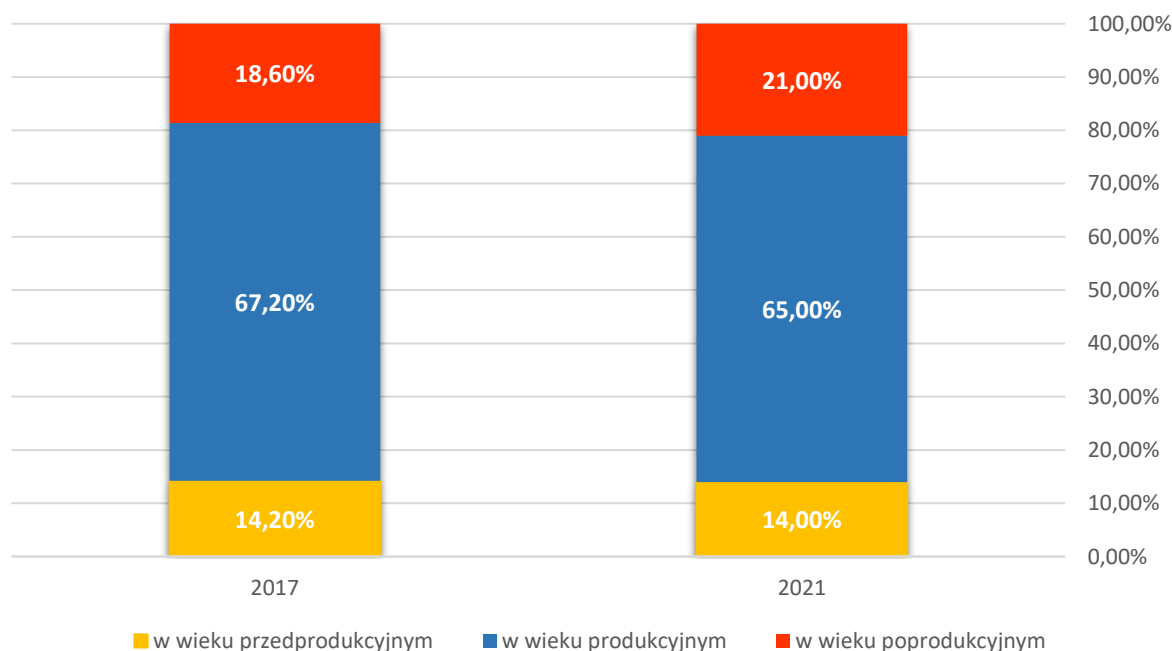
powiatu jarosławskiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. W gminie Chłopice można zauważyć niewielki spadek osób w wieku przedprodukcyjnym co jest niepokojącym zjawiskiem, konieczne jest podjęcie działań, które pozwolą na zahamowanie go w przyszłości. Widoczny jest ogólny trend dotyczący przyrostu osób w wieku poprodukcyjnym, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 23 Struktura ludności gminy Chłopice wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 oraz 2021

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Ilość osób	789	778	3733	3555	1 034	1 140
Udział % w ludności ogółem	14,2	14,0	67,20	65,00	18,6	21,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 14 Struktura ludności gminy Chłopice według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 i 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na to, że gmina Chłopice jest gminą typowo wiejską, część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność rolniczą z wykorzystaniem miejscowych zasobów. Jednak znaczna liczba mieszkańców pozostaje w zatrudnieniu poza rolnictwem, w tym w miejscowych zakładach pracy. Największym pracodawcą na terenie gminy jest Urząd Gminy Chłopice wraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi, takimi jak m. in. placówki oświatowe, Gminny Ośrodek

Kultury oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Innymi zakładami pracy dającymi możliwość zatrudnienia są m. Prywatne Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia i Zbytu B. Boryło Dobkowice, BOLEX – Firma Usługowo – Handlowa M. Klepak Chłopice, Sprzedaż nawozów mineralnych i środków ochrony roślin TIMAGRO Kuczyńska Chłopice, SANEX sp. zo.o. Łowce, SYS Suszarnia Warzyw i Owoców Sysiak Marian Zamiechów, Ponadto część mieszkańców znajduje zatrudnienie w handlu i drobnych usługach

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Chłopice, można zauważyć spadek liczby osób pracujących (o 18) w 2021 roku w stosunku do roku 2017. Tendencja wzrostowa w tej kwestii miała miejsce w latach 2017-2018, natomiast w latach 2020 – 2021 nastąpił spadek liczby osób pracujących w stosunku do lat poprzednich. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 24 Pracujący na terenie Chłopice w latach 2017 - 2021

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności
2017	291	150	141	52
2018	342	182	160	62
2019	302	160	142	55
2020	282	152	130	51
2021	273	150	123	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bezrobocie

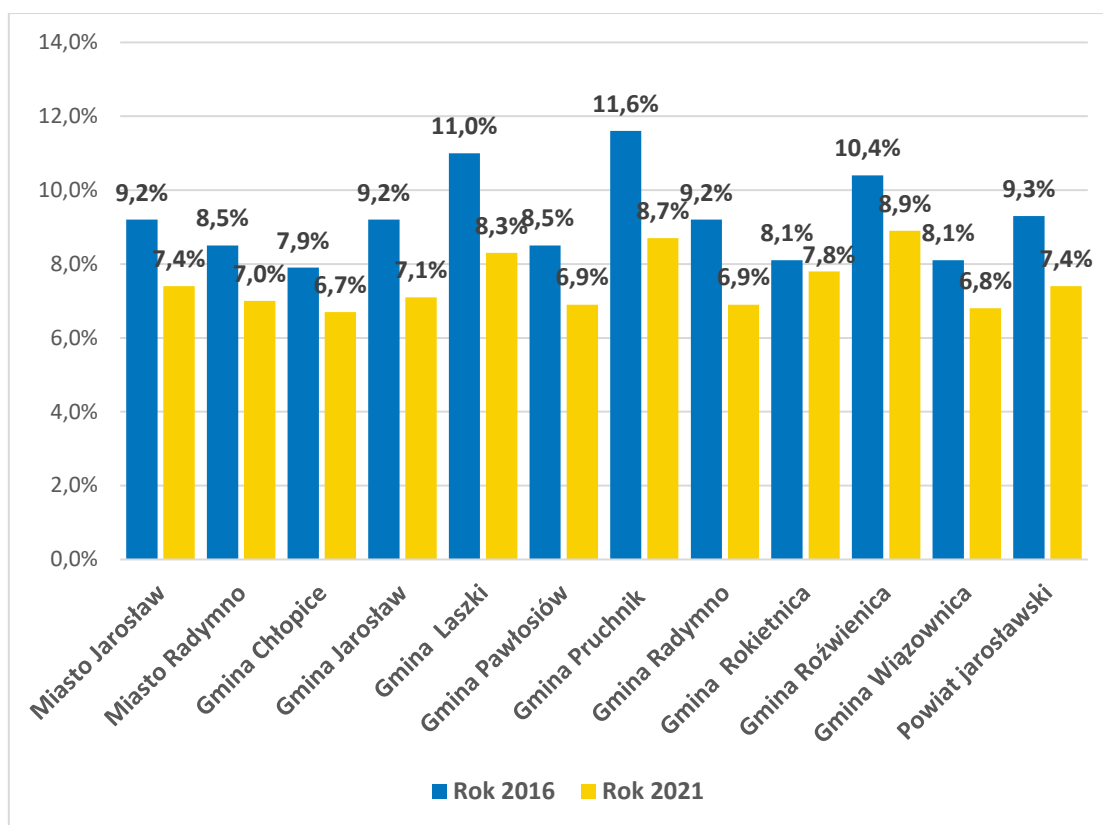
Duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gminy Chłopice ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2021 roku według danych GUS wyniósł 5,0 %, notując spadek w porównaniu z 2017 rokiem o 0,8 %. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Chłopice na tle powiatu jarosławskiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 25 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Chłopice w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu jarosławskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		Mężczyźni	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Gmina Chłopice	7,9	6,7	11,0	9,6	8,3	6,3
Powiat jarosławski	9,3	7,4	8,4	6,4	10,2	8,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 15 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Chłopice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle powiatu jarosławskiego, gmina Chłopice ma najniższy poziom w powiecie jeżeli chodzi o odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Może to świadczyć o dobrej sytuacji gospodarczej na terenie gminy i braku problemu w kwestii zapewnienia możliwości zatrudnienia. Biorąc jednak pod uwagę dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Chłopice, można wysunąć wniosek, że większość osób znajduje zatrudnienie w sąsiednich gminach oraz przede wszystkim w miastach Jarosław, Radymno. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Według danych GUS, na koniec 2021 roku zarejestrowanych było 229 bezrobotnych mieszkańców gminy Chłopice, w tym 120 kobiet (524 % ogółu bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 126 mieszkańców (55,02 %) to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Chłopice w latach 2017 - 2021

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym do 30 roku życia	W tym powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne
2017	280	122	102	46	150

2018	263	119	97	45	150
2019	223	107	90	40	109
2020	257	123	86	43	134
2021	229	120	76	47	126

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2021 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat - 106 osób, tj. 46,29 % ogółu bezrobotnych, natomiast bezrobotni w wieku do 30 lat, stanowili 33,19 % ogółu.

3.16. Gospodarka i rolnictwo

Gospodarka

W ostatnich latach zarówno w gminie Chłopice, jak i w innych gminach powiatu jarosławskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy na koniec 2021 roku działało 256 podmiotów gospodarki narodowej, co klasuje ją na dziesiątym, przedostatnim miejscu w powiecie jarosławskim. Od 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 55, tj. o 21,48 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu jarosławskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu jarosławskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2017	2021	Wzrost/ spadek w %	2017	2021	2017	2021
Gmina Chłopice	201	256	+27,36	14	13	186	241
Gmina Jarosław	831	962	+15,76	10	10	819	951
Miasto Jarosław	4386	4544	+3,60	164	166	4183	4338
Miasto Radymno	378	458	+21,16	18	23	357	433
Gmina Laszki	309	376	+21,68	14	14	291	359
Gmina Pawłosiów	616	732	+18,93	15	15	600	715
Gmina Pruchnik	344	438	+27,33	17	15	324	421
Gmina Radymno	537	681	+27,00	15	15	516	663
Gmina Rokietnica	187	206	+10,16	10	11	176	194
Gmina Roźwienica	321	406	+26,48	17	17	302	388

Gmina Wiązownica	736	873	+18,61	21	14	712	856
Powiat jarosławski	8846	9933	+12,29	315	313	8466	9559

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy dotyczy wyłącznie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2017 – 2021 wzrosła o 55. Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu jarosławskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały Miasto Jarosław (wzrost o 155 podmiotów) oraz gmina Radymno (wzrost o 147).

Tabela 28 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Chłopice

Rodzaje podmiotów		2017	2021
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	0	0
	Pozostałe formy prawne	1	0
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	27	24
	Spółki handlowe	0	0
	Spółdzielnie	0	0
	Fundacje	0	0
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	0	0
	Pozostałe formy prawne	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury działających podmiotów w okresie od 2017 do 2022 roku pokazuje, że największy wzrost ilości działających firm wystąpił w sekcji H (na koniec 2021 roku funkcjonowało 6 podmiotów, podczas gdy w 2017 roku ich liczba wynosiła 4 oraz w sekcji S,T (na koniec 2020 roku funkcjonowało 3 podmioty, podczas gdy w roku 2017 ich liczba wynosiła 1).

Tabela 29 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Chłopice

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny*		Sektor prywatny*	
		2017	2021	2017	2021	2017	2021
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	1	0	0	1	1

B	Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	2	3	0	0	2	3
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0	0	0
F	Budownictwo	13	7	0	0	13	7
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	7	3	0	0	7	3
H	Transport i gospodarka magazynowa	2	6	0	0	2	6
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	0	0	0	0
J	Informacja i komunikacja	0	0	0	0	0	0
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	0	0	0	0	0
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	0	0	0
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1	1	0	0	1	1
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	1	0	0	0	1
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0	0	0	0
P	Edukacja	0	0	0	0	0	0
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	0	0	0	0
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	0	1	0	0	0
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1	3	0	0	1	3
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Razem		28	25	1	0	27	25

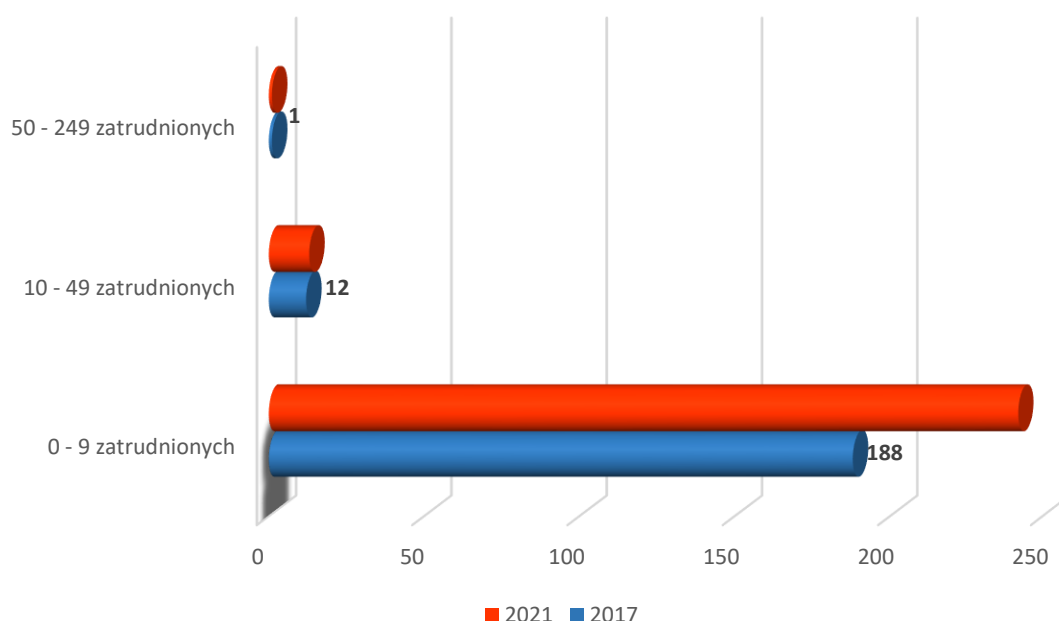
* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Na terenie gminy Chłopice na koniec 2021 roku największa liczba podmiotów zajmowała się budownictwem (25 %), transportem i gospodarką magazynową (21,43%), a także handlem hurtowym i detalicznym (10,71 %).

Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2017 roku o 54. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób w analizowanym okresie liczba firmy zwiększyła się o 1. Na terenie gminy działa 1 przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 50 osób, podobnie jak w roku 2017

Wykres 16 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W okresie ostatnich pięciu lat w gminie Chłopice zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców, jednak spadła ilość nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności. Korzystną wartość posiada również wskaźnik dotyczący jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców - ich ilość w 2020 roku była mniejsza o 2 w porównaniu do 2016 roku.

Tabela 30 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Chłopice za lata 2017 i 2021

Wskaźnik	2017	2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	566	752,5
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	55	51
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	37	35
Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności	51	57

Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	80,2	91,3
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	39	44
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	6,10	7,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

W strukturze użytkowania ziemi w gminie Chłopice przeważają grunty orne oraz łąki i pastwiska, które stanowią ok. 84 % powierzchni. Lasy oraz tereny zadrzewione stanowią 8,84% powierzchni gminy. Na terenie gminy dominują gleby o wysokich klasach bonitacyjnych od I do IV.

W dniach od 1 września do 30 listopada 2020 roku na terenie RP został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny według stanu na dzień 1 czerwca 2020 roku. Według ramowego harmonogramu udostępniania informacji wyników dostępnych na stronie www.spisrolny.gov.pl, dane wstępne będą udostępnione w systemie bazodanowym GUS w dwóch turach w miesiącach wrzesień i grudzień 2021 roku, natomiast dane ostateczne w kwietniu i sierpniu 2022 roku. W związku z powyższym brak jest aktualnych danych, które mogłyby pozwolić na ocenę obecnej sytuacji w tej kwestii.

Tabela 31 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gminy Zarzecze (2020 rok)

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Grunty orne	3225
Sady ogółem	2,5485
Łąki trwałe	904,3805
Pastwiska trwałe	917,6036
Pozostałe użytki rolne	348
Nieużytki	37,8357
Lasy i grunty leśne	435
RAZEM	4918

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Strukturę agrarną gospodarstw na terenie gminy Chłopice charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach. W granicach administracyjnych gminy Chłopice, wg danych Urzędu Gminy Chłopice, znajduje się 463 gospodarstw rolnych, w większości zakwalifikowanych, jako gospodarstwa indywidualne.

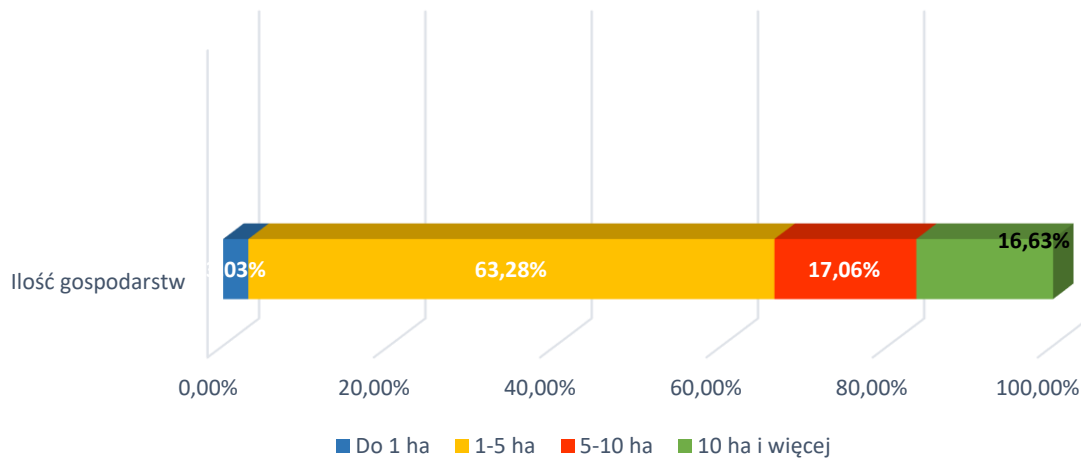
Tabela 32 Rodzaje gospodarstw na terenie gminy Chłopice (2021 rok)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych
Gospodarstwa ogółem	463
Do 1 ha włącznie	14
1 – 5 ha	293
5 – 10 ha	79
10 ha i więcej	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chłopice

Gospodarstwa do 5 ha stanowią 63,28 % ogólnej liczby gospodarstw, natomiast gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha stanowią 16,63 % ogólnej liczby gospodarstw.

Wykres 17 Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Chłopice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Chłopice

3.17. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gminy Chłopice, realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, uchwalaną corocznie przez Radę Gminy Chłopice. Dochody i wydatki gminy na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawione są w poniższej tabeli

Tabela 33 Realizacja budżetu gminy Chłopice na przestrzeni lat 2017-2021 w zł

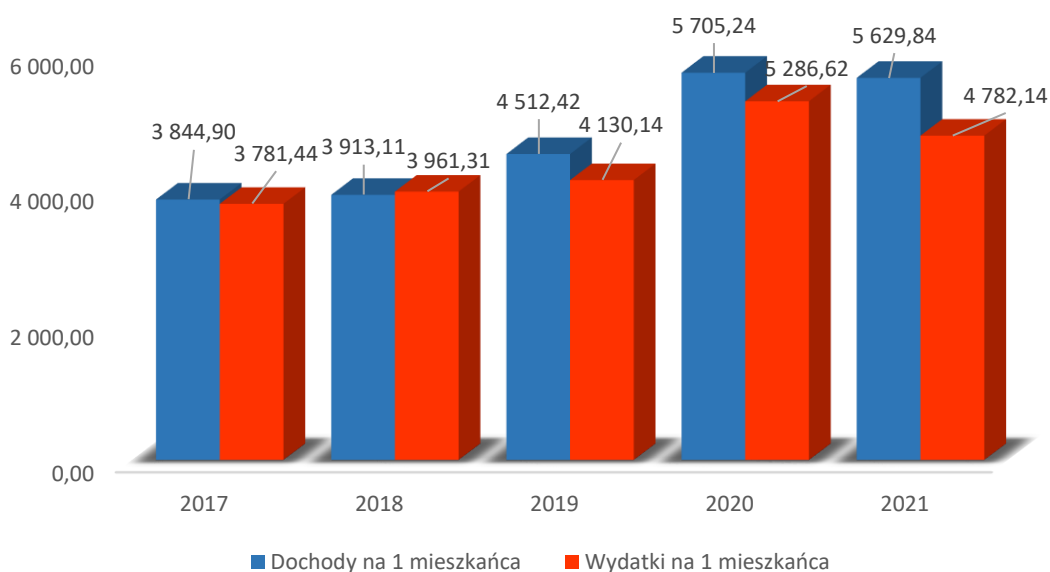
Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody	21 469 939,85	21 662 967,72	24 913 044,38	31 555 665,61	30 890 946,77
Wydatki	21 115 557,85	21 929 838,10	22 802 497,35	29 240 281,71	26 239 602,49

Nadwyżka/ deficyt	+354 382,00	-266 870,38	+2 110 547,03	+2 315 383,90	+4 651 344,28
------------------------------	-------------	-------------	---------------	---------------	---------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Dochody na 1 mieszkańca w 2021 roku wynosiły 5 644,24 zł i były o 1889,96 zł wyższe niż w 2017 roku. Z kolei wydatki w 2021 roku wyniosły na 1 mieszkańca 4 782,14 zł i były wyższe o 993,87 zł niż w 2017 r. Dane dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Znaczną część dochodów gminy stanowią dochody bieżące, jednak ważnym ich elementem są również dochody majątkowe. Pochodzą one w głównej mierze z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje, ale też ze sprzedaży składników majątkowych. W latach 2017-2021 udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wykazywał tendencję wzrostową, z wyjątkiem roku 2018, gdzie dochody uległy obniżeniu w stosunku do roku poprzedniego spadek widoczny jest w 2021 roku. Główną przyczynę tego można upatrywać w środkach otrzymanych w 2020 roku w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

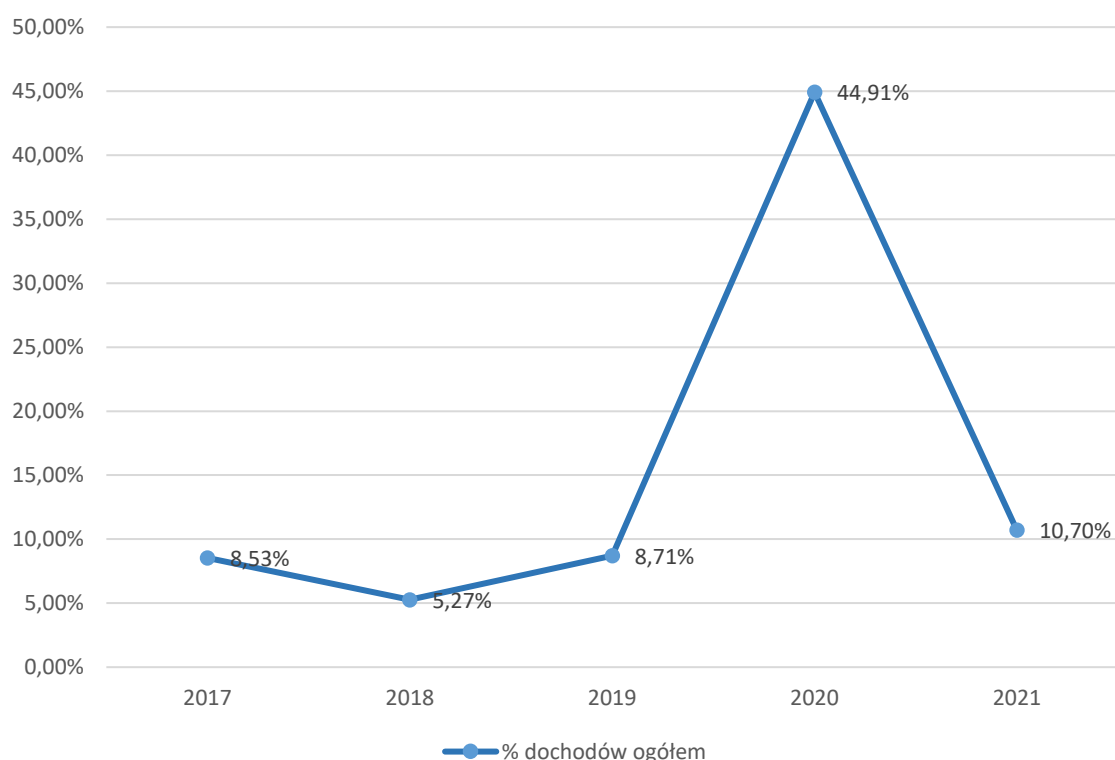
Tabela 34 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2017-2021

Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje w zł	7 761 775,59	7 324 526,53	8 662 416,14	11 778 330,88	11 448 504,63

Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w zł	1 541,66	6 573,00	1 903,81	5 476,47	46 747,51
Dochody majątkowe ogółem w zł	662 043,90	386 225,92	754 737,14	5 289 884,97	1 225 479,90
% dochodów ogółem	8,53 %	5,27 %	8,71 %	44,91 %	10,70 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 19 Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku wydatków. Obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych, zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2017-2021 ulegał wahaniom, najwyższy poziom osiągnął w 2020 roku.

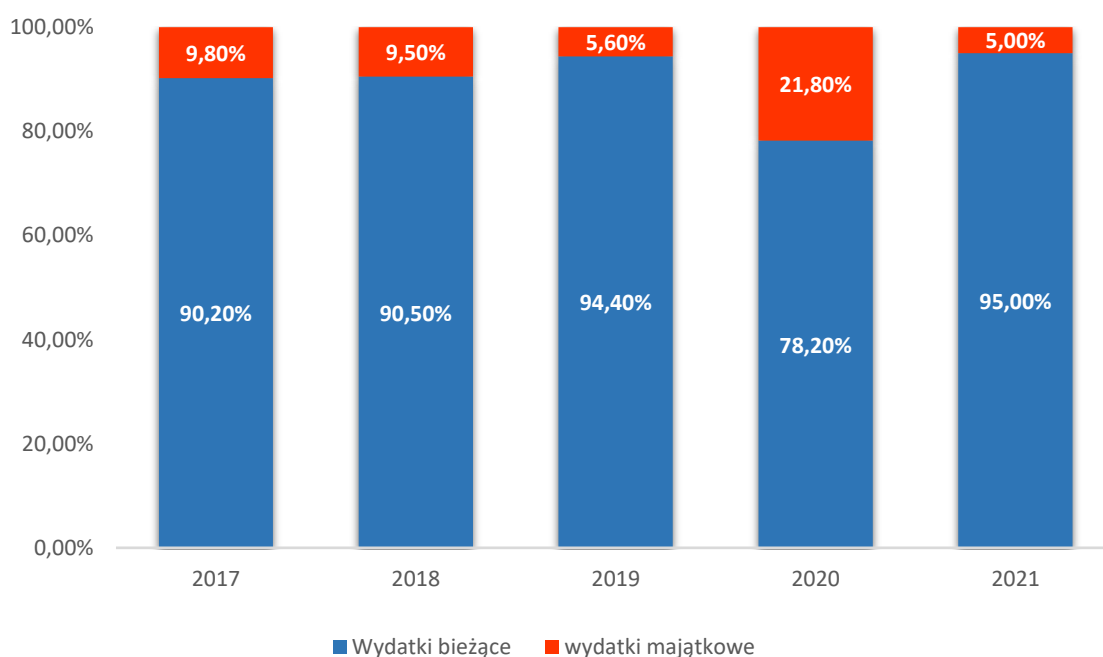
W 2021 poziom wydatków majątkowych – inwestycyjnych był najniższy w całym pięcioletnim okresie. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2017-2021, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 35 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)
2017	21 115 557,85	2 071 162,51	9,80 %
2018	21 929 838,10	2 082 669,64	9,50 %
2019	22 802 497,35	1 277 596,20	5,60 %
2020	29 240 281,71	6 360 269,06	21,80 %
2021	26 239 602,49	1 323 289,97	5,00 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 20 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne

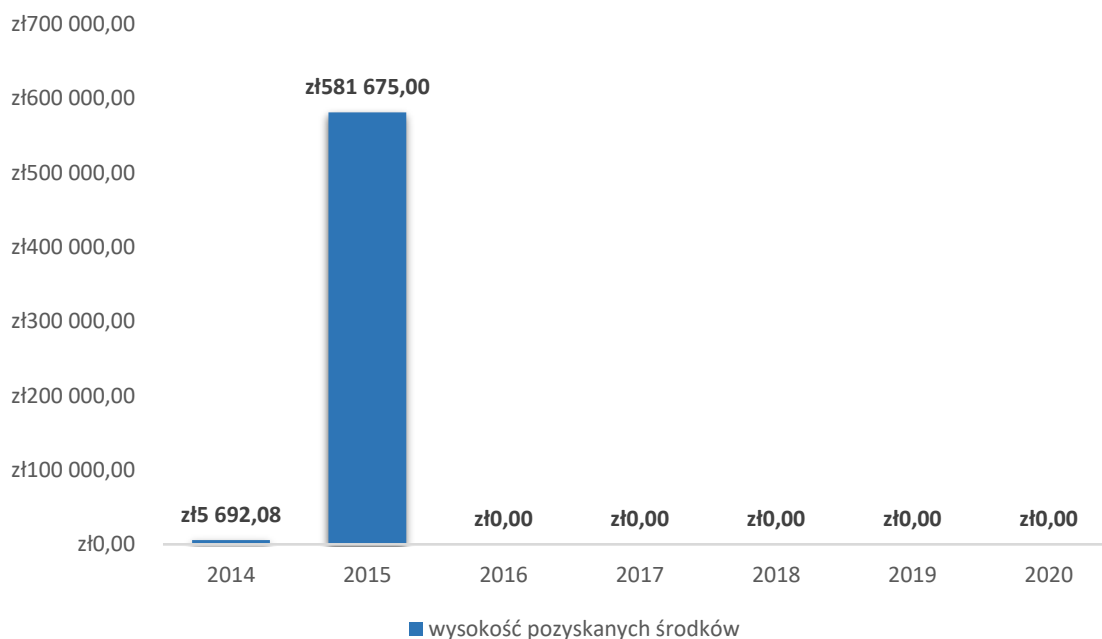
Zadłużenie gminy Chłopice na dzień 31.12.2021 r. stanowiło kwotę 2 040 000,00 zł, nie posiadała gmina jednak żadnych zobowiązań wymagalnych. Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu gminy Chłopice, można stwierdzić, że sytuacja finansowa gminy jest stabilna.

Gmina Chłopice ma doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań inwestycyjnych. Środki te pozyskiwano zarówno z Budżetu Państwa (Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowe wsparcie na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych), Budżetu Województwa Podkarpackiego,

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Wojewody Podkarpackiego, a także z funduszy unijnych (RPO WP, PROW).

Środki zewnętrzne pozyskiwane z funduszy europejskich są ważnym elementem budżetu gmin. Gmina Chłopice podejmuje działania w celu pozyskiwania tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2020 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 587 367,08 zł, co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 21 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

ROZDZIAŁ 4

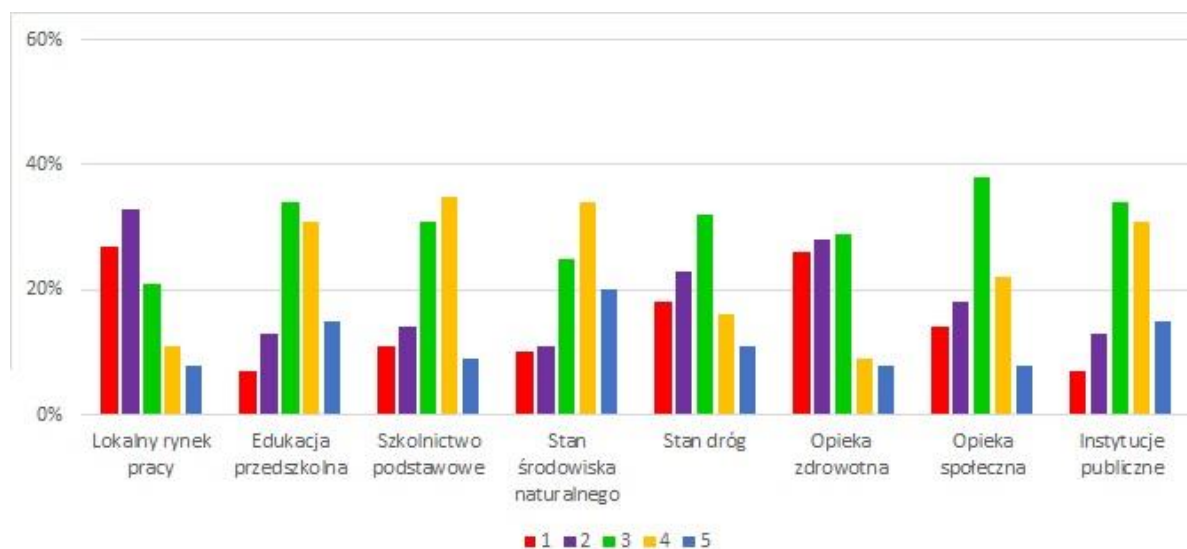
**GMINA W OCZACH
MIESZKAŃCÓW**

W przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Chłopice ankiecie udział wzięło 68 osób, które dokonały oceny poszczególnych sfer życia w gminie, wskazały auty i działania priorytetowe na obszarze gminy, a także która branża gospodarki ma największy potencjał rozwojowy oraz co powinno być wizytówką gminy w 2030 r.

W ocenie poszczególnych sfer życia na terenie gminy, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą, mieszkańcy najlepiej ocenili stan środowiska naturalnego (54 % ocen „4” i „5”) oraz edukację przedszkolną i instytucje publiczne (46 % ocen „4” i „5”). Z kolei najwięcej ocen negatywnych pojawiło się przy ocenie lokalnego rynku pracy (60 % ocen „1” i „2”) oraz opieki zdrowotnej (54 % ocen „1” i „2”).

Podsumowując, oceniając poszczególne sfery życia na terenie gminy, występuje konieczność podjęcia działań w celu poprawy jakości opieki zdrowotnej oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Wykres 22 Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (w % udzielonych odpowiedzi)

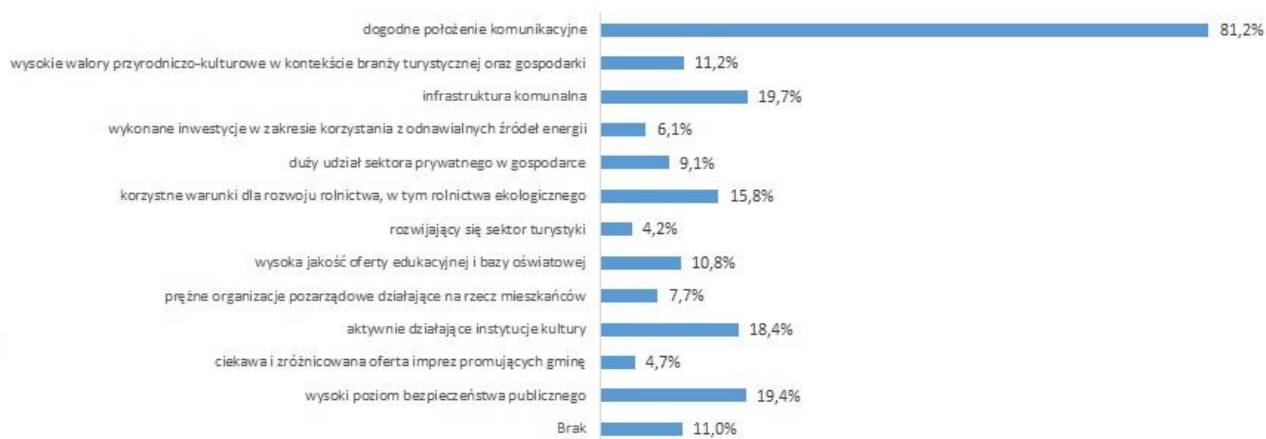

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Biorąc pod uwagę największe auty gminy Chłopice, ankietowani wskazują najczęściej dogodny położenie komunikacyjne – 81,2 % udzielonych odpowiedzi. Znacznie mniej wskazań uzyskały następujące w kolejności odpowiedzi – infrastruktura komunalna – 19,7 % ogółu odpowiedzi oraz wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego – 19,4 % ogółu odpowiedzi. Najmniej osób wskazało z kolei odpowiedzi: rozwijający się sektor turystyki – 4,2 % ogółu odpowiedzi oraz ciekawa i zróżnicowana oferta imprez promujących gminę – 4,7 % ogółu odpowiedzi.

Wykres 23 Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi)

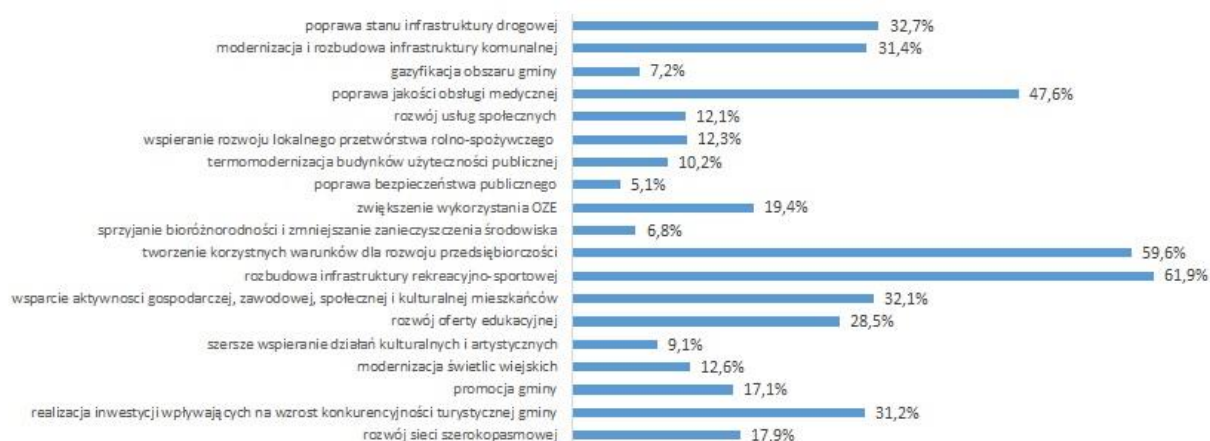
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Poniższy wykres ilustruje, jakie według ankietowanych są priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju i dobrego funkcjonowania gminy i jej mieszkańców.

Analizując udzielone odpowiedzi, zauważyć można, że najwięcej osób (61,9 % ankietowanych) wskazało rozbudowę infrastruktury rekreacyjno-sportowej, co świadczy o większych potrzebach mieszkańców w tym zakresie. Duża ilość ankietowanych wskazała również tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (59,6 % odpowiedzi) oraz poprawę jakości opieki medycznej (47,6 % odpowiedzi), jako priorytetowe działania do wykonania.

Najmniej odpowiedzi z kolei dotyczyło: poprawę bezpieczeństwa publicznego (5,1 % odpowiedzi) oraz sprzyjania bioróżnorodności i zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska (6,8 % odpowiedzi).

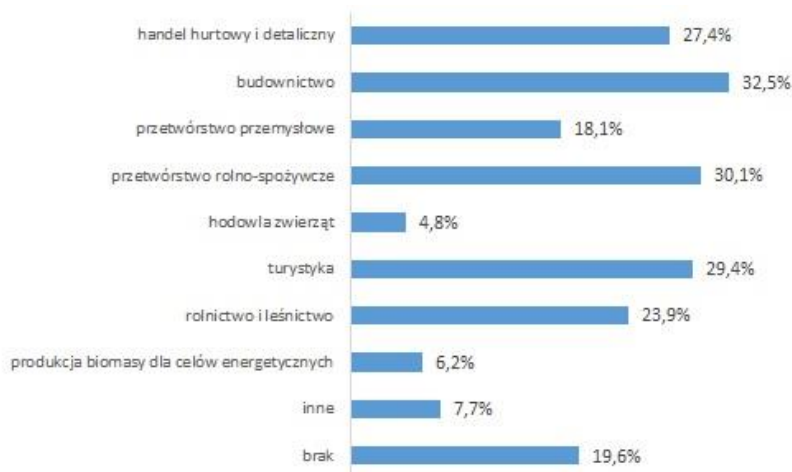
Wykres 24 Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie o branżę gospodarczą, która posiada na terenie gminy największy potencjał rozwojowy, ankietowani najczęściej wskazywali budownictwo – 32,5 % udzielonych odpowiedzi, przetwórstwo rolno-spożywcze – 30,1 % udzielonych odpowiedzi oraz turystykę – 29,4 % odpowiedzi. Najmniej wskazań uzyskała hodowla zwierząt – zaledwie 4,8 % udzielonych odpowiedzi.

Wykres 25 Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Ankietowani wskazywali również co powinno być wizytówką gminy Chłopice w 2030 r. Najwięcej wskazań w tej kwestii uzyskała odpowiedź: szeroki wachlarz ofert kulturalnych, rekreacyjnych, integracyjnych i sportowych – 54,7 % udzielonych odpowiedzi. Na kolejnych miejscach znalazły się odpowiedzi: wysoka dostępność i jakość usług publicznych – 49,8 % odpowiedzi, a także udzielanie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz rolników – 42,6 % odpowiedzi.

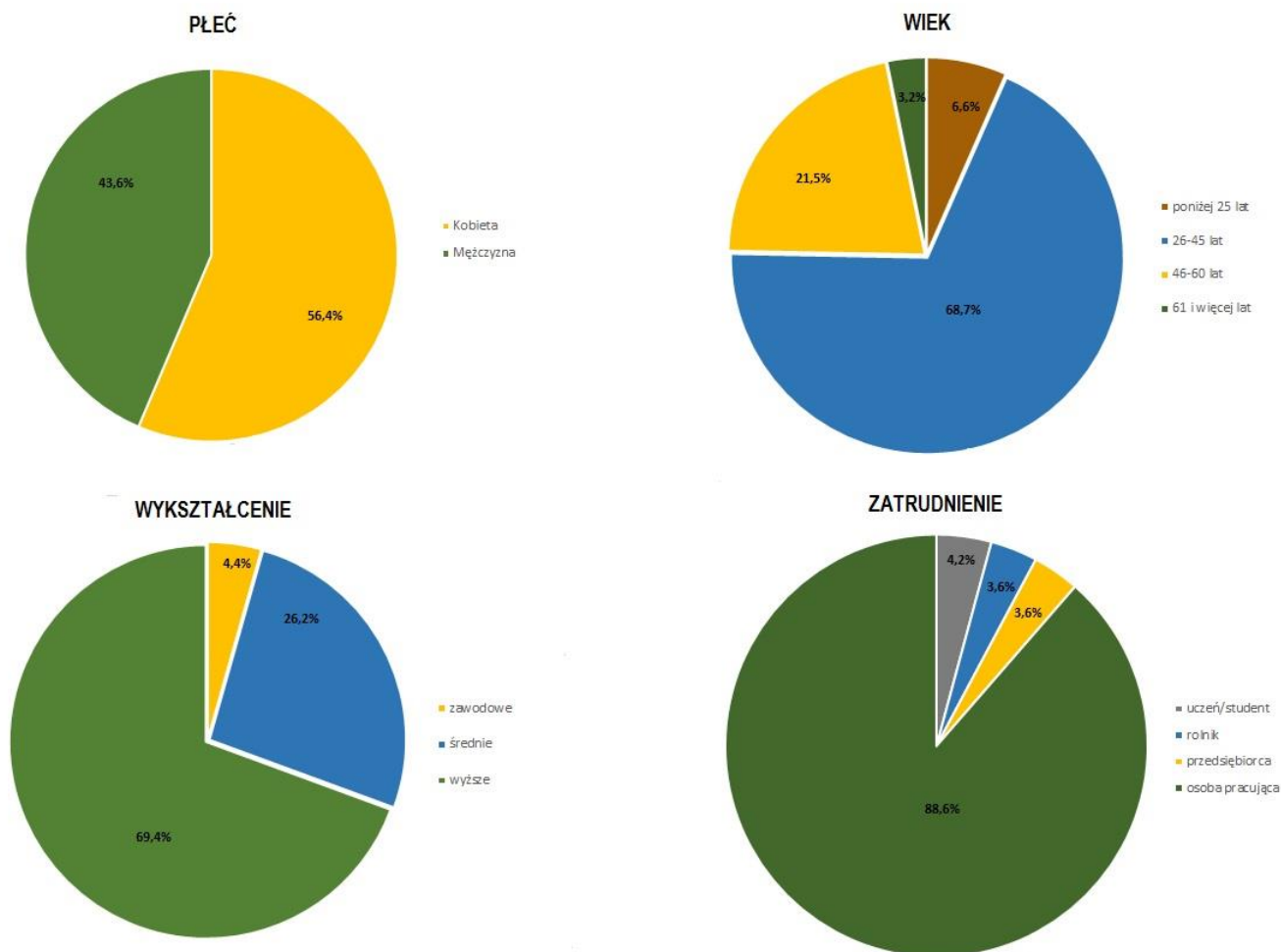
Wykres 26 Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (% udzielonych odpowiedzi)

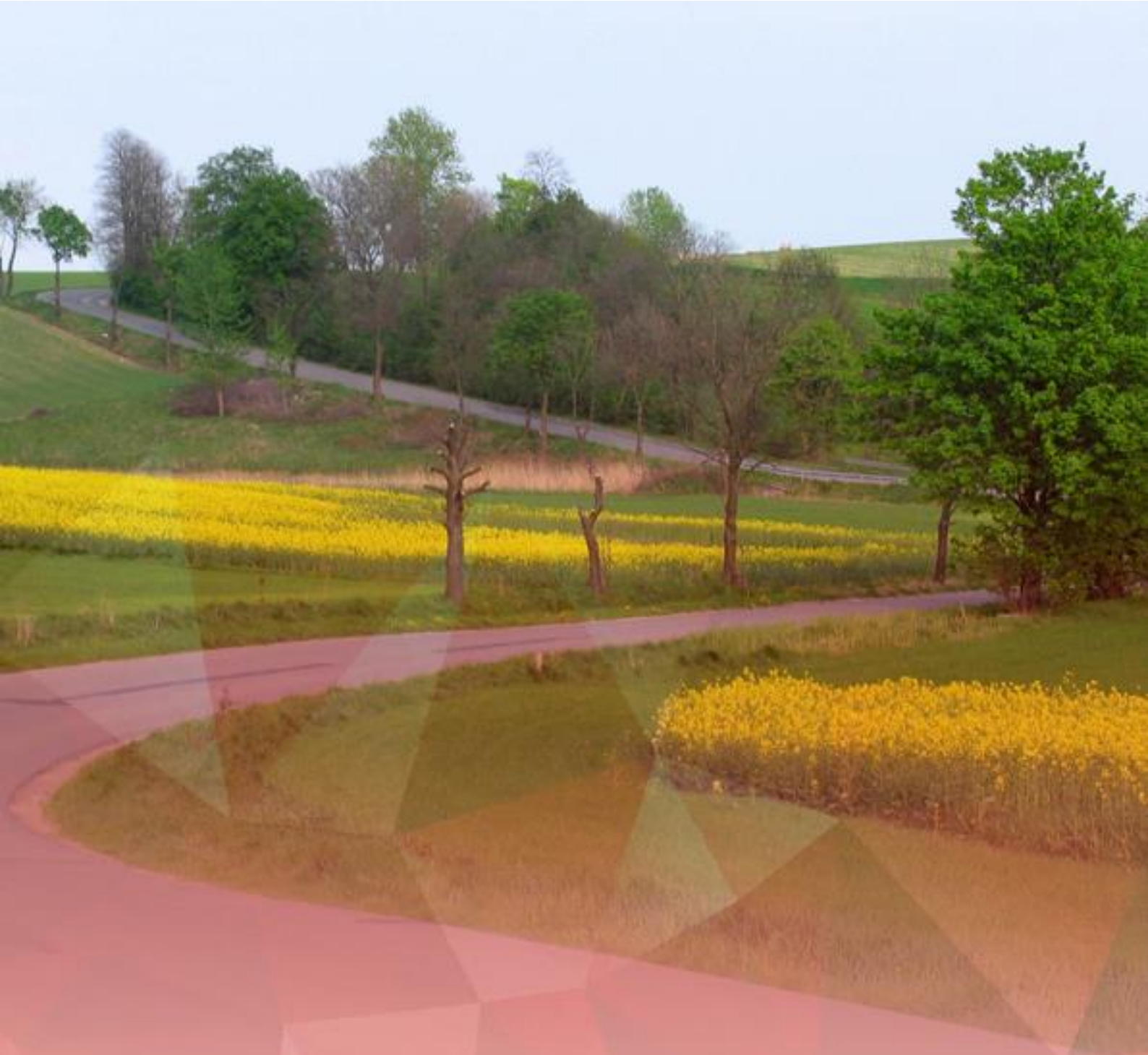
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Informację dotyczącą ankietowanych mieszkańców gminy Chłopice przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Chłopice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

ROZDZIAŁ 5

**WNIOSKI Z DIAGNOZY
- ANALIZA SWOT**

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej, jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 04 sierpnia do 26 sierpnia 2021;
- 4) spotkań strategicznych.

Tabela 36 Analiza SWOT

Wymiar społeczny	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> stosunkowo niewielka liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, poprawiająca się sytuacja społeczna i życiowa mieszkańców, sprawnie działające organizacje pozarządowe w obszarze sportu oraz kultury, bogata oferta kulturalna, dostępność szkół podstawowych, placówek wychowania przedszkolnego, dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> spadająca liczba ludności na terenie gminy, migracje ludzi młodych i wykształconych, ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, rosnąca z roku na rok liczba osób starszych (wzrastający współczynnik obciążenia demograficznego), niski poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, niewystarczający system aktywizacji osób starszych, brak infrastruktury umożliwiającej rozwój kapitału ludzkiego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> korzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy – najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku do 19 roku życia, zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, poprawa warunków życia mieszkańców, dostosowanie infrastruktury budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost aktywności i integracji mieszkańców, dzieci i osób starszych, dostępność do pomocy osób doświadczających przemocy w rodzinie, problemów uzależnień, 	<ul style="list-style-type: none"> pogłębiający się problem ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji, rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania placówek oświatowych, migracje mieszkańców do większych miast, bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej, nasilające się problemy przemocy w rodzinie oraz zjawisko uzależnienia, pojawienie się sytuacji zewnętrznej powodującej wzrost liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej, zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych,

<ul style="list-style-type: none"> • spadek zjawiska wykluczenia społecznego, • pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego, • wzrost integracji międzypokoleniowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost problemów opiekuńczo wychowawczych.
Wymiar gospodarczy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom bezrobocia na terenie gminy – niski udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, • efektywna realizacja aktywnych programów rynku pracy, • działające na terenie gminy zakłady pracy • systematycznie wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy, • wzrost dochodów budżetowych samorządu oraz niski stopień zadłużenia gminy, • doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na inwestycje. 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, • mała liczba osób pracujących na terenie gminy – niewystarczająca liczba zakładów pracy, • Mała liczba przedsiębiorstw na lokalnym rynku, zatrudniających powyżej 50 pracowników, • migracje zarobkowe mieszkańców, • brak terenów inwestycyjnych w gminie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób pracujących na terenie gminy – powstanie nowych zakładów pracy zapewniających zatrudnienie, • dalszy spadek poziomu bezrobocia na terenie gminy, • efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, • efektywniejsza promocja produktów regionalnych, • rozwój rolnictwa ekologicznego, • rozwój społeczeństwa informacyjnego, • wzrastający poziom udziału dochodów majątkowych gminy w dochodach budżetowych ogółem, • skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków zewnętrznych na własny rozwój, • ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gminy, • nasilenie barier ograniczających aktywność zawodową osób ze szczególnymi potrzebami, • brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny, • brak większych inwestorów.
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna lokalizacja gminy pod kątem walorów przyrodniczych i kulturowych, • przewaga gruntów o wysokiej klasie bonitacyjnej • duży potencjał rozwojowy gminy w oparciu o turystykę • bogate walory krajobrazowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury turystycznej (hotele, pensjonaty) i gastronomicznej (restauracje, bary), • Brak planów zagospodarowania przestrzennego, • brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników jej ruchu – niewystarczająca

<ul style="list-style-type: none"> • dobry stan czystości środowiska naturalnego, • dobra dostępność komunikacyjna gminy, • bogactwo infrastruktury zabytkowej, • dobra jakość powietrza, • realizacja polityki usuwania azbestu, • poprawiający się stan nawierzchni dróg gminnych, • odpowiednia realizacja programów na rzecz ochrony środowiska, • rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna na terenie gminy. 	<p>ilość ścieżek rowerowych i ciągów pieszych na terenie gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewłaściwy system ogrzewania gospodarstw domowych, • niewystarczający odsetek inwestowania w odnawialne źródła energii w gosp. prywatnych, • wzrost liczby odpadów komunalnych, w tym niski poziom odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny, w stosunku do ogółu zebranych odpadów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zabytki sakralne przyciągające turystów i pielgrzymów, • rewitalizacja obiektów zabytkowych, • wzrost zainteresowania turystyką rowerową, • wykorzystanie możliwości dalszego rozwoju infrastruktury drogowej, • rozwój infrastruktury mieszkaniowej, • rozbudowa infrastruktury technicznej, • rozwój elektromobilności na terenie gminy oraz odnawialnych źródeł energii, • wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gospodarczy gminy, • aktywna postawa gminy w procesie gospodarki niskoemisyjnej, • wzrastająca świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych, • brak działań gminy w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej i gastronomicznej, a także infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, • brak środków finansowych na realizację polityki rozwojowej • niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków OZE, wymianę pieców itp.

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ 6

**GŁÓWNE PROBLEMY
W OBSZARACH
STRATEGII**

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych gminy Chłopice. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny oraz środowiskowy.

Obszar	Problemy
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • Niska jakość świadczonych usług zdrowotnych w podstawowej opiece zdrowotnej, brak specjalistycznej opieki medycznej, • brak zorganizowanej opieki i możliwości spędzania czasu dla seniorów, • niekorzystne zmiany demograficzne, wynikające z niskiego przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej (wg. ekonomicznych grup wieku), oraz ujemnego salda migracji, • wyludnianie się obszaru gminy.
Gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom przedsiębiorczości na terenie gminy, • niewystarczająca liczba zakładów pracy na terenie gminy, • rozdrobnienie gospodarstw rolnych i związana z tym ich mała istotność dla gospodarki • brak rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa, • zły lub niewystarczający stan infrastruktury drogowej. • Niski dochód pochodzący ze środków unijnych
Przestrzenno – funkcjonalny	<ul style="list-style-type: none"> • braki w infrastrukturze technicznej, turystycznej i rekreacyjnej, • brak ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych na terenie gminy, • brak planu zagospodarowania przestrzennego gminy.
Środowiskowy	<ul style="list-style-type: none"> • braki w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej, • niski poziom ilości odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w stosunku do ogółu odpadów, • niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy.

ROZDZIAŁ 7

PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY CHŁOPICE NA LATA 2022 - 2030 ORAZ KIERUNKI INTER- WENCJI ROZWOJU GMINY

7.1. Misja i wizja

Wizja przedstawia pożądany obraz w perspektywie do 2030 r. i jest wyrazem misji pełnionej przez gminę Chłopice oraz aspiracji władz lokalnych i mieszkańców nadając ramy dla rozstrzygnięć strategicznych i kierunków wspólnie podejmowanych interwencji na najbliższe lata.

Wizję skonkretyzowano na aspekty ożywienia społeczno-gospodarczego i wykreowania nowych podstaw do zwiększenia odporności na zjawiska kryzysowe w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym dla zniwelowania dystansu rozwojowego. Zrealizowanie założeń wizji rozwoju przełoży się na wzrost poziomu atrakcyjności gminy pod względem jakości życia przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, odwrócenie trendu, podniesienie rangi gminy w obszarze usługowym, otwarcie na nowe kierunki rozwoju przedsiębiorczości, wykorzystanie potencjału przyrodniczego i czerpanie z rozwoju funkcji „przemysłów czasu wolnego”.

Gmina Chłopice przyjazna przestrzeń dla mieszkańców i przedsiębiorców realizująca wyzwania zrównoważonego rozwoju

Interpretacja wizji gminy Chłopice:

- Gmina Chłopice jest miejscem o wysokiej jakości przestrzeni z centrotwórczym obszarem integrującym wspólnotę mieszkańców poszczególnych miejscowości zapewniającym atrakcyjne i bezpieczne warunki zamieszkania i rozwoju dla mieszkańców.
- Zintegrowany społecznie obszar jest pochodną aktywności i ambicji mieszkańców oraz władz lokalnego samorządu a współpraca w wymiarze lokalnym, ponadlokalnym

dostarcza bodźców i motywacji dla zaangażowania się w realizację wyznaczonych celów i podejmowania nowych wyzwań dla całej wspólnoty lokalnej.

- Filarem rozwoju gminy są wysokiej jakości usługi publiczne o wyrównanym standardzie względem potrzeb, w szczególności w zakresie ochrony środowiska, edukacji, ochrony zdrowia, rekreacji, sportu, kultury, komunikacji. Usługi są dostępne i dostosowywane do zmieniających się potrzeb wspólnoty i postępu technologicznego. Zaawansowane technologie i wiedza absorbowane są dla zminimalizowania wpływu świadczonych usług na środowisko i klimat oraz poprawy jakości obsługi.
- Atrakcyjny wizerunek gminy jest pochodną dotychczasowych działań, wykorzystujący w sposób zrównoważony i świadomy potencjał wynikający z położenia, dostępności komunikacyjnej, walorów krajobrazowo-przyrodniczych oraz bogactwa kultury i tradycji. Jednocześnie dbałość o stan jakości środowiskowa wiąże się z kontynuacją działań związanych z wdrażaniem gospodarki niskoemisyjnej, rozwoju infrastruktury ochrony środowiska i pomnażania bioróżnorodności i ochrony zasobów przyrodniczych.

Istotą jednostki samorządu terytorialnego w myśl ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, zapewnienie porządku i ładu publicznego oraz bezpieczeństwa. Misję skoncentrowano na podstawowych wartościach jak:

- zrównoważone korzystanie z zasobów,
- współpraca i relacje,
- zbiorowe kompetencje i wiedza,

które nadają znaczenie działań władz gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych i realizacji wizji rozwoju.

Rozwój Gminy w harmonii z dziedzictwem kulturowo przyrodniczym zapewniający atrakcyjną i wysoką jakość życia mieszkańców.

Z misji gminy Chłopice wynika dążenie do wypełnienia potrzeb wspólnoty oraz tworzenia warunków i przestrzeni dla harmonijnego rozwoju w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze gminy. Istotą działań podejmowanych przez samorząd gminny jest poprawa odporności terytorium w wielu wymiarach integrując inwestycje i działania tak, by zapewnić bezpieczeństwo, wysoką jakość przestrzeni, usług publicznych i warunków do rozwoju osobistego i wspólnoty.

Podkreślić należy konieczność wzmocnienia więzi i relacji, stanowiących podstawę dla przepływu wiedzy, informacji i innowacji w gminie zarówno w ujęciu wewnętrznym (samorząd–wspólnota) jak i zewnętrznym (gmina – otoczenie).

7.2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Wizja rozwoju gminy Chłopice w perspektywie 2030 r. będzie realizowana w oparciu o trzy cele strategiczne w obszarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym

Cel strategiczny 1 Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji	Cel strategiczny 2 Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej	Cel strategiczny 3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska
Cel operacyjny 1.1 Wysoki kapitał ludzki i społeczny	Cel operacyjny 2.1 Zróżnicowana lokalna przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Bezpieczeństwo ekologiczne
Cel operacyjny 1.2 Zdrowie mieszkańców	Cel operacyjny 2.2 Wysoki standard i jakość usług publicznych	Cel operacyjny 3.2 Odnowa przestrzeni
Cel operacyjny 1.3 Aktywne włączenie społeczne	Cel operacyjny 2.3 Zrównoważona mobilność i dostępność	Cel operacyjny 3.3 Zielona energia
Cel operacyjny 1.4 Współdecydowanie i tożsamość	Cel operacyjny 2.4 Rozpoznawalność w relacjach z otoczeniem	Cel operacyjny 3.4 Odporność klimatyczna
OSI I	OSI II	OSI III

Cel strategiczny 1: Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji

Ostatnie lata związane z nowymi okolicznościami i ograniczeniami sanitarnymi udowodniły, iż lokalna społeczność potrafi przeciwstawić się skutkom globalnego kryzysu gospodarczego. Wspieranie lokalnych przedsiębiorstw w oparciu o lokalne więzi i relacje zwiększa odporność lokalnych rynków na kryzys. Umożliwienie społeczeństwu współdecydowania i kształtowania rozwoju lokalnego daje możliwość zarówno wygenerowania nowych miejsc pracy, jak również zwiększenie standardu życia społecznego. Rozwój kluczowych kompetencji, rozwój szkolnictwa jest warunkiem kształtowania nowych, elastycznych postaw adaptowalnych dla zmieniających się warunków otoczenia.

Wzrost jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych, społecznych i kulturalnych, w odniesieniu do zachodzących zmian potencjału demograficznego i uwarunkowań technologicznych jest warunkiem wprowadzania nowych modeli kooperacji i ekonomii współdzielenia. Wzrost kapitału ludzkiego jest warunkiem koniecznym do funkcjonowania w nowoczesnych uwarunkowaniach technologicznych i zapewnienia długofalowego rozwoju

gminy. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jest istotną kwestią dla zapewnienia dostępności do usług publicznych dla każdego mieszkańca. Szeroka dostępność do usług z kolei wpływa na jakość i warunki życia oraz aktywność mieszkańców i relacje pomiędzy wszystkimi stronami. Staje się przestrzenią dla wspólnych działań aktywujących endogenny potencjał gminy.

Cele operacyjne i kierunki rozwoju dla celu strategicznego 1 Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji

Lp.	Cel operacyjny	Kierunki działań
1.1.	Wysoki kapitał ludzki i społeczny	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie rozwoju talentów dzieci i młodzieży; • Wspieranie i rozwój kompetencji cyfrowych, w tym cyberbezpieczeństwa, mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem seniorów; • Wspieranie działalności i współpracy z organizacjami pozarządowymi; • Poprawa jakości usług opieki i edukacji dzieci i młodzieży poprzez m.in. modernizację bazy oświatowej; • Podejmowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie dostosowania do ich potrzeb przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej, a także w zakresie ich obsługi.
1.2.	Zdrowie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie przedsięwzięć promujących aktywne formy wypoczynku dla odbiorców z różnych grup wiekowych; • Wspieranie działań na rzecz poprawy jakości, dostępności usług zdrowotnych.
1.3.	Aktywne włączenie społeczne	<p>Wyrównywanie szans osób wykluczonych społecznie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa komunalnych zasobów mieszkaniowych; • Podejmowanie działań na rzecz nowych programów i włączenia seniorów do uczestnictwa w przestrzeni publicznej;
1.4.	Współdecydowanie i tożsamość	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowywanie usług z zakresu kultury do zmieniających się potrzeb; • Poprawa stanu infrastruktury i obiektów kultury; • Promocja tradycji i historii gminy.

Cel 2 Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej

Wysoki poziom usług służących rozwojowi ma wpływ na życie społeczne, jak również potencjał gospodarczy. Wsparcie nowoczesnej infrastruktury, jakości publicznych usług a także likwidacja nierówności w dostępie do informacji cyfrowych społeczeństwa, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców, dając możliwość wygodnego, szybkiego komunikowania się z administracją publiczną. Usługi publiczne skupione na pomnażaniu kapitału ekonomicznego, związane z obsługą i wsparciem lokalnych przedsiębiorców i inwestorów w obszarze administracji i transportu dają podstawę do tworzenia

przyjaznego środowiska inwestycyjnego. Jednocześnie sfery te powinny podążać za potrzebami i rozwojem technologicznym oraz kwestiami poszanowania środowiska naturalnego i adaptacji do zmian klimatu. Pandemia COVID-19 wykazała, iż dla zachowania ciągłości i dostępu do usług publicznych niezbędna jest cyfryzacja życia, co staje się szczególnym priorytetem na najbliższe lata.

Wsparcie jak i inicjowanie lokalnej przedsiębiorczości stanowią elementy zachęty dla przedsiębiorców do lokowania kapitału na terenie gminy generując nowe miejsca pracy, wpływając na wyhamowanie odpływu ludności z gminy.

Budowanie wizerunku gminy opartego o lokalne zasoby i krótkie łańcuchy wartości daje szansę dla zwiększenia atrakcyjności i podkreślenia własnej unikatowej pozycji przyczyniając się do przyciągnięcia nowych inwestorów i zatrzymania negatywnych procesów depopulacyjnych.

Cele operacyjne i kierunki rozwoju dla celu strategicznego 2 Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej

Lp.	Cel operacyjny	Kierunki działań
2.1.	Zróżnicowana lokalna przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie działań na rzecz rozwoju nowoczesnych, opartych na ekologii i tradycji kulturowej usług w obszarze „przemysłu czasu wolnego”; • Wspieranie rozwoju przetwórstwa bazującego na lokalnych zasobach.
2.2.	Wysoki standard i jakość usług publicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe; • Podnoszenie jakości usług administracyjnych, w tym ich digitalizacja; • Budowa lokalnego systemu wsparcia podmiotów gospodarczych poprzez zapewnienie usług doradczych, informacji i usprawnienia obsługi interesantów; • Rozwój e-usług świadczonych w usługach publicznych; • Modernizacja i rozwój systemów informatycznych w zakresie digitalizowania czynności administracyjnych w zakresie usprawnienia obsługi interesantów, elektronizacji rozliczeń itp.
2.3.	Zrównoważona mobilność i dostępność	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój i modernizacja infrastruktury komunikacji (drogi, ścieżki rowerowe); • Promocja i wspieranie działań na rzecz infrastruktury wspierającej rozwój transportu zeroemisyjnego (m.in. stacja ładowania pojazdów i rowerów).
2.4.	Rozpoznawalność w relacjach z otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój relacji z innymi instytucjami i partnerami; • Współpraca z gminami w ramach związków sąsiedzkich

		jak i przynależności do stowarzyszeń regionalnych i ponadregionalnych; <ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie wizerunku i marki gminy bazującej na walorach kulturowych, przyrodniczych podkreślających jej unikalność.
--	--	--

Cel 3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska

Środowisko przyrodnicze odgrywa bardzo dużą rolę. Gmina posiada specyficzne walory przyrodnicze, które należy traktować jednocześnie jako zasób jak i wartość, którą należy chronić dla przyszłych pokoleń. Szczególnie znalazło to uwypuklenie w trakcie trwania pandemii, która zmieniła potrzeby i zachowania społeczności. Potencjał środowiska daje możliwość odzyskania równowagi. Dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej, przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatu przy równoczesnej adaptacji do tego procesu, działania związane z gospodarką w obiegu zamkniętym, efektywnością energetyczną jak i zapewnieniem bezpieczeństwa ekologicznego z odnową zdegradowanych przestrzeni, stanowią kompleksowe działania wpływające na atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania.

Cele operacyjne i kierunki rozwoju dla celu strategicznego 3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska

Lp.	Cel operacyjny	Kierunki działań
3.1.	Bezpieczeństwo ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury w formule Park&Ride.
3.2.	Odnowa przestrzeni	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja gminnego programu rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni publicznej centrum gminy; • Renowacja obiektów zabytkowych i innych zdegradowanych obiektów i przestrzeni publicznych nie objętych obszarem rewitalizacji; • Odnowa i nowe funkcje centrum wsi. • Opracowywanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.
3.3.	Zielona energia	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej; • Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i jej dywersyfikacja w obiektach użyteczności publicznej i zasobach komunalnych; • Wspieranie i intensyfikacja działań na rzecz zwiększenia OZE w sektorze prywatnym.
3.4.	Odporność klimatyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie świadomości ekologicznej w zakresie zmian klimatu; • Wspieranie mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków; • Wspieranie i rozwój niebiesko-zielonej infrastruktury. • Wspieranie i rozwój działań w zakresie przeciwdziałania coraz częściej występującej suszy.

Oczekiwane rezultaty realizacji celów oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Oczekiwane rezultaty realizacji założeń Strategii będą wynikiem realizacji poszczególnych celów oraz kierunków działań i wpłyną na strukturę społeczno – gospodarczą gminy Chłopice. Konstrukcja Strategii zapewnia, że założone cele i osiągnięte rezultaty będą odpowiadały na potrzeby wynikające z przeprowadzonej analizy stanu obecnego gminy, które zostały zebrane i podsumowane między innymi w analizie SWOT. Głównym, długofalowym efektem realizacji Strategii będzie wzmocnienie potencjału społeczno – gospodarczego gminy Chłopice oraz przygotowanie na nowe wyzwania, jakim będzie musiała sprostać lokalna społeczność. W tabeli poniżej zebrano informacje o oczekiwanych rezultatach realizacji celów Strategii i wskaźnikach, które pozwolą na ich obiektywną weryfikację.

Cel strategiczny/ operacyjny	Rezultaty realizacji celu	Wskaźnik monitorujący	Rok bazowy	Rok 2030
1 Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji				
1.1 Wysoki kapitał ludzki i społeczny	poprawa warunków nauczania i opieki w przedszkolach i szkołach	liczba wspartych placówek szkolnych/ przedszkolnych (szt.)	6	>6
	ściślejsza współpraca z organizacjami pozarządowymi,	liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy (szt.)	18	>18
	umiejętność korzystania z mediów tj. m.in. komputera, internetu, różnego rodzaju oprogramowania elektronicznych i zaznajomionych z zagadnieniami cyberbezpieczeństwa	liczba osób korzystających z doskonalenia w zakresie obsługi Internetu, w tym seniorów (os.)	0	> 0
1.2 Zdrowie mieszkańców	zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych realizowanych na terenie gminy	liczba osób korzystających z usług medycznych na terenie Gminy	285	285<
	wzrost poziomu świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz/lub zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu problemów zdrowotnych dzięki wcześniejszemu wykryciu chorób w ramach badań profilaktycznych	liczba zrealizowanych programów profilaktycznych/prozdrowotnych (szt.)	0	>0

	kształtowanie nawyku podejmowania aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej wśród dzieci i młodzieży	liczba osób, w tym dzieci i młodzieży korzystających ze zorganizowanych form aktywności fizycznej (os.)	113	>113
1.3 Aktywne włączenie społeczne	integracja osób, w tym międzypokoleniowa, możliwość spędzania czasu wolnego z osobami o podobnych zainteresowaniach	liczba zrealizowanych programów/inicjatyw społecznych (szt.)	0	0<
	poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego	liczba powstałych/zmodernizowanych obiektów/ miejsc, atrakcji dotyczących oferty spędzania czasu wolnego (szt.)	14	>14
	poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób starszych i z niepełnosprawnością	liczba zrealizowanych przedsięwzięć obejmujących usprawnienia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (szt.)	0	>0
	zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym dzięki zwiększonemu wsparciu tych osób	liczba osób korzystających z programów pomocowych (os.)	485	485<
1.4 Współdecydowanie i tożsamość	organizacja imprez o charakterze kulturalnym, mających wpływ na świadomość dziedzictwa kulturowego i budowanie więzi z gminą	liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (szt.)	3	3<

	zwiększenie świadomości mieszkańców i odwiedzających na temat historii i dziedzictwa kulturowego	liczba zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie budowania/wzmocnienia świadomości historycznej i kulturowej mieszkańców/turystów (szt.)	4	4<
	dopasowanie oferty usług kulturalnych do zmieniającej się struktury demograficznej	liczba uczestników przedsięwzięć kulturalnych (os.)	365	365<
2. Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej				
2.1 Zróżnicowana lokalna przedsiębiorczość	poprawa warunków do prowadzenia działalności gospodarczej	liczba przedsiębiorców korzystających z ulg lub z terenów inwestycyjnych (szt.)	0	0<
	zwiększenie liczby przedsiębiorstw	liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (szt.)	25	>25
	spadek bezrobocia wśród mieszkańców	liczba osób bezrobotnych (os.)	229	<229
2.2 Wysoki standard i jakość usług publicznych	podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej	liczba przedsiębiorców korzystających z ulg lub z terenów inwestycyjnych (szt.)	0	0<
	poprawa atrakcyjności osiedleńczej gminy	liczba osób nowo zameldowanych na terenie gminy (os.)	36	36<
	zwiększenie ilości e-usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców, przedsiębiorców	liczba usług publicznych realizowanych w formie elektronicznej (szt.)	0	0<
2.3 Zrównoważona mobilność i dostępność	poprawa jakości dróg	długość przebudowanych/wyremontowanych dróg (km)	1,5	>1,5
	poprawa bezpieczeństwa drogowego	długość utworzonych sieci ścieżek i szlaków rowerowych, chodników (km), ilość	0	>0

		zmodernizowanych przejść dla pieszych (szt.)		
	większa liczba połączeń komunikacyjnych na terenie gminy oraz do większych ośrodków miejskich (m.in. Jarosław, Przemyśl, Rzeszów)	liczba połączeń komunikacją zbiorową (szt.)	0	0<
2.4 Rozpoznawalność w relacjach z otoczeniem	partnerskie relacje z gminami oraz podmiotami będącymi w otoczeniu	liczba zrealizowanych przedsięwzięć partnerskich (szt.)	0	0<
	zwiększenie świadomości walorów turystycznych i rekreacyjnych wśród mieszkańców i turystów	liczba podjętych działań promocyjnych (szt.)	0	>0
	poprawa stanu zabytków	liczba odrestaurowanych, zrewitalizowanych obiektów zabytkowych (szt.)	2	>2
	poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej	liczba nowych produktów turystycznych (szt.)	0	>0
3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska				
3.1 Bezpieczeństwo ekologiczne	poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy	liczba zrealizowanych przedsięwzięć wpływających na poprawę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy (szt.)	2	>2
	rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie Gminy	długość wybudowanych/zmodernizowanych sieci wodociągowych (km) -	60,4	>60,4
	wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców	długość wybudowanych/zmodernizowanych sieci	80,4	>80,4

	o zagrożeniach wynikających z zanieczyszczonego środowiska	kanalizacyjnych (km)		
	poprawa jakości powietrza atmosferycznego	liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych/warsztatów w zakresie ekologii (szt.)	0	>0
3.2 Odnowa przestrzeni	poprawa jakości przestrzeni publicznych objętych obszarem rewitalizacji	liczba zrealizowanych przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości przestrzeni publicznych objętych obszarem rewitalizacji (szt.)	0	0<
	poprawa jakości przestrzeni publicznych nie objętych obszarem rewitalizacji	liczba zrealizowanych przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości przestrzeni publicznych nie objętych obszarem rewitalizacji (szt.)	0	0<
	ochrona krajobrazu i poprawa estetyki gminy poprzez stosowanie jednolitych standardów urbanistycznych	liczba zrealizowanych przedsięwzięć wpływających na ochronę krajobrazu i poprawę estetyki gminy (szt.)	0	0<
	ochrona krajobrazu i poprawa estetyki gminy poprzez stosowanie jednolitych standardów urbanistycznych	Utworzenie nowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego	0	0<
3.3 Zielona energia	poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.)	0	0<
	zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł	liczba zrealizowanych inwestycji OZE (szt.)	0	0<

	odnawialnych oraz ich promocja wśród mieszkańców,			
	modernizacja i dywersyfikacja źródeł energii i ciepła	liczba przedsięwzięć w zakresie ekologii (szt.)	0	0<
3.4 Odporność klimatyczna	poprawa retencji wody oraz jakości wód powierzchniowych i podziemnych	liczba podjętych działań przeciwpowodziowych, przedsięwzięć małej retencji (szt.)	0	0<
	racjonalizacja zużycia wody poprzez ograniczenie jej strat	liczba przedsięwzięć w zakresie zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę (szt.)	2	>2
	spadek emisji CO2	liczba gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła (szt.)	0	0<
	wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie zmiany klimatu	liczba przeprowadzonych programów/warsztatów/kampanii edukacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	0	0<

ROZDZIAŁ 8

WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególności wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale 7 Plan operacyjny.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Karta zadania nr 1	Budowa ciągów pieszo rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Chłopice	2022-2030	4 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3.
Karta zadania nr 2	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, chodników, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Chłopice	2022-2030	15 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3.
Karta zadania nr 3	Rozwój i poprawa infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym rozwój produktów turystycznych	2022-2030	4 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Polski Ład	2.1.
Karta zadania nr 4	Rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Chłopice	2022-2030	3 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3.
Karta zadania nr 5	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Chłopice	2022-2030	10 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.3.
Karta zadania nr 6	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków, cmentarzy wojennych na obszarze Gminy Chłopice	2022-2030	4 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2.
Karta zadania nr 7	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Chłopice (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne, smart ławki, wyznaczenie miejsc na terenie Gminy na latanie dronami, budowę	2022-2030	8 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2.

	Multi - dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumptracków bądź skateparków, montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach, budowa basenu, itp.)				
Karta zadania nr 8	Budowa nowych alejek w parkach, miejscach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Chłopice	2022-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2.
Karta zadania nr 9	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	2022-2030	2 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1.
Karta zadania nr 10	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Chłopice	2022-2030	8 500 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.3.
Karta zadania nr 11	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy Chłopice	2022-2030	8 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1.
Karta zadania nr 12	Rozbudowa infrastruktury społecznej typu Dom Seniora, Klub Seniora, świetlice środowiskowe	2022-2030	4 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, dotacje Państwowe	1.3.

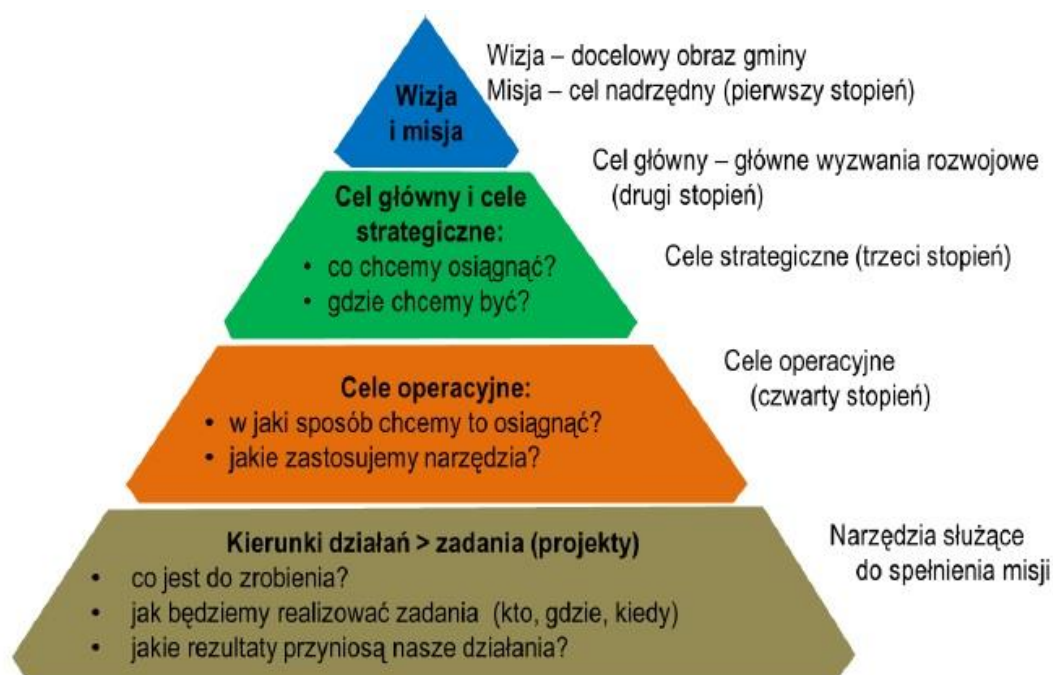
ROZDZIAŁ 9

CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

9.1. Rozwój strategiczny Gminy Chłopice w latach 2022-2030

Programowanie rozwoju to kluczowy element i podstawa zarządzania rozwojem lokalnym, pod którym to pojęciem rozumiemy zespół skoordynowanych działań podejmowanych przez gminę, zmierzających do realizacji wcześniej określonych (sformułowanych) celów. W procesie zarządzania rozwojem lokalnym istotną rolę odgrywa samorząd, pełniąc funkcje koordynacyjne i organizacyjne, w tym zakresie współpracy interesariuszy (aktorów rozwoju lokalnego).

Budowa elementów „Strategii Rozwoju Gminy Chłopice do 2030 roku” odbywać się będzie według poniższego schematu.

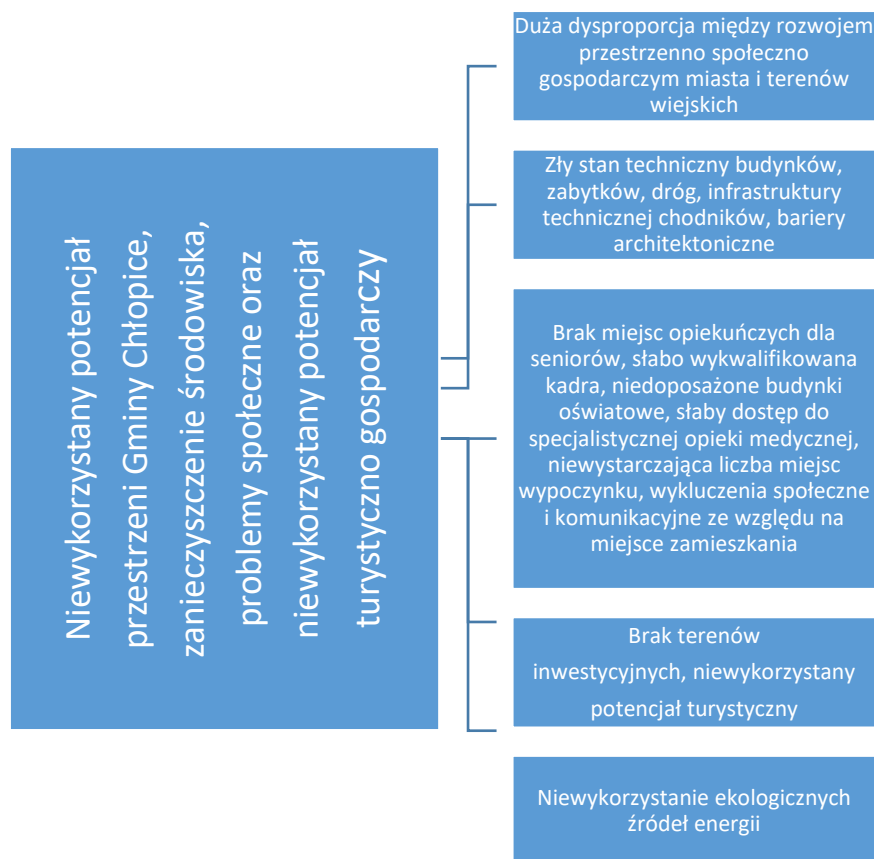

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji sformułowano wizję, cele strategiczne oraz operacyjne wraz z kierunkami działania.

Na władzach lokalnych spoczywa, zatem ogromna odpowiedzialność optymalnego angażowania i wykorzystywania wszystkich sił tkwiących w lokalnych systemach, tj. kapitale społecznym, a także potencjale środowiskowym i gospodarczym.

9.2. Drzewo problemów

Drzewo problemów powstało na podstawie *Diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Chłopice*, wniosków z *Diagnozy* zamieszczonej w niniejszym dokumencie. *Wnioski z analizy społeczno-gospodarczej* oraz analizy SWOT.

9.3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Chłopice zostały opracowane na podstawie diagnozy stanu obecnego, istniejących uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych oraz zapisów dotyczących polityki przestrzennej w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych:

- zachowanie istniejących form zagospodarowania (lasy, zasoby wodne),
- dążenie do zachowania i odtworzenia naturalnych form krajobrazu leśnego, dolin rzecznych i równowagi ekologicznej podstawowych ekosystemów,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, uwzględniającego i zapewniającego ochronę podstawowych procesów ekologicznych

- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z warunkami stref ochronnych, na terenie których położona jest gmina, w tym uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona istniejących zasobów leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie w celach rekreacyjnych i turystycznych, ochrona i zachowanie spójności kompleksów leśnych,
- ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem mogącym utrudnić lub uniemożliwić ich zrównoważoną eksploatację,
- utworzenie szlaków pieszych i rowerowych, wyznaczenie miejsc odpoczynku, biwakowania, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych, zgodnie z zasadami ochrony terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszary lokalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego:

- ochrona konserwatorska i renowacja zabytków,
- eksponowanie i wykorzystywanie zabytków w celach turystycznych w sposób zrównoważony, umożliwiający zachowanie i utrzymanie zabytku,
- zachowanie zieleni w otoczeniu zabytków,
- zachowanie istniejących osi widokowych,
- promowanie zasobów dziedzictwa kulturowego w formie kompleksowej, by stanowiły całościowy zasób kulturowy udostępniony odwiedzającym,
- zachowanie, utrzymanie i ekspozycja stanowisk archeologicznych,
- odpowiednie oznakowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zabytków.

Obszary lokalizacji infrastruktury społecznej:

- modernizacja i poprawa stanu siedzib gminnych instytucji, w tym także ich estetyki,
- likwidacja barier architektonicznych i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami różnego typu,
- zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej obiektów użyteczności publicznej, udogodnienia dla rowerzystów, bezpieczne przejścia dla pieszych,
- dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni publicznych wokół obiektów użyteczności publicznej,
- zwiększanie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej i w miarę możliwości łączenie różnych, uzupełniających się funkcji w jednym obiekcie.

Obszary o rozwiniętej lub przeważającej funkcji mieszkaniowej:

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do wysokiej jakości infrastruktury technicznej: dróg, chodników, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- kształtowanie funkcjonalnych układów zabudowy zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, dostępnych komunikacyjnych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę i mających dostęp do funkcji pozamieszaniowych
- zapewnienie zieleni oraz dostępu do terenów rekreacji i wypoczynku,
- zapobieganie niekontrolowanemu rozpraszaniu się zabudowy, dbałość o optymalne wykorzystanie obecnych terenów zabudowanych, skupianie zabudowy i zachowywanie ciągłości układów przestrzennych,
- lokalizacja usług nieuciążliwych, wynikających z uzasadnionych potrzeb mieszkańców, w obrębie istniejących układów przestrzennych,
- ograniczenie zabudowy na obszarach gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych poza zwartą zabudową, dopuszczenie w tych miejscach zabudowy gospodarczej związanej z produkcją rolną,
- dbałość o ład przestrzenny terenów mieszkaniowych, objęcie ich miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o funkcji gospodarczej

- stworzenie warunków do przestrzennej koncentracji usług,
- zapewnienie miejscom koncentracji usług dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów koncentracji usług na sąsiadujące z nimi tereny mieszkaniowe, środowisko, krajobraz,
- rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej na rzecz rozwoju turystyki, zgodnie z zasadami prowadzenia usług, w tym nieuciążliwych na terenach mieszkaniowych,
- zapewnienie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności przemysłowej lub usługowej, w tym infrastruktury wodno-ściekowej,
- minimalizowanie uciążliwości zakładów przemysłowych dla otoczenia,
- wykorzystanie obecnie niewykorzystywanych rezerw terenowych i nieruchomości pod działalność przemysłową, w szczególności przetwórstwa rolno-spożywczego.

Obszary o przeważającej funkcji rolniczej:

- ochrona gleb poprzez hamowanie procesów degradacyjnych oraz zakaz zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych gleb,
- zachowanie istniejących zadrzewień śródpolnych,
- dbałość o właściwe stosunki wodne obszaru,
- wyposażenie obszarów produkcji rolnej w niezbędną infrastrukturę,
- wspieranie zwiększania areału gospodarstw,

- wspieranie rozwoju gospodarstw specjalistycznych,
- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo,
- rozwój rolnictwa integrowanego, wielokierunkowego w przyszłości ekologicznego
- rozwój drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego na ekologicznych technologiach produkcji.

Obszar całej Gminy:

- zachowanie ładu i spójności przestrzennej poprzez kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie skali i struktury jednostek osadniczych, kształtowanie formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do istniejącej architektury, opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymanie skali i struktury jednostek gospodarczych,
- ograniczenie rozproszenia zabudowy przez rozwój budownictwa na zasadzie dogęszczania istniejących jednostek osadniczych,
- organizacja przestrzeni publicznej, miejsc wypoczynku, rekreacji, skwerów, placów, zieleni urządzonej,
- poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- poprawa stanu powietrza atmosferycznego i dbałość o wpływ na zmiany klimatu poprzez zwiększenie stopnia wykorzystania OZE, termomodernizację budynków, obiektów użyteczności publicznej i siedzib przedsiębiorstw.
- ochrona terenów szczególnie ważnych z punktu widzenia publicznych celów ponadlokalnych i lokalnych jak: realizacja inwestycji komunalnych, usług publicznych, infrastruktury technicznej, realizacji dróg.

9.4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.

Gmina Chłopice położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),**
- **Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030,**

- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030.**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego). Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązania regulacyjne.

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska,**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się Gmina Chłopice.**

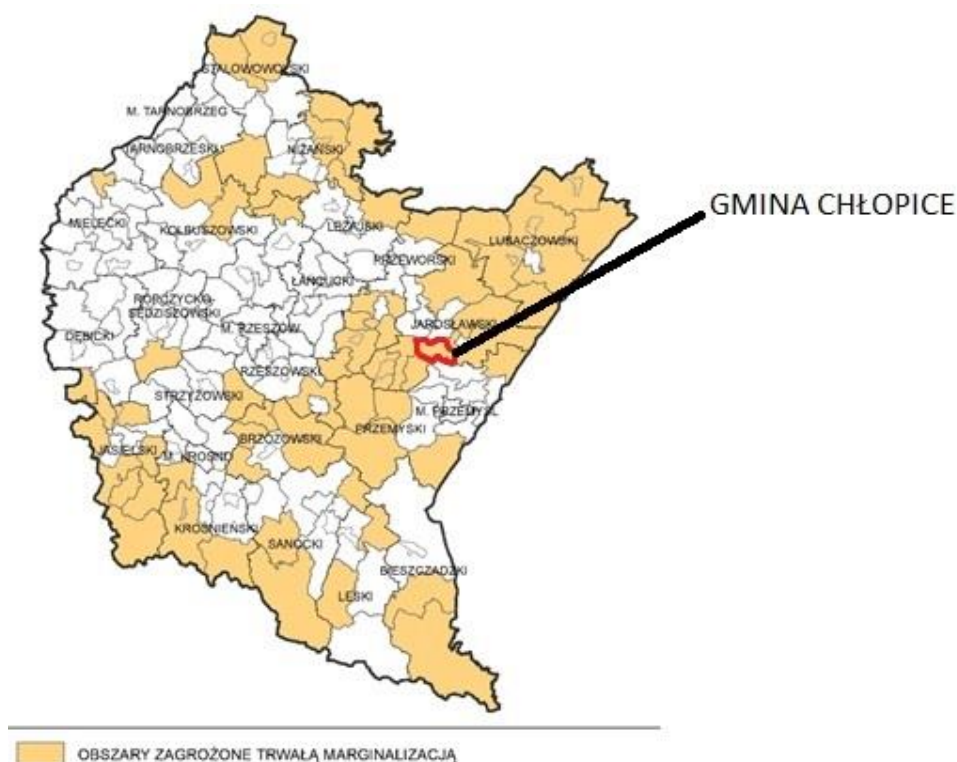
Mapa 6 Wschodnia Polska

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Zgodnie z załącznikiem 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027 do KSRR 2030 Gmina Chłopice znalazła się na 408 pozycji ww. listy. W związku z tym jest ona usytuowana w obszarze OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Mapa 7 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

Gmina Chłopice wpisuje się w następujące priorytety Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030:

- **7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju**
- **7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku,**

w szczególności w następujące kierunki działań:

7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju – Gmina Chłopice:

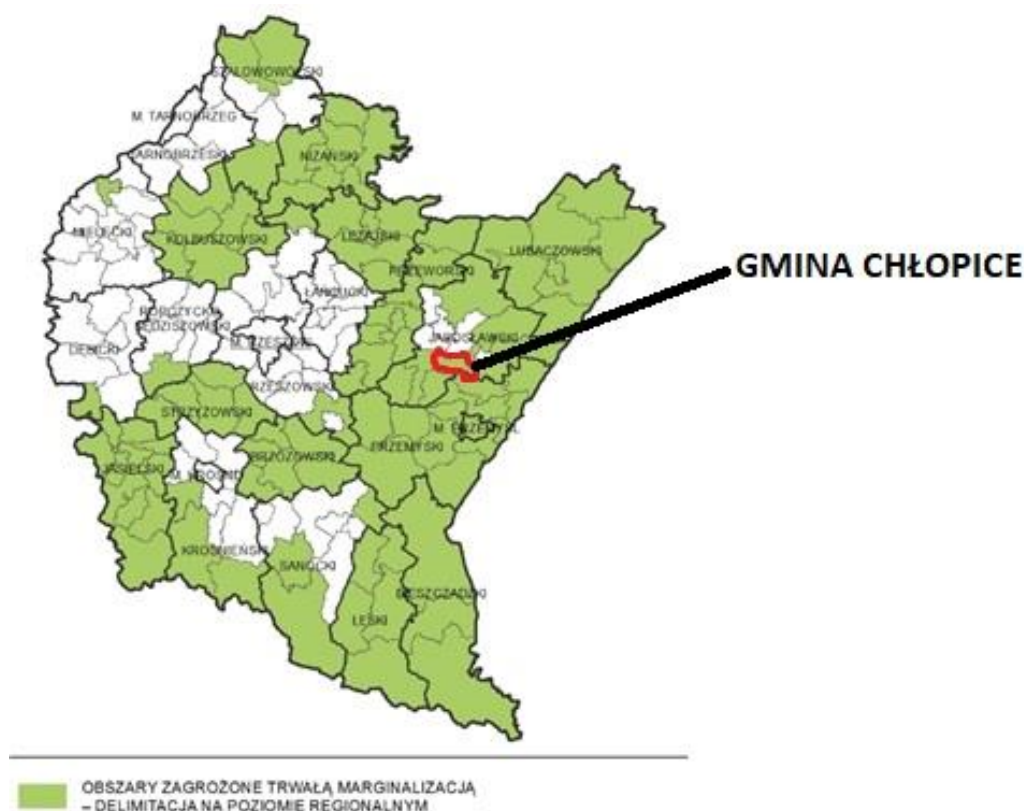
7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie

Zakładane działania

- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;

- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzenie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych, jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Mapa 8 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku – Gmina Chłopice,

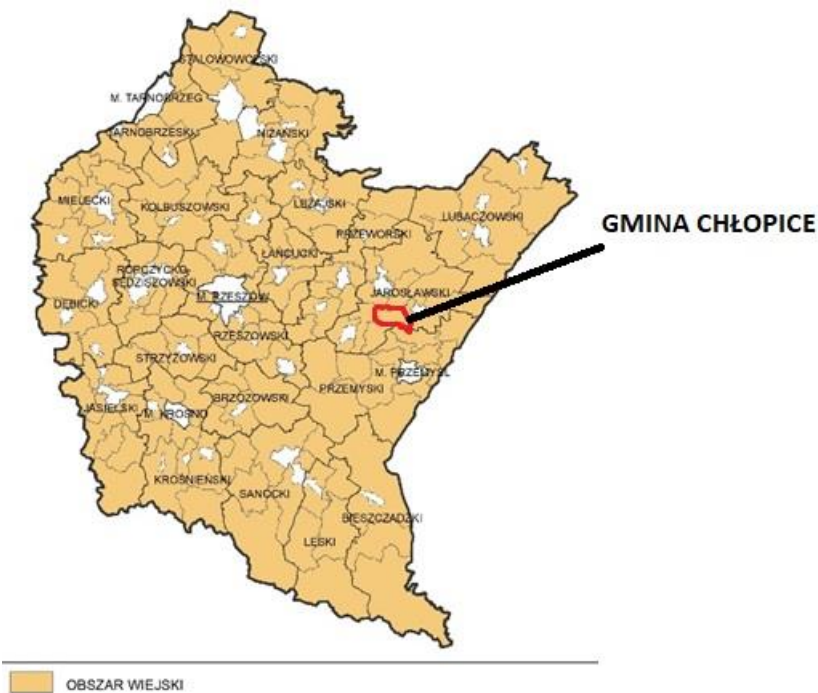
7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiały rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Mapa 9 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno - usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia

zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

- **Obszar funkcjonalny gospodarki rolno-spożywczej:**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) utrzymanie i wzmocnienie zrównoważonej gospodarki rolnej, opartej na zdywersyfikowanym wykorzystaniu ziemi;
- 2) zachowanie funkcji przemysłowych ośrodków miejskich oraz rozwój „zielonego przemysłu” tj. przemysłu opartego o produkty i surowce regionalne, funkcjonującego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- 3) rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;
- 4) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego oraz usług związanych z obsługą rolnictwa;
- 5) utrzymanie i rozbudowa infrastruktury transportowej oraz technicznej, w tym energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii;
- 6) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, w oparciu o bogate zasoby dziedzictwa kulturowego.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) utrzymanie dotychczasowego użytkowania terenów rolniczych, przy jednoczesnym tworzeniu warunków do rozwoju rolnictwa towarowego;
- 2) zachowanie walorów krajobrazu kulturowego, w tym tradycyjnego krajobrazu rolniczego;
- 3) rozwój rolnictwa ekologicznego, w szczególności na terenach o dobrym stanie środowiska;
- 4) uwzględnienie ochrony terenów o wysokim wskaźniku waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej przy lokalizacji inwestycji;
- 5) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 6) utrzymanie istniejących urządzeń melioracyjnych oraz budowa zbiorników małej retencji dla celów gospodarczych;
- 7) przy zagospodarowaniu terenów uwzględnienie ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;
- 8) zachowanie i ochrona walorów dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru;
- 9) rozwój infrastruktury turystycznej.

- **Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- 2) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 3) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;

- 4) wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- 5) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 6) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 7) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie;
- 2) rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru;
- 3) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 4) rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 5) rozwój i modernizacja bazy usług publicznych,
- 6) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

• **Przygraniczny obszar funkcjonalny**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 2) wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich;
- 3) rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- 4) rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- 5) rozwój w infrastrukturę technicznej i transportowej.

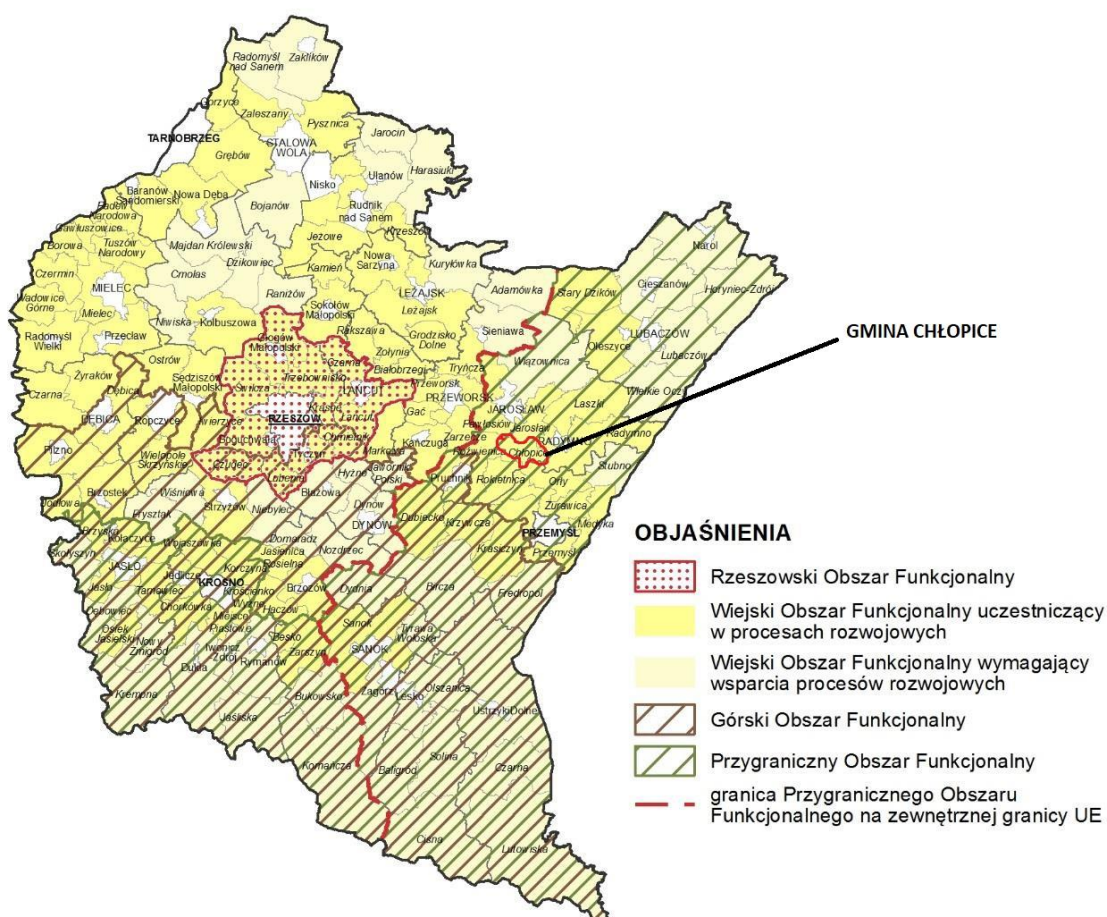
Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- 2) rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- 3) integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- 4) wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- 5) poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- 6) współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających

integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,

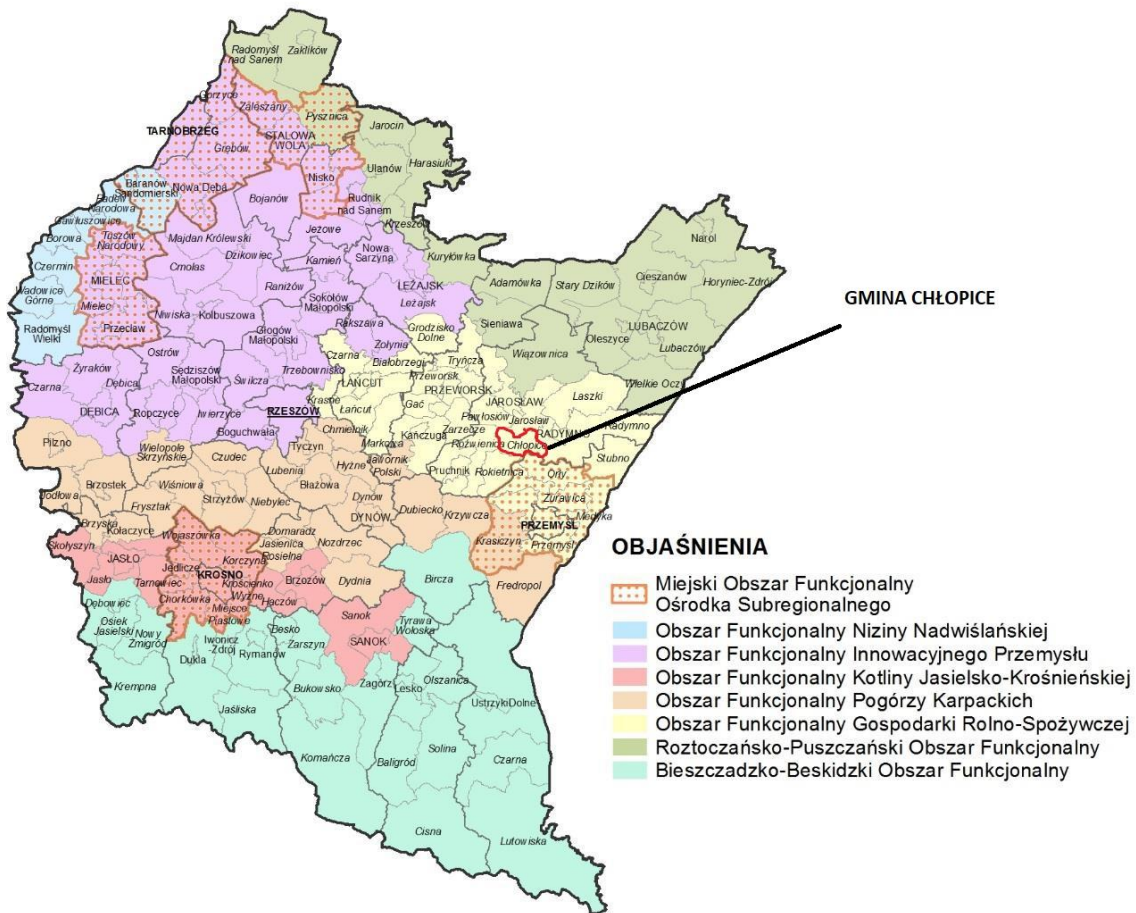
7) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Mapa 10 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030

Mapa 11 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030

4. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030

W ramach Strategii Rozwoju wyodrębniono trzy cele strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Cel strategiczny I: Efektywne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni**
- **Cel strategiczny II: Rozwój sfery gospodarczej na bazie posiadanych zasobów i potencjału naturalnego**
- **Cel strategiczny III: Rozwój sfery społecznej gminy**

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 16 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Chłopice – Obszary strategicznej interwencji w rozdziale 9.5 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznym, w ujęciu graficznym przedstawia mapa nr 17 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Chłopice – Wieloletni plan inwestycyjny.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gmina Chłopice na lata 2022–2030
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA</p>	<p>Cel strategiczny 2</p> <p>Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej</p>
<p>2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki</p>	<p>Cel operacyjny 2.1. Zróżnicowana lokalna przedsiębiorczość</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Wysoki standard i jakość usług publicznych</p>
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY</p>	<p>Cel strategiczny 1</p> <p>Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji</p> <p>Cel strategiczny 2</p> <p>Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości</p>	<p>Cel operacyjny 1.1. Wysoki kapitał ludzki i społeczny</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.2 Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia</p>	<p>Cel operacyjny 1.2. Zdrowie mieszkańców</p>

<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p> <p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.3 Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności</p>	<p>Cel operacyjny 1.4. Współdecydowanie i tożsamość</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Odnowa przestrzeni</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.4 Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy</p>	<p>Cel operacyjny 2.1. Zróżnicowana lokalna przedsiębiorczość</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Wysoki standard i jakość usług publicznych</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.5 Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne</p>	<p>Cel operacyjny 1.1. Wysoki kapitał ludzki i społeczny</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie</p>	<p>Cel operacyjny 1.1. Wysoki kapitał ludzki i społeczny</p> <p>Cel operacyjny 1.3. Aktywne włączenie społeczne</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.7 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego</p>	<p>Cel operacyjny 1.2. Zdrowie mieszkańców</p>
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA</p>	<p>Cel strategiczny 2</p> <p>Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej</p> <p>Cel strategiczny 3</p> <p>Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska</p>
	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.1 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz</p>	<p>Cel operacyjny 2.3. Zrównoważona mobilność i dostępność</p>

<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p> <p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa</p>	<p>Cel operacyjny 3.3. Zielona energia</p>
<p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.3 Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych</p>	<p>Cel operacyjny 2.3. Zrównoważona mobilność i dostępność</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.6 Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych</p>	<p>Cel operacyjny 3.4. Odporność klimatyczna</p>
<p>1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG</p>	<p>Cel strategiczny 2 Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej Cel strategiczny 3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska</p>
<p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.1 Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>	<p>Cel operacyjny 2.2. Wysoki standard i jakość usług publicznych</p>

<p>1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych</p> <p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.2 Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne</p>	<p>Cel operacyjny 3.2. Odnowa przestrzeni</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p> <p>3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.4 Łączenie potencjałów i budowanie partnerstw oraz praktyczna implementacja rozwiązań organizacyjnych i technicznych wzmacniających procesy służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu</p>	<p>Cel operacyjny 2.4. Rozpoznawalność w relacjach z otoczeniem</p>

9.5. Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

Infrastruktura komunikacyjna:

- Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych, zaplecza technicznego typu miejsca postojowe, elektryczne stacje ładowania rowerów itp.) na obszarze Gminy Chłopice
- Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze gminy Chłopice,

- Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Chłopice,
- Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze gminy Chłopice.

Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

- Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy Chłopice,
- Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze gminy Chłopice,
- Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Chłopice, (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, wyznaczenie miejsc na terenie gminy na latanie dronami, budowę multi-dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumtracków bądź skateparków itp.

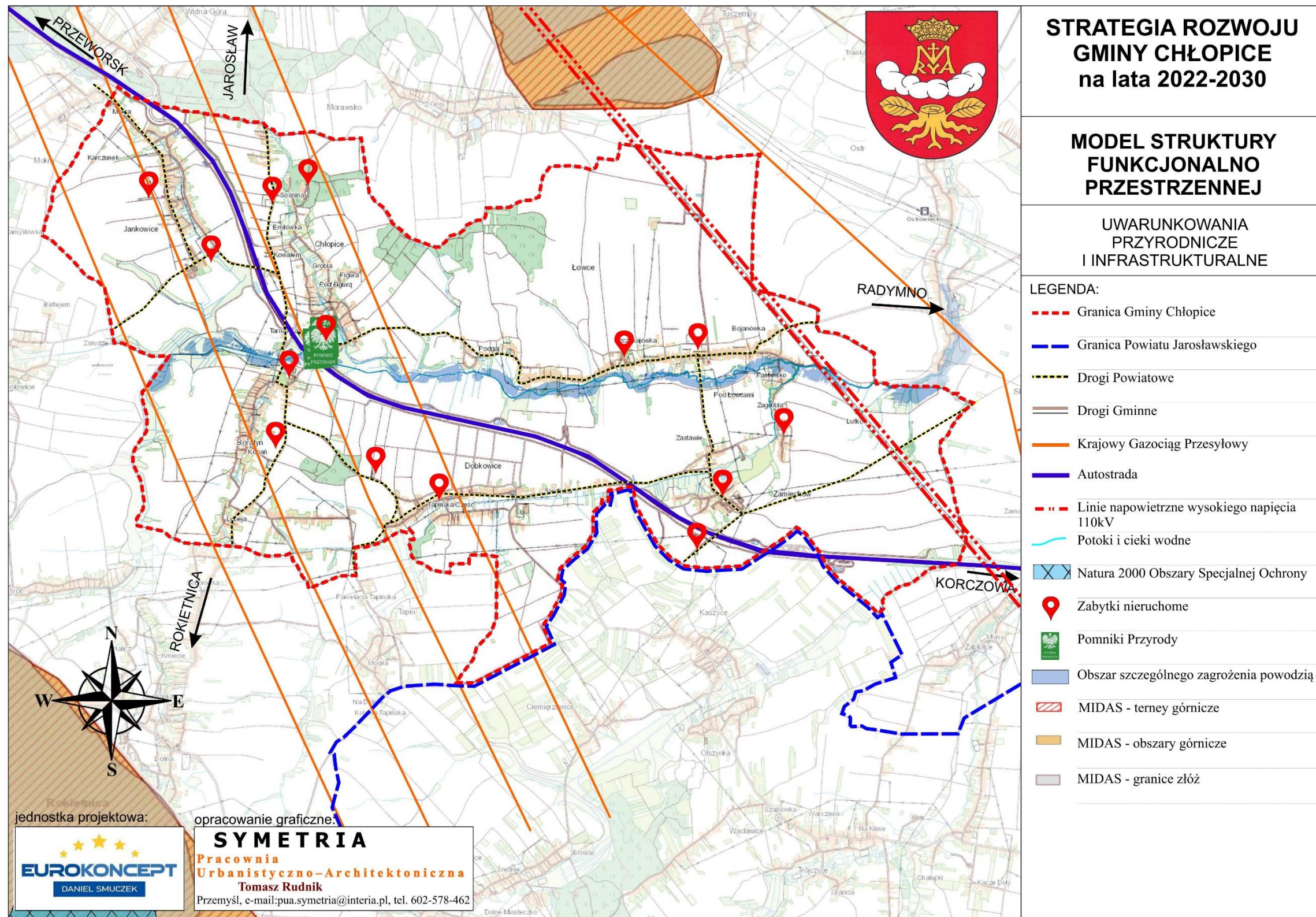
Infrastruktura techniczna:

- Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną:
  - Budowa oraz rozbudowa sieci kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
  - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
  - modernizacja oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków oraz stacji uzdatniania wody wraz z hydroforniami położonych na terenie gminy Chłopice,
- Rewitalizacja centrum miejscowości Chłopice oraz innych miejscowości gminy,
- Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Chłopice,
- Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Chłopice

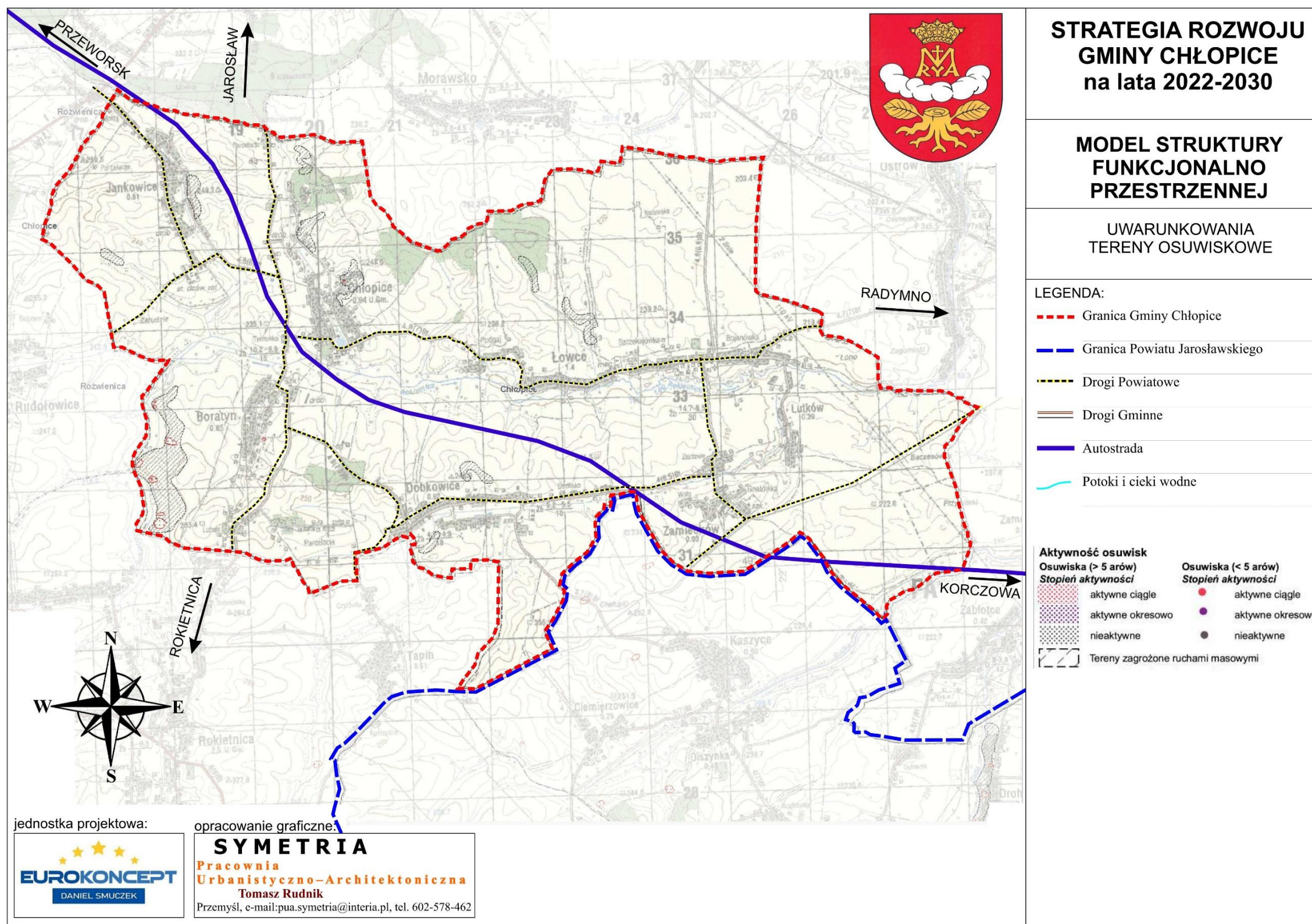
Infrastruktura społeczna:

- Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej.
- Rozbudowa infrastruktury społecznej typu Dom Seniora, Klub Seniora, świetlice środowiskowe
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy Chłopice
- Budowa, rozbudowa, modernizacja małej retencji a także melioracji na terenie Gminy Chłopice

Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Chłopice - Uwarunkowania przyrodnicze i Infrastrukturalne

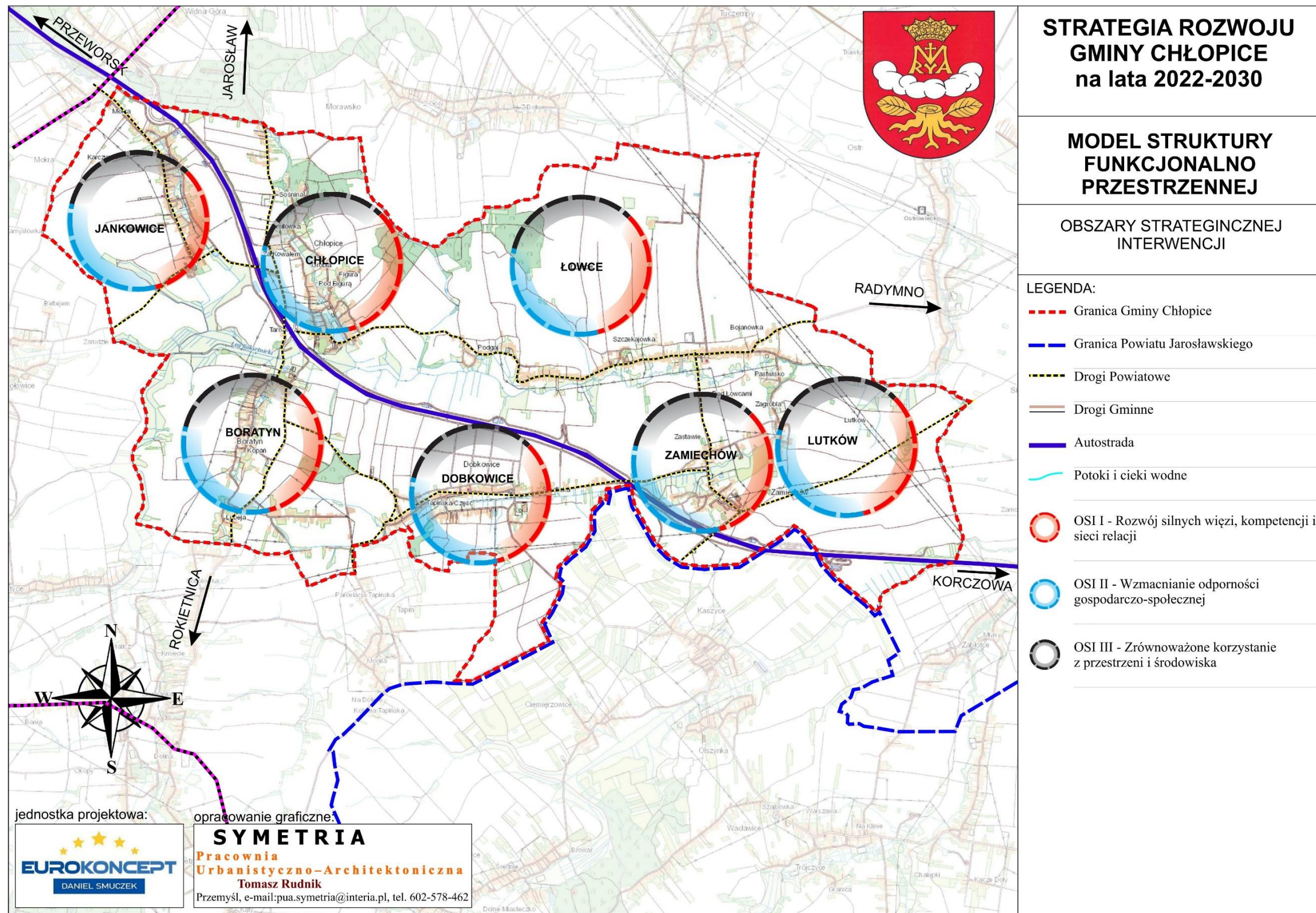

Źródło: Opracowanie własne

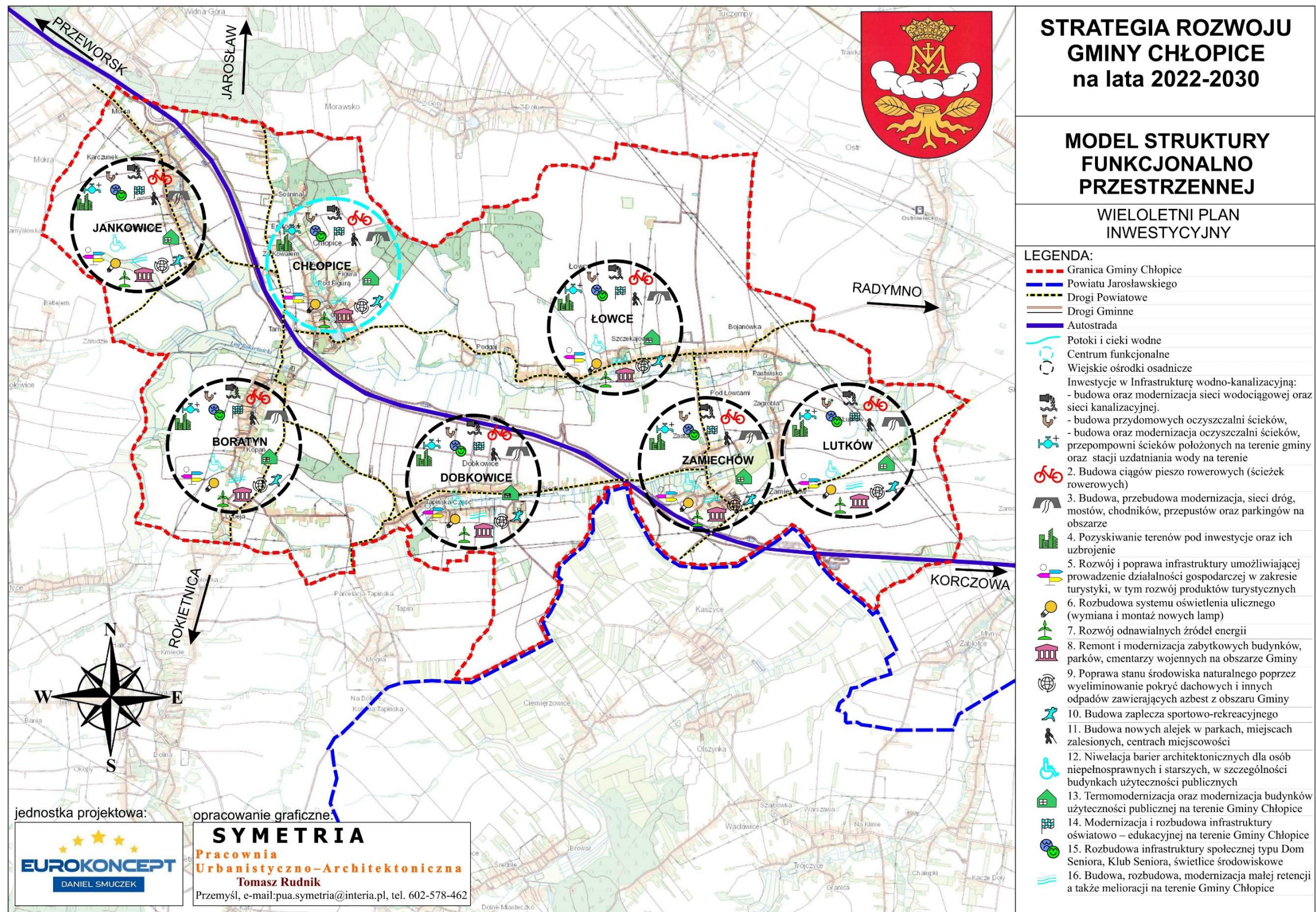
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 14 Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice - Obszary Strategicznej Interwencji

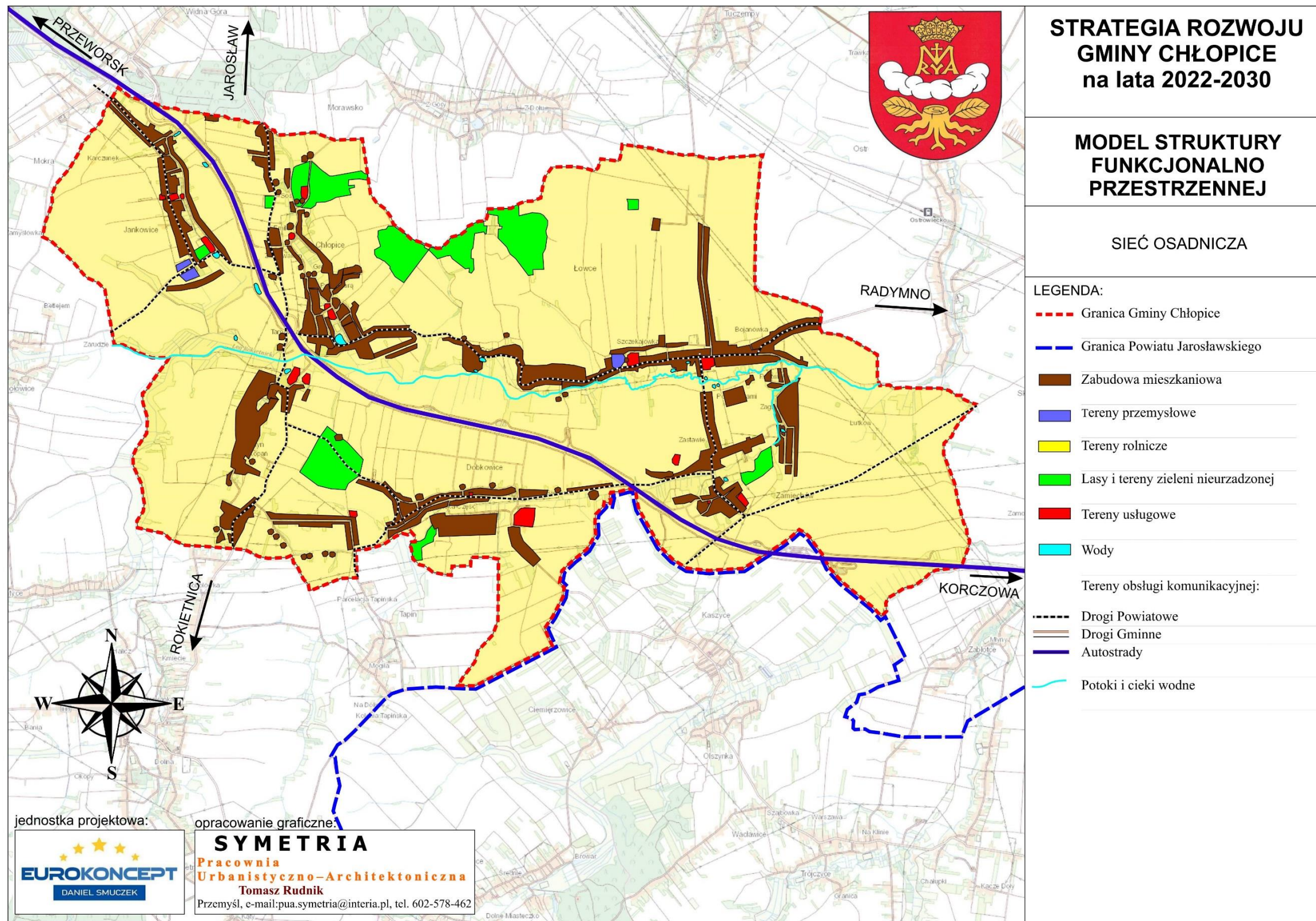
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 15 Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice - Wieloletni Plan Inwestycyjny

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 16 Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice – Sieć osadnicza

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ 10

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

10.1. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030 niezmiernie ważnym elementem jest jej monitoring. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego m.in. program ochrony środowiska, gminny program opieki nad zabytkami, strategia rozwiązywania problemów społecznych, strategia rozwoju kultury czy programy jednoroczne. Dodatkowo planuje się opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

Wdrażając strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.” Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi

także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Podstawę do podjęcia działań naprawczych i ewentualnej aktualizacji strategii będzie stanowił system monitorowania i ewaluacji. Aktualizacja strategii następować będzie w przypadku, gdy: stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do strategii nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Wprowadzenie ewentualnych poprawek i aktualizacji strategii będzie wymagało przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy, tak aby program mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. W celu zachowania przejrzystości strategii wszelkie zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

Jednocześnie wszelkie zmiany w dokumencie strategicznym będą musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. W trakcie wdrażania strategii będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w strategii). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu wdrożenia dokumentu.

Nie przewiduje się zmiany celów strategicznych w całym horyzoncie strategii. Procedura aktualizacji strategii obejmuje następujące elementy:

- zgłoszenie przez interesariuszy (mieszkańcy, podmioty działające na obszarze Gminy) przedsięwzięć/kierunków działań przyczyniających się do realizacji celów strategii lub innej proponowanej zmiany. Propozycje będzie można zgłaszać w formie pisemnej do Urzędu Gminy Chłopice przy wykorzystaniu karty projektu oraz formularza zgłaszania uwag umieszczonych na stronie internetowej gminy oraz dostępnych w ww. urzędzie,
- weryfikacja zgłoszonych przedsięwzięć - kierunków działań lub propozycji innych zmian przez jednostkę, wydział bądź pracownika odpowiedzialnego za aktualizację strategii,
- podjęcie decyzji o włączeniu lub odmowie włączenia zgłoszonych działań/ kierunków działań bądź innej proponowanej zmiany do strategii oraz konieczności jej aktualizacji,
- przyjęcie odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy.

10.2. Wdrażanie Strategii

Pierwszym etapem **wdrażania** *Strategii* jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów *Strategia Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030*. Dokument jest uchwalany przez Radę Gminą, natomiast Wójt jest odpowiedzialny za całościowy nadzór, zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego. *Strategia* musi zaspokoić oczekiwania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy. W związku z tym powinno się planować działania we współpracy ze wszystkimi interesariuszami, którzy przyczynią się do realizacji założonych celów. Zgłaszanie nowych pomysłów ma odbywać się poprzez wypełnienie Karty projektu (Załącznik nr 3), a następnie sprawdzenie kart przez **Zespół ds. zarządzania Strategią** pod kątem spójności z obowiązującą *Strategią*, a następnie zaopiniowanie do dalszego procedowania.

Za realizację poszczególnych zadań zapisanych w Strategii odpowiada specjalnie powołany *Zespół ds. Zarządzania Strategią* (składający się z pracowników referatów Urzędu Gminy w Chłopicach, przedstawiciele jednostek organizacyjnych i przedstawiciele Rady Gminy), do zadań którego należy:

- wnoszenie projektów planowanych w ramach *Strategii* do ujęcia w wieloletnich programach inwestycyjnych Gminy Chłopice,
- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji *Strategii*,
- zapewnienia zgodności realizacji *Strategii* z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- monitorowanie realizacji *Strategii*,
- dokonywanie ewaluacji *Strategii*,
- dokonywanie aktualizacji *Strategii*,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń *Strategii*.

Koordynator projektów odpowiedzialny jest za:

- opracowywanie i składanie wniosków,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w *Strategii*,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Natomiast Kierownicy projektów zarządzają poszczególnymi projektami. Do zadań Kierowników projektu należy:

- określenie zadań dla zespołu projektowego,
- zlecenie zadań projektowych,

- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

10.3. System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Chłopice

Strategia rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030 będzie realizowana z wykorzystaniem narzędzi i procedur (m.in. dokumentów wykonawczych, o których mowa w podrozdziale 10.1 (System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych) pomocnych w zarządzaniu dokumentem). W ramach zarządzania strategią można wymienić trzy podstawowe etapy:

- wdrażanie,
- monitorowanie,
- aktualizacja.

10.4. Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Chłopice

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji *Strategii*. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz weryfikację zaplanowanych rezultatów poszczególnych zadań. Za monitoring odpowiada *Zespół ds. Zarządzania Strategią*.

Monitorowanie realizacji Strategii powinno odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów. Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- formułowanie wniosków, tworzenie raportów i ewaluację.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji Strategii. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są, zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągnięcia celów strategicznych.

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące elementy:

- ewaluacja ex-ante - ewaluacja przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji,
- ewaluacja on-going - ewaluacja w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ na realizację zaplanowanych działań strategicznych,
- ewaluacja ex-post - ewaluacja po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która

podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny stanowić jedną z podstaw dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym

Ocena zawarta ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Strategii należy postużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz wskaźnikami własnymi. Przykładowe wskaźniki wskazano w rozdziale 7 *Plan operacyjny strategii Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy osiągnięcia celów*. Wskazane wskaźniki stanowią katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania *Strategii*, w tym:

- wskaźniki produktu – określają bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – określają bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno – ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);
- wskaźniki oddziaływania – określają długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

Tabela nr ... Część raportu ze zrealizowanych wskaźników

Obszar nr				
Cel operacyjny				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary (np. km, szt.)	Źródło danych (np. GUS, UG)	Wartość dla roku bazowego (2020 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
Wskaźnik produktu				
Wskaźnik rezultatu				

Wskaźnik oddziaływania				

10.5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.), jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy – przynajmniej odnośnie kluczowych przedsięwzięć oraz kierunków działań. Do takich dokumentów należą m.in.:

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
2. Lokalny program rewitalizacji/Gminny program rewitalizacji,
3. Program ochrony środowiska,
4. Plan gospodarki niskoemisyjnej,
5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
6. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
7. Gminny program opieki nad zabytkami,
8. Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
9. Plany odnowy miejscowości.
- 10.

Do planów i programów obowiązujących w gminie Chłopice na dzień opracowania niniejszej strategii, które stanowią dokumenty wykonawcze względem strategii można zaliczyć między innymi:

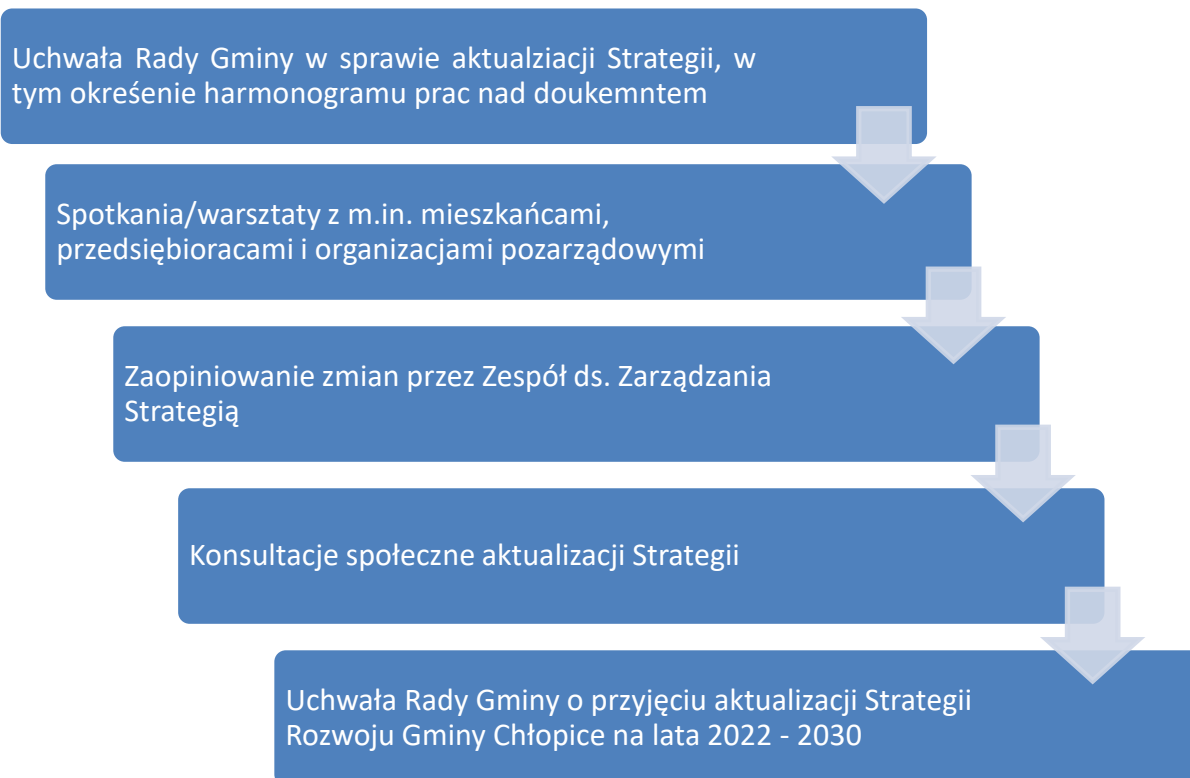
L.p.	Obszar tematyczny	Dokumenty wykonawcze	Aktualność dokumentu	Spójność
1	Planowanie przestrzenne	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chłopice	Aktualny	Spójny
2	Polityka społeczna	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 - 2022	Aktualny	Spójny
3	Rozwój lokalny	Program współpracy Gminy Chłopice z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2022	Aktualny	Spójny
4	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Chłopice	Należy dokonać aktualizacji prognozy w oparciu o plan operacyjny i wieloletni plan inwestycyjny Strategii	Należy dokonać aktualizacji prognozy w celu zachowania spójności ze Strategią
5		Uchwała budżetowa – Budżet Gminy Chłopice na 2022 rok	Aktualny	Spójny

10.6. Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji Gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. W tym celu niezbędne jest zaangażowanie m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, organizując spotkania/warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań Gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Zespół ds. Zarządzania Strategią w trakcie ewaluacji. Pomysły i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, który przykład stanowi Załącznik nr 2 do niniejszej *Strategii*. Karta Projektu powinna zawierać minimum składające się z następujących elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze Strategią, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju Gminy Chłopice, należy uchwałą Rady Gminy zaktualizować zapisy *Strategii*. Aktualizacja *Strategii* powinna odbywać się według poniższego schematu:

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Chłopice 2022-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z **rozdziału 8 Wieloletni Plan Inwestycyjny** szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

Cel strategiczny 1 Rozwój silnych więzi, kompetencji i sieci relacji 14 000 000 zł	Cel strategiczny 2 Wzmacnianie odporności gospodarczo-społecznej 26 000 000 zł
Cel strategiczny 3 Zrównoważone korzystanie z przestrzeni i środowiska 42 500 000 zł	

Bogaty wachlarz działań realizowanych w celu urzeczywistnienia zamierzeń Strategii przez różnego rodzaju podmioty i instytucje, będzie wymagał zaangażowania środków finansowych pochodzących z różnych źródeł. Niezwykle istotne dla sfinansowania działań przewidzianych w ramach niniejszego dokumentu strategicznego ma katalog środków publicznych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych (w tym szczególną rolę będą odgrywały środki budżetu UE w perspektywie finansowej 2021-2027). Sukces wdrażania zakładanych celów Strategii zależy będzie od zapewnienia odpowiednich źródeł finansowania planowanych zadań, przedsięwzięć oraz kierunków działań. Jednoznaczne określenie tych źródeł, w kontekście zapewnienia spójności i efektywności realizowanych przedsięwzięć, jest zadaniem złożonym, ponieważ system finansowania zadań publicznych charakteryzuje się wielopoziomowością i hierarchicznością (poziom regionalny, krajowy i europejski), a za jego rozwój i właściwą organizację odpowiedzialnych jest wiele różnych podmiotów z różnych szczebli zarządzania. Występują również różne formy finansowania przedsięwzięć: dotacje, instrumenty finansowe, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego.

Skuteczny proces pozyskiwania środków finansowych wymaga wypracowania odpowiedniego systemu organizacji i koordynacji. Przedmiotowy proces powinien przede wszystkim uwzględniać zróżnicowanie wariantów finansowania przedsięwzięć wskazanych w Strategii (źródła i formy). Niezwykle istotną kwestią jest odejście od typowego systemu grantowego oraz wypracowanie zasad korzystania z funduszy zwrotnych. Niebagatelne znaczenie ma również korzystanie z funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską. Podstawy stanowią: dywersyfikacja oraz ciągłość działań, które pozwolą na wypracowanie długoterminowego planu finansowego, a także wdrażanie inwestycji bardziej ryzykownych, często o charakterze innowacyjnym czy eksperymentalnym.

Zakres działań przewidzianych w Strategii jest szeroki i wielowątkowy oraz obejmuje ich realizację przez różnego rodzaju podmioty (z sektora publicznego i prywatnego). Wobec tego niezbędne będzie poszukiwanie różnych źródeł finansowania zaplanowanych działań, w tym m.in. środki w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i innych. Kluczową rolę przypisać należy również krajowym środkom publicznym.

Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w „Strategii Rozwoju Gminy Chłopice na lata 2022-2030 to:

- 1. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:**
  - dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień,
  - subwencja ogólna (część oświatowa),
  - dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).

- 2. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:**
  - środki pochodzące z funduszy unijnych w okresie programowania na lata 2021-2027 (m.in. Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027),
  - środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
  - środki pochodzące z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg,
  - inne krajowe (np. tarcze antykryzysowe) i zagraniczne środki finansowe np. z funduszu norweskiego i funduszu Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
  - krajowe środki finansowe np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- 3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:**
  - pożyczki i kredyty bankowe,
  - inne.

- 4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania strategii, w tym sektora prywatnego.**

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminę Chłopicie dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w przedmiotowym

dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz samorządowych w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej

Samorządy i ich interesariusze będą mogli korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)**

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Fundusz wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)**

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu:

- poprawy sytuacji osób na rynku pracy,
- zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienia opieki nad dziećmi,
- podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji,
- integracji społecznej,
- rozwoju usług społecznych i
- ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)**

Program jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)**

Jako jedyny program ponadregionalny, realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Podkarpacia**

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Podkarpackiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 2 mld 181 mln euro, z czego 1 mld 635 mln euro ze środków EFRR, a 546 mln euro ze środków EFS+.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim**

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021-2027 to 30,6 mld euro.

- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy**

Przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

- Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych**, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz

przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;

- **Program Rozwoju Elektromobilności**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025**; w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach *Strategii* wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników urzędu, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

SPIS TABEL

Tabela 1	Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu jarosławskiego	13
Tabela 2	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020.....	14
Tabela 3	Struktura wiekowa mieszkańców gminy Chłopice w 2020 roku	18
Tabela 4	Liczba uczniów oraz oddziałów w placówkach oświatowych w roku 2016 i 2020.....	20
Tabela 5	Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Chłopice w 2016 oraz 2020 roku.....	21
Tabela 6	Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2020	22
Tabela 7	Przyczyny trudnych sytuacji życiowych rodzin w latach 2019-2020	23
Tabela 8	Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Chłopice oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2016-2020.....	24
Tabela 9	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Chłopice w roku 2018 i 2020	27
Tabela 10	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu jarosławskiego ...	29
Tabela 11	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2021.....	31
Tabela 12	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Chłopice na przestrzeni lat 2018-2020.....	31
Tabela 13	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021	38
Tabela 14	Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Chłopice	40
Tabela 15	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne.....	40
Tabela 16	Budownictwo mieszkaniowe w latach 2017 - 2021.....	41
Tabela 17	Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2017 - 2021.....	41
Tabela 18	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2017 oraz 2021.....	43
Tabela 19	Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w gminie Chłopice	45
Tabela 20	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego	45
Tabela 21	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Chłopice	46
Tabela 22	Masa odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Chłopice w latach 2018-2021.....	48
Tabela 23	Struktura ludności gminy Chłopice wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 oraz 2021.....	50
Tabela 24	Pracujący na terenie Chłopice w latach 2017 - 2021	51
Tabela 25	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Chłopice w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu jarosławskiego według płci	51
Tabela 26	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Chłopice w latach 2017 - 2021.....	52
Tabela 27	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu jarosławskiego	53
Tabela 28	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Chłopice	54
Tabela 29	Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Chłopice.....	54
Tabela 30	Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Chłopice za lata 2017 i 2021.....	56
Tabela 31	Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gminy Zarzecze (2020 rok) ..	57
Tabela 32	Rodzaje gospodarstw na terenie gminy Chłopice (2021 rok)	58
Tabela 33	Realizacja budżetu gminy Chłopice na przestrzeni lat 2017-2021 w zł.....	58
Tabela 34	Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2017-2021	59

Tabela 35	Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2017-2021	61
Tabela 36	Analiza SWOT.....	69

SPIS MAP

Mapa 1	Gmina Chłopice na tle województwa podkarpackiego	10
Mapa 2	Gmina Chłopice na tle powiatu Jarosławskiego	11
Mapa 3	Gmina Chłopice z usytuowaniem poszczególnych sołectw.....	12
Mapa 4	Elementy środowiska przyrodniczego na terenie gminy Chłopice	33
Mapa 5	Sieć cieków i zbiorników wodnych na terenie gminy Chłopice.....	34
Mapa 6	Sokołowczo-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.	
Mapa 7	Przebieg szlaku rowerowego „W sercu Puszczy Sandomierskiej” Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.	
Mapa 8	Wschodnia Polska	99
Mapa 9	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	100
Mapa 10	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny	101
Mapa 11	Obszary wiejskie województwa podkarpackiego.....	103
Mapa 12	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym.....	107
Mapa 13	Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym.....	108
Mapa 14	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Chłopice - Uwarunkowania przyrodnicze i Infrastrukturalne	115
Mapa 15	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Chłopice - Uwarunkowania tereny osuwiskowe.....	116
Mapa 16	Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice - Obszary Strategicznej Interwencji	117
Mapa 17	Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice - Wieloletni Plan Inwestycyjny	118
Mapa 18	Model struktury funkcjonalno przestrzennej gminy Chłopice – Sieć osadnicza	119

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Powierzchnia gmin powiatu Jarosławskiego w ujęciu procentowym	11
Wykres 2	Stan ludności w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2010-2020.....	14
Wykres 3	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020.....	15
Wykres 4	Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020.....	16
Wykres 5	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Chłopice na przestrzeni lat 2016-2020.	17
Wykres 6	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020.....	18
Wykres 7	Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2020.....	22
Wykres 8	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2016-2020 w województwie podkarpackim, powiecie Jarosławskim oraz gminie Chłopice	23
Wykres 9	Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Chłopice w latach 2016-2020	26
Wykres 10	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu jarosławskiego w roku 2020	29
Wykres 11	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego.....	44
Wykres 12	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego	47
Wykres 13	Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Chłopice w latach 2018-2021 w %.....	49
Wykres 14	Struktura ludności gminy Chłopice według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 i 2021.....	50
Wykres 15	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Chłopice	52
Wykres 16	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości	56
Wykres 17	Struktura ilości gospodarstw wg powierzchni na terenie gminy Chłopice.....	58
Wykres 18	Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2021.....	59
Wykres 19	Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2017-2021	60
Wykres 20	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2017-2021	61
Wykres 21	Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2014-2020.....	62
Wykres 22	Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (w % udzielonych odpowiedzi) .	64
Wykres 23	Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi).....	65
Wykres 24	Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi)	65
Wykres 25	Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (w % udzielonych odpowiedzi)	66
Wykres 26	Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (% udzielonych odpowiedzi)	66
Wykres 27	Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Chłopice	67

